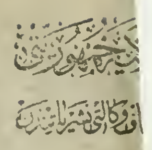

دیوان ترکی سلطان ولد (قدس سره)

جامعی ومحشیسی :

قسطمونی مبعوثی ولد چلبی

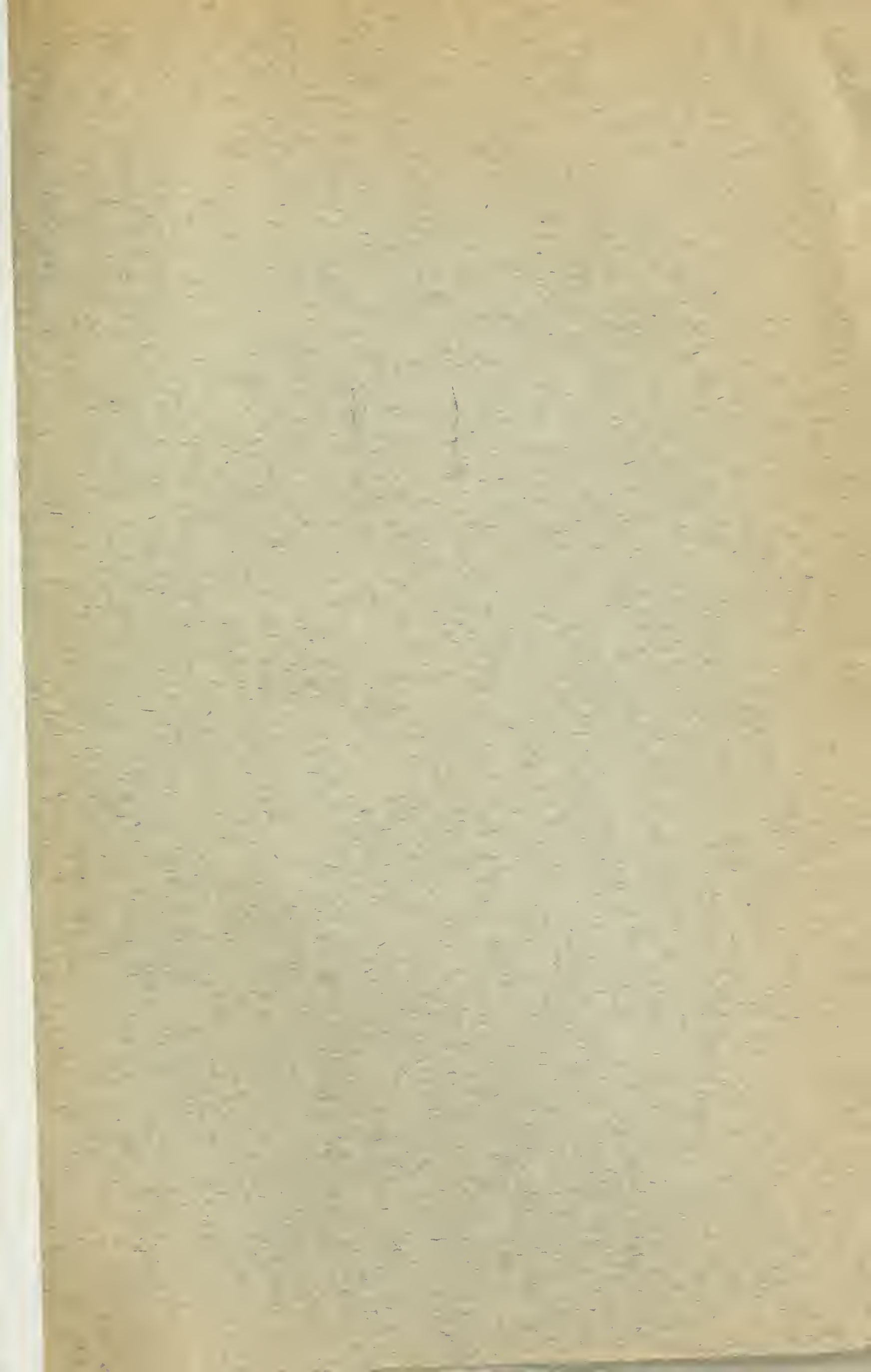
مصححی :

کلیسلی معلم رفعت

برنجی طبعی

استانبول — مطبعهٔ عامره

۱۳۴۱

ترکیه جمهوریتی
معارف وکالتی نشریاتندن

دیوان ترکی سلطان ولد (قدس سره)

جامعی ومحشیسی :

قسطمونی مبعوثی ولد چلبی

مصححی :

کلیسلی معلم رفعت

برنجی طبعی

استانبول — مطبعهٔ عامره

۱۳٤۱

(ديوان تركئ سلطان ولد) معارف وكالت جليله‌سی تأليف وترجمه هيئتنجه برنجی درجه اثرلر عدادنده قبول اولونوب مكتب طلبه‌لری ایچون سزاوار تتبع اولديغی بيلديرلمش ومظهر مكافات اولمشدر .

تأليف وترجمه اعضای كرامندن استاد محقق (ذاكر قادری) بك افنديننك راپورلری قيمتدار تدقيقات علميه‌یی حاوی اولديغندن درج ایدلمشدر :

صورتی

برای تدقيق بنده‌لرينه حواله اولونمش محترم محمد بهاءالدين ولد چلبی افندی طرفندن طوپلانمش (ديوان تركئ سيدنا حضرت سلطان ولد) [١] نام اثر طرفمدن تدقيق ایدلمشدر.

اثر اسمندن آكلاشيلديغنه كوره سلطان ولد حضرتلرينك مجموعهٔ اشعارندن عبارتدر. بو شعرلر محترم محمد بهاءالدين ولد چلبی افندی طرفندن تحشيه و تشريح ایدلمش وحركه‌له‌نمشدر .

سلچوقيلر دورندن بزه پك آز تورکجه شعرلر انتقال ايتديكندن (سلطان ولد) ك بوشعرلری لسانيات نقطهٔ نظرندن پك بويوك براهميتی حائزدر . اودورك لسانی اوكره‌نمك و اونی ديكر تورك لهجه‌لريله بالخاصه محمد بهاء الدين افنديننك تحكيمه طرزنده بيان بيوردقلری كبی سلچوقيلرك قاپچاق لهجه‌سيله قونوشدقلرينی و استانبول لهجه‌سنك اصلی قاپچاق لهجه‌سی اولديغنی اثبات ايتمك ایچون بو خصوصده ألده ايديان وثيقه‌لرك برينی تشكيل ايده‌جكدر .

[١] ديوان شريفك آدی وقتيله بويله يازلمش ايديسه‌ده ناظمنه صوك درجه‌ده حرمتله برابر سويلنمسی قولای اولمق ایچون بونی قيصالده‌رق (ديوان تركئ سلطان ولد) ديمه‌يی مناسب كوردم . بونك يرينه (سلطان ولدك تورکجه ديوانی) ديمك تورکجه‌مزه دها اويغون ايسه‌ده ايلرودن برو ديوان آدلری الكچوق فارسی قاعده‌سيله تركيب اضافی شكلنده سويلنمكده ، يازلمقده اولديغندن عبد عاجز دخی ديلزده يكيلكی سومكله برابر او ايشله‌ك يولدن چيقمق ، چيغير آچمق ايستمدم . (المصحح)

و . آ . رادلوف كبی توركيات علماسی بوخصوصده بويوك براهتمامله جدی تدقيقاتده بولندقلری واستانبول لهجه‌سيله قاپچاق لهجه‌سنك منشألری برايدوكنی قسماً اثبات ايتمش اولدقلری معلومدر . (سلطان ولد) ك بوشعرلری مسئله‌سنك انكشافنه ياردیم‌ايده‌جكی، بومجموعه‌نك بزه واصل اولان قسمنك مطالعه‌سندن آكلاشيلمشدر .

اجنبيلر الينه كچمه‌دن بوكونه قادار محافظه اولونمش بو شعرلر ، موضوعندن قطع نظر ، كنج توركياتجی علمالره ودارالفنونك ادبيات فاكولته‌سی طلبه‌لری ايچون بر منبع تتبع تشكيل ايده‌جكی‌ده شبهه‌دن وارسته‌در .

بناءً عليه بو مجموعهٔ اشعارك وكالت جليله حسابنه طبع اولونماسی ومرتبنه‌ده مكافات نقديه اعطاسی عرض اولونور افندم .

فی ١٢ مايس سنه ١٣٤١

تأليف وترجمه هيئتی اعضاسندن
ذاكر قادری

بسم الله والحمدلله وسلام على عباده الذين اصطفى

حضرت مولانانك ، سلطان ولد حضرتلرينك تورکجه شعرلرينه پك كوچوككن قونيه‌ده دركاه شريفه ملاصق (سلطان ولد) مدرسه‌سنده هنوز تحصيلده ايكن مطلع اولمشدم . استانبوله كلديكمده احمد مدحت افندى ، معلم ناجى ، نجيب عاصم بك كبى اساتذه ايله ملاقاتمده اونلرك ده بو شعرلره بيوك برعلاقه كوستردكلرينى ، تاريخ ادبيات ، علم لسان نقطه‌سندن بونلرك جمع ونشرينى آرزو ايتدكلرينى آكلامش بولونيوردم . حافظ مثنوى درجه‌سنده مثنوئ شريفله متوغل بولونان ناجى مرحوم (عين زمانده فارسى بيلمه‌ين محبان عاشقان ، جناب مولانا وابن مولانانك مسلك تصوفيلرندن ومعارف لاهوتيلرندن ده بير نمونه كورمش اولورلر) فكرينى علاوه ايله‌مشدى .

استانبول كتبخانه‌لرنده ، بعضلرى ده كندى كتابلرم ميانده بولونان قديم خطله يازلمش حضرت مولانانك ديوان كبيرى ايله سلطان ولد حضرتلرينك ديوان ومثنوياتندن شو مجموعه‌يى دها اووقت التقاط ايديب بير آرالق قونيه سياحتمده حضورپير كتبخانه‌سنده‌كى پك اسكى نسخه‌لرله ده مقابله ايله‌مشدم . آرتيق موضوعمزه متعلق بوتون اشعارى حاوى وصوك درجه مصحح بير نسخه‌يه مالك بولونيوردم . (١) آرادن بونجه زمانلر كچديكى حالده وقت مرهونى داها يكى حلول ايتمش اوله‌جق كه نشرينه آنجاق شيمدى موفق اوله‌بيليورم . شو تشبثمده كرميان اوغوللرندن وسلطان ولد حضرتلرينك كريمه‌لرى (مطهره سلطان) سلاله‌سندن مطبعهٔ عامره مديرى ظريف بك افندى حضرتلرينك ميل وشوقى

---

(١) شيمدى‌يه قادار مستشرقلردن الك عالم تورکجى موسيو (رادلوف) ياليكز (رباب نامه) تورکجه‌لرينى كمال اعتنا ايله وايضاحات كافيه ايله طبع ايتمشدر . كرك حضرت مولانانك ، كرك سلطان ولدك تورکجه شعرلرى مستشرقلر طرفندن بيرر نبذه‌سى نشر اولونوب هيچ بيرى بويله احاطه‌لى اوله‌رق كاملاً جمع ايده‌مه‌مشدى . بير مستشرق ده مثنوئ شريفده‌كى تورکجه كلمه‌لرى جمع ايتمشدر وقتيله منظور عاجزانه‌م اولمشدى .

ایله دارالفنون عربی معلمی استاد کمالات شعار کلیسلی معلم رفعت افندی حضرتلرینك عبد عاجزه هر وجهله معاونتی بادی اوشدر .

کتابك نهایتنه تا اووقت یازدیغم لاحقه‌یی عیناً اسکی انشاسیله ابقا ایله‌دم .

شو (کوچوك آسیا) یاخود (آناطولی) تورکلرینك سلچوقیه دورندن بیزه پك آز تورکجه شعر انتقال ایله‌دیکندن ، علی الخصوص ایشبو شعرلر او دوره‌نك اك اسکی منظومه‌لرندن بولندیغی جهتله ادوار ادبیه‌مز ایچین غایت قیمتدار نمونه‌لردر . املا ، لسان نقطه‌سندن‌ده اهمیتی درکاردر . بناءً علیه ادبامزه ، عرفامزه نفیس بر هدیه عرض ایتمش بولونیورز .

شو وسیلهٔ جمیله ایله‌ده علوم و معارف اربابی نزدنده ذکر خیره مظهر اولمق عبدعاجز ایچین پك بویوك ، پك قیمتلی بیر مکافاتدر .

فی ۲۷ رجب سنه ۱۳٤۳

ابن حضرت مولانا
محمد بهاء الدین ولدچلبی

بسم الله الرحمن الرحيم

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

هٰذِهِ مِنْ مَقَالَاتِ مَوْلَانَا وَ سَيِّدِنَا سُلْطَانِ ٱلْعُلَمَاءِ وَ ٱلْعَارِفِينَ قِدْوَةِ ٱلْغَابِرِينَ وَ ٱلسَّالِفِينَ بَحْرِ اَسْرَارِ ٱلْاِلٰهِيَّةِ تَرْجُمَانِ رُمُوزِ ٱلْغَيْبِيَّةِ سَبَّاحِ بِحَارِ ٱلْجَبَرُوتِ سَيَّاحِ قِفَارِ ٱلْمَلَكُوتِ مُوصِلِ ٱلْعَالَمِينَ اِلَى ٱلْمَطَالِبِ ٱلْعَالِيَةِ مُقَرِّبِ ٱلطَّالِبِينَ اِلَى ٱلْمَآرِبِ ٱلسَّامِيَةِ بَقِيَّةِ اَوْلِيَاءِ ٱللّٰهِ فِى ٱلْاَرَضِينَ مُحْيِي مَرَاسِمِ ٱلشَّرْعِ وَ ٱلْيَقِينِ مُؤَكِّدِ قَوَاعِدِ ٱلدِّينِ قُطْبِ ٱلْمُحَقِّقِينَ بَهَاءِ ٱلْحَقِّ وَ ٱلْمِلَّةِ وَ ٱلدِّينِ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ ٱلْبَلْخِيِّ مَتَّعَ ٱللّٰهُ ٱلْعَاشِقِينَ بِدَوَامِ بَقَائِهِ وَ نَوَّرَ عُيُونَ ٱلْمُحِبِّينَ بِنُورِ لِقَائِهِ اِلَى اَقْصَى ٱلْعَصْرِ وَ اَبَدِ ٱلدَّهْرِ آمِينَ يَا رَبَّ ٱلْعَالَمِينَ

— ١ — قال رضى الله عنه

بَقْمَا بَنَا بَقْمَا بَنَا بُو كُوزْلَا[1] بُو كُوزْلَا
جَانْ كُزْنِى كَرْ آچَسِنْ[2] سَنْ نُولَا سَنْ نُولَا
كَرْ بَنِى سَنْ كَىْ كُرَسِنْ كَنْدُزْنِى بَنْ كُرَسِنْ
نَا نَسَه كِمْ اِسْتَرْسَنْ سَانَه كَلَا سَانَه كَلَا

نسخه: (١) كُزْلا . (٢) اَچْسن .

— ۱ — قال رضی الله عنه

باقه بکا باقه بکا بو کوزله بو کوزلا
جان کوزنی کر آچه‌سك سن نوله سن نولا
کر بنی سن کی کوره سك کندوزیکی بك کوره سك
نه‌نسه کیم ایستر ایسه‌ك سکا کله سکا کلا

ایضاح : ـ ۱ ـ (بقما) باقه . (بنا) بکا . (کزنی) کوزنی .
(کندزنی) کندیسنی ، کندینی ، کندیکی . (بی) بای ، بك . (نانسه) نه نسنه ،
هانکی شی . (سانه) سکا .

تَنْكِرِی بِلْسَکِلْ دکتزْ تَنْکِرِی کُرْ کِلْ دکتزْ

اِیْمَه بُنی کِمْ تَنکرِی قَنْده اُلا قَنْدَه اُلا

بَنْدَنْ اِشِدْ وُزْ انداکِمْ جَنْوا جانْ قَتْلا

آغله آنی کِمْ اندن بُنْدَه قلا بُنْدَه قلا

بن که سوزن سویلروم کون وکیجا کویترُوم

بو امداکِم کیشلر انی بولا انی بولا

بَنْ کِه آنا عاشِقْ وَمْ اُسْلو یِکَنْ دالوْاَمْ

دالوبِکی اِزْلَرُومْ تُرلَلَلا تَرْ لَلَلا

اَلْ کِه بُونْتْلاسَوِنْ بُونی دِلَوْ بُونی کُرُز (١)

آنْدَه وَزْ زِسا بُنْدَنْ اَلْ نَه قِلا اَلْ نَه قِلا

نسخه : (١) دنیاده هر کم سونر بونی دِلَر الخ

ایضاح : (بلسکل) بیل . (کرکل) کور

(دکتز) آ کلاشیلمادی . (دك طور) زمانمزده (تك طور) یعنی دقتلی حرکت ایت دیمك اوله‌جق . ابتدا نامه‌نك تورکجه‌مثنویسنده برنسخه شویله‌در :

دله سِغمز آنُن سُزی آدَدَم . دکتزم آزِلا قناعت اِدَم

تکری‌ینی بیلکل‌دك طور تکری‌ینی کورکل‌دك طور
ایتمه بونی کیم تکری قنده اوله قنده اولا

بندن ایشیت وار آنده کیم‌جانکه جان قاتیله
آغلا آنی کیم آندن بونده قاله بونده‌قالا

بن که آکا عاشق‌وم اوصلی ایکن دلی ام
دلی کبی ایرلرم ترله‌له لا ترله‌له لا

اول که بونکله سه‌وینور بونی دیلر بونی کورور
آنده واروررسه بوندن اول نه قیله اول نه قیلا

(اشد) ایشیت . (وراندا) وار اورایه . (جنوا) جانوکه ، جانکه . (آنی) آکا ، اوکا یرنده قوللانیلمشدر .
(کوینروم) کویونورم = یانارم . (بوامدا) بو اومودە ، بوامیده .
(انا) اکا ، اوکا . (عاشق‌وم) عاشقم . (اسلویکن) عقللی ایکن . (دالوام) دلی‌یم
(بکی) کبی . (ارلروم) ایرلارم ، تغنی ایدرم
(بونلا) بونك ایله ، بو دنیا ایله ، بوعالمله . (دلر) دیلر ، ایستر . (انده وررسا) اوبر عالمه ، بقا عالمنه کیدرسه .

كرْ كُرمَسَسَنْ قانى كرْ بُلمَسَسَنْ جانى

اِسْتَه آنى كِمْ سينى آنْدَه سَلا آنْدَه سَلا

آنْدا يَقينْ رَحْمانْدُرْ بونْدا (١) يَقينْ شَيْطانْدُرْ

شَيْطَنْ اَلِنْدَنْ قاچُنْ اَيْدِنْ لاحَوْلَ وَلا

قونْ (٢) سَوَّشِى سِزْ بوكُنْ شَيْطَنْ بَشينى (٣) دُوكُنْ

سُدْ بِكِى وبَلْ بِكِى قاتونْ (٤) بِلا بِرْ بِرِلا

تُرْكْچه اَكَرْ بيلَيْدَمْ بِرْ سُزِى بينْ ايدَيْدُمْ (٥)

طَتْجَه اَكَرْ ديلَرْ سِزْ كُويَمْ اَسْرارِ عُلا

كِمْ وَلَدْ تَنْ قِرْقِزْسا كَىْ كُزِلا بَقِمَزْسا (٦)

تِزْ كُرَسِزْ كِمْ بَشِنا كالَه بَلا كالَه بَلا

نسخه : (١) بُنْدَه . (٢) قُنْ .

(٣) بَشينى . (٤) خوش قارِلون بربرلا . (٥) اَيدِيدم . (٦) هركه ولددن

قورخمز صدق كوزيلا باقمز .

(كِمْ ولدى ساوَرِسا كَىْ كُوزِلا باقِرسا)

(تنكرى آنن باشندن ساوه بلا ساوه بلا)

ايضاح : (كرمسسن) كورەمز ايسەك . (بلمسسن) بولەمز ايسەك . (انده سلا)

اوكا صاله ، اوكا ايصال ايده . يعنى قانى كوستره ، جانى بولدوره . ياخود (قان) سلطان

کر کورەمزسەك قانی کر بولەمازسەك جانی
ایستە آنی کیم سنی آندە صالە آندە صالا

آندە یاقین رحماندر بوندە یاقین شیطاندر
شیطان الندن قاچك ایدك لاحول ولا

قوك صاواشی سیز بوکون شیطان باشنی دوکك
سود بکی وبال بکی قاتك بیلە بربرلا

تورکجە اکر بیلەیدم بر سوزی بیك ایدەیدم
طاتجە اکر دیلرسز کویم اسرار علا

کیم (ولد)دن قورقمزسە کی کوزیلە باقمازسە
تیز کورەسز کیم باشنە کلە بلا کلە بلا

ولد زماننده (خان) امیر معناسنده چوق قوللانیلیردی قونیه اووقت موغوللرك تحت حکمنده ایدی . بو صورتده (خانی کوسترە ینی جانی بولدورە) دیمکدر .

(ایدن) ایدیکنز سویلەییکنز .

(قونسوشی) قوییکنز صاواشی ، جنکی ، جدالی ترك ایدیکنز . (بشین) باشینی .

(دوکن) دوکوکنز ، اوروب ازیکنز . (سد) سوت . (بکی) کیبی . (بل) بال .

(قاتون) قاتیکنز .

(بین) بیك ، هزار . (طتجه) طاتجە ، فارسی .

(کم ولدتن) هر کیم کە ولددن . (کی کزلا) ایی کوز ایلە ، حسن نظرلە . (تزکرسز) تیزکورەسیکنز ، یاقین وقتدە کورەجکسیکنز . (بشنا) باشینە .(کلا) کلە ، کلە جکدر .

(ساوە) صاوە ، دفع ایدە .

٢ — وله مدّالله ظلّه و بركته

قارنم (١) آچ دُر قارنم آچ دُر قارنم آچ
رَحمَتْ ایشغِلْ تَنكری بانكا (٢) قاپو آچ

اوچمق آشندن دیلروَن (٣) بیر چناق
توز خمیرندن ایكی اوچ (٤) بازلماچ (٥) [١]

رَحمتن چوق دُر (٦) دَنكزدَر (٧) ای چلب
رَحمتن اَكسلمیا سَن چوق ساچ

كَرْ یازقلووَن (٨) باغشله ای كَریم
قولنكا (٩) دُوتمَه قاتی بوكاز (١٠) كاچ

سَن بویوزدُن قولنكا كل بیر قارش
كِمْ سَنن ایچُن (١١) كلم بَن بیر قلاچ

كِمْ سَنی بیر بِلمیه جانلر جانی (١٢)
اولدی كاوز بوینُنَه آسِلدی خاچ

كِمْ سینی كورَه وُ عاشِق اولمیا
آنی جانسُز بیل یاطاش دُر یا آغاچ (١٣)

نسخه : (١) قَرنم (٢) تنری بانا (٣) دِلروم (٤) اُچ (٥) بَزلماج
[١] اش دِلروم تَنری سندن ایتلا بیر جَنَق طولو اكی اُچ بزلماج

— ۲ — وله مدّ الله ظلّه وبرکته

قارنم آجدر قارنم آجدر قارنم آج	رحمت ایتکل تکری بکا قاپو آچ
اوچمق آشندن دیلروەن بر چناق	نور خمیرندن ایکی اوچ بازلاماچ
رحمتك چوقدر دکزدر ای چالاب	رحمتك اکسیلمیه سن چوق صاچ
کر یازیقلووەن باغیشله ای کریم	قولکه طوتمه قاتی بوکز کاچ
سن بوبوردك قولکه کل بر قاریش	کیم سنك ایچون کلەم بن بر قولاچ
کیم سنی بر بیلمیه جانلر جانی	اولدی کاویر بوینه آصیلدی خاچ
کیم سنی کوره و عاشق اولمیه	آنی جانسز بیل یا طاشدر یا آغاج

نسخه : (۶) چُقدر (۷) دنیزدر (۸) یزقلوون (۹) قولنی (۱۰) برکاز (۱۱) سَنو کیچُن

(۱۲) ای جان قـلْنْ (۱۳) یااشك‌در یاکه طش در یا اغاج

ایضاح : ـ ۲ ـ (ایتلا برچنق طولو) ات ایله بر چاناق طولمش اوله .
(بازلماچ) بازلامه دینیلن پیده کبی خمور اکمکی .
(کر یازقلوون) اکر کناهکار ایسەم . (یازیق) کناه . (بوکاز) بوکز ، بوکره ، بوسفر . (کاچ) کچ ، عفو ایت ، درکذار .

سَنْ كُونشِنْ (١) كُوكْ تَخْتِنْ اَیْ پاشا (٢)
جایِزْ وجْومَنْ نورُ ونْدَنْ اولْدی چاچْ
قاشْلَرِنْ یادْرْ كُوزُونْ اوقْلَرْ آتَرْ
كُونكْلُمْ اولْ اوقْلَرِیچُنْ (٣) اولْدی آماجْ
اولْ نَه قاشْدُرْ اولْ نه كُوزْدُرْ جانْ آلرْ
اولْ نَه بویْدْرْ اولْ نَه یُوزْدُرْ اولْ نَه ساچْ
اَیْ وَلَدْ كزْلُو جِهانْدَه آزْدُرْ
كُوزْسُوزَه (٤) باقْمَه ایراقْدَنْ قاچْ قاچْ

— ٣ — وله اعلى الله درجاته

سَنُنْ یُوزُنْ كُنَشْدُرْ یُوقْسَه (٥) آیْدُرْ — جانمْ (٦) آلْدی كُوزُنْ (٧) داقی نَه اَیْدُرْ
بَنُمْ ایكی كُوزُمْ (٨) بِلْغِلْ جانُنْسِنْ (٩) — بینِی جانْسُزْ قیاسِنْ سَنْ بو كَیْدُرْ
كُوزُمْدَنْ چِقْمَه كِمْ بو (١٠) اَوْ سَنُنْدُرْ — بَنُمْ كُوزُمْ سَنكا بَخْشِی سَرایْدُرْ
نَه اقْدَرْ بونَه اقْ كِمْ دَكْدی سَنْدَنْ — بَنُمْ بویُمْ سَنْكُویْدی (١١) شِمْدی یَیْدُرْ
تَمَاشا چُنْ بَرُوكَلْ كِمْ كُراسِنْ — نِتا كُوزُمْ یَشِی اِرْماقْ و چیدُرْ

نسخه: (١) كُنَشسِنْ (٢) پَشا (٣) اقلارجُن (٤) كُزْ سُزا

سن كونشسك كوك تختك اى پاشا ‌ ‌ چاير وچمن نوركدن اولدى چاچ [١]
قاشلرك يادر كوزك اوقلر آتار ‌ ‌ كوكلم اول اوقلر ايچون اولدى آماج
اول نه‌قاشدر اول نه‌كوزدر جان آلور ‌ ‌ اول نه بويدر اول نه‌يوزدراول نه‌صاچ
اى (ولد) كوزلى جهانده آزدر ‌ ‌ كوزسزه باقمه ايراقدن قاچ قاچ

— ٣ — ‌ ‌ ولە اعلى الله درجاته

سنك يوزك كونشدر يوقسه آيدر ‌ ‌ جانم آلدى كوزك داقى نه نه‌ى‌در
بنم ايكى كوزم بيلكل جانمسك ‌ ‌ بنى جانسز قويه‌سك سن بو كه‌ى‌در
كوزمدن چيقمه كيم بو نه‌و سنكدر ‌ ‌ بنم كوزم سكا يخشى سرايدر
نه اوقدر بو نه‌اوق كيم دكدى سندن ‌ ‌ بنم بويم سوكويدى شيمدى يايدر
تماشا چون برو كل كيم كوره‌سك ‌ ‌ نيته كوزم ياشى ايرمق و چايدر

نسخه : (٥) يقسه (٦) جنم (٧) كُزُن (٨) كُزم
(٩) جَنمسن (١٠) بو ير (١١) سُنيدى

ايضاح : (چاچ) چچ ، بوغداى صاپى بيغينى كه هنوز حلقه‌حلقه خارمانه قونولمش اوله.
(آماچ) هدف .

ايضاح : ـ ٣ ـ (داقى نه ايدر) داخى ، داها نه سويلر .
(بوكيدر) بونجه بير بويله اوله‌جق . ياخود استفهام (بو ايميدر) ديمك اولور .
بيرنجى معنايه كوره (كى) فارسى ، ايكنجى‌يه كوره توركجه اولور .
(سنكويدى) يعنى بنم بويم اسكيدن سونكو كيبى دوب دوز ايدى . شيمدى ياى كيبى ايكى قات اولدى .

[١] بو كلمه بزم طرفلرده بر نقطه‌لى ايكى جيم ايله (جَجْ) اوقونور . قاموس ترجمه‌سنده تميزلنمش و قلبورلنمش غله خرمننه دينور ديه تعريف ايدلمشدر (صبره) كلمه‌سنه باقيلسون . (لمصححه)

سَنَن بُوين بُودَخدَز (١) آغدی کچتی (٢) جهان اِمدی یوزندَن یاز و یَیدُر
بو کُن عِشقِن اِدندَن ایتبی آلدق (٣) بِزه قایُو دَکُل کَز قارُ و قَیدز
بَنکا (٤) هَر کیجه سِندن یوز بِن آتبی بَنم هَر کون اِثیم سِندِن قَلیدُر
وَلَد یقسُولدی (٥) سَنسُز (٦) بو جهاندا سِنبی بولدی بو کَزدَن بَك و بَیدُر

— ٤ — وله كان الله له

ذورن (٧) کورن بو کیجا نا یَترسِز
اولو (٨) دَوْلَت کورندی (٩) نه ذورر سِز
آنی کِم کُنکلنز (١٠) اَیدزکه قانی
کُونَش (١١) کیبی آنی بَللو کورز سِز
سِیز آندَن هَم طُویَرسِز (١٢) هَم آچَرسِز (١٣)
سِیز آندَن هَم یاتورسِز (١٤) هَم طورزسِز
جهانی کِم کورر سِز (١٥) قامو اُلدُر
اَگر ایکی کورر سِز (١٦) سِیز کورسِز

(١) بُدقدن . بدغدز (٢) کشتی (٣) الدُخ (٤) بنا (٥) یخسولدی
(٦) سِن سُز
(٧) دُرن (٨) اُلو (٩) کُرندی (١٠) کونلونز . کُنلنز (١١) کُنش

سنك بويك بوداقدن آغدی كچدی جهان ایمدی یوزكدن یاز و یایدر
بوكون عشقك اودندن اسّی آلدق بیزه قایو دكل كر قار و قایدر
بكا هر كیجه سندن یوز بیك آصّی بنم هر كون ایشم سندن قولایدر
(وله) یوقسولدی سنسز بو جهانده سنی بولدی بو كزدن بك و بایدر

٤ — وله كان الله له

طورك كورك بو كیجه نه یاتورسز اولو دولت كوروندی نه طورورسز
آنی كیم كوكلكز ایدر كه قانی كونش كبی آنی بللی كورور سز
سز آندن هم طویارسز هم آجارسز سز آندن هم یاتورسز هم طورورسز
جهانی كیم كورورسز قامو اولدر اكر ایكی كورور سز سز كورسز

---

(١٢) طُیَرسز (١٣) اجَرسز (١٤) یتَرْسز (١٥) كُررسز (١٦) كُررسز

ایضاح : (بودخدن) بوداقدن، آغاجك دالندن . (كچتی) كچدی ، تجاوز ایلدی.
(یازوبیدر) یاز یعنی بهار ، یای یعنی صیفدر .
(ایسسی آلدق) صیجاق آلدق یعنی ایصیندق . (قایو) قایغو ، كدر .
(قار وقیدر) قار ایله صولو سپكندر . قای ایركین قار ، صولو سپكن ، یاغمور معنالرینه‌در .
(یوز بن آسی) یوز بیك فائده . آصصی = فائده ، كار . (بو كزدن بك وبیدر) بو سفر بكدر ، امیردر ، بایدر ، زنكیندر .

ایضاح : — ٤ — (دورون) طوریكز . قدیم توركجه‌ده قالقیكز معناسنه‌ده قوللانیلیردی . (آنی كم كنلنز ایدركه قانی) اوشیئی كوكلكز دائما هانی؟ نره‌ده؟ دییه آرار وصورارادی .
(آچارسیز) آجیقیرسیكز.

ییری کوکی نه وَرسا اول یرتی

کزونوزی [١] آچین قندا وَرزبز

کشی کندو اشندن [٢] بللو اولز

کرامزبز آنی شیز دمزبز

النده بز آننك کوزنك نه‌ایدز

بلن آندن نجا ذزلو الزبز

کورن اسونکزی [٣] کوزدا اچندا

کجا یاو ورز کندز بلزبز

ولد ایدز که بندن کی اشیدن

اننکچن [٤] بز بلا بز کم اکر بز

— ٥ — وله

بو جهاندن کم چقرسا بزی اول بلا که ناوز [١]

یولزه [٥] کم کزرسا بیله تش بکی اچاوز

بیله الز ذتاوز بو آغز یولی کساوز

کشنن که کوزی کورمزدو تاوز کوزن آچاوز

نسخه: (١) کوزو کوزنی (٢) ایشندن (٣) اسسونزی (٤) انونچن (٥) یلدوزه

ییری کوکی نه وارسه اول یاراتدی   کوزکزی آچك قنده وارورسز
کشی کندی اشندن بللی اولور   کورەمزسز آنی طاشسز دەورسز
النده سیز آنك کورك نه ایدر   بیلك آندن نجه دورلو اولورسز
کورك اوصکزی کوده ایچنده   کیجه یاوی وارور کوندوز بولورسز
(ولد) ایدر که بندن کەی ایشیدك   آنکچون سز بیله سز کیم اوکورسز

— ٥ —   وله

بوجهاندن کیم جیقارسه بزی اول بیله که نەوز [١] یولمزه کیم کیرورسه بیله قوش بیکی اوچەوز
بیله المز طوتەوز بو آغیر یولی کسەوز   کشینك که کوزی کوزمز طوتەوز کوزین آچەوز

ایضاح : (النده‌سز آننك الخ) سیز اونك النده سیکز باقیکز نه‌لر یاپیور .
هر نه تورلو اولورسه‌کز اوندن بیلیکز . سیزی هر تورلو یاپان اودر .
(اسونکزی) اوصوکزی = عقلکزی . (یاوو وارور) یاوو = غائب .
(وارور) اولور کیدر .
(اکر سز) اوکورسکز ، أشسکز . اوکور = اش ، صنف ، جنس ، کروه .
[مونس ، مأنوس معنالرینه‌ده کلور . لمصححه]

ایضاح : ـ ٥ ـ (ناوز) نه‌یز ، یعنی نه اولدیغمزی . (قش بکی اجاوز) .
قوش کبی اوچارز . (بو اغر یولی کساوز) بو مشکل طریقی قطع ایدرز .

---

[١] دوغروسی شویله اوللیدر : (بوجهانده کیم چغرسا ...)
جیمك فتحیله (چغرمق) ، کذلك جیمك کسریله (چغرمق) بیلدیکمز (چاغیرمق)
دیمك اولوب حضرت ناظم بو سوزی غوثیت مقامندن سویلمشدر . (لمصححه)

ییری قویبن کیداوز بو خلایقی (١) قویاوز
عیسینن یولن (٢) دتاوز یوقرو کوکه آغاوز

یولموزی کم اوزنسا ایلیومزه دوزنسا
دوروز چالش قلاوز دارتوز (٣) قلیج اراوز

قرنکو (٤) سوسی که دوزن یولموزده بیزی اوزن
دوروز نوزنك سوسیله قرنکو سوسن سیاوز

قرنکو سوسن سیاوز سومزله خوش وراوز
قرنکو (٥) ایله کیرزکن کونن وشارن یقاوز

اولری که بیز قراوز کیرو جانلرن وراوز
اول ایلی که بز یقاوز کیرو آنی بیز یپاوز

کیشی نن که کوزی کوزن بزه جان وزکن ایدز
نه که بوبولا ویره وز یوز آنن بکی آلاوز

یوری ای ولد که بوکن سوجو (٦) تنکری دن اچاوز
چایر وچمن (٧) ایجنده آیمز یوزن کوراوز

---

(١) بو اشکلری (٢) یلن (٣) دار تاوز (٤) قرنو (٥) قرنو (٦) سجو
(٧) چومن

یبری قویو بن کیده‌وز بو خلایقی قویه‌وز عیسانك یولین طوته‌وز یوقارو کوکه آغه‌وز

یولمزی کیم اوورسه ایله یومزه طورورسه طوره‌وز چالیش قیله‌وز طارته‌وز قیلیچ اوره‌وز

قره کوسوسی که طورور یولمزده بزی اورور طوره‌وز نورك سوسیله قرا کوسوسین صیه‌وز

قرا کوسوسین صیه‌وز سوکومزله خوش واره‌وز قرا کو ایله کیرورکن کونی شارین ییقه‌وز

اولاری که بز قیره‌وز کیری جانلرین ویره‌وز اول ایلی که بز ییقه‌وز کیری آنی بز یاپه‌وز

کیشینك که کوزی کورور بزه جان ویررکن ایدر نه‌که بویوله ویره وز یوز آنك بیکی آله‌وز

یوری ای (ولد) که بو کون سوجی تکریدن ایچه‌وز چاپر وچین ایچنده آیمز یوزین کوره‌وز [٢]

ایضـاح : (ایله‌یو) قارشی . (چالش) چالقـدن بچاق صـاللایش ، محـاربه . (دارتاووز) طاتمق‌دن : آلمق ، صاللامق چلمك . [١] (سوسی) عسکری . (سو) عسکر . (نورنك) تورك . (سـیاوز) صیالم ، قیرملم . صیمق = قیرمق . (سومزله) سویمز ایله یعنی عسکریمز ایله . (قرنکو ایله) قارانلق مملکته . (شارن) شهرینی .

(قراوز) قیرارز ، کسرز ، اولدوررز . (ایدر) سویلر

[١] چکمك معناسنه اولمق‌ده ممکندر (مصححه)

[٢] بومنظومه‌نك وزنی (متفاعلن فعولن متفاعلن فعولن) درکه اسـکی شاعرلرجه پك آهنکلی ، پك مقبول بروزندر بووزن اوزره سویلنمش یوزلرجه غزل منظوم اولمشدر.

(مذاقی) نك برغزلندن :

نه‌خدنك غمزه لازم ونه‌سل سیف مژکان

بز اوشهسوار عشقه دل وجان ایله فدایز

فضولینك بر غزلندن :

بت نو رسم نمازه شب وروز راغب اولمش

بو نه دیندر الله الله بته سجده واجب اولمش (مصححه)

— ٦ — وله

آنی کِمْ بَنْ کُورُرْوَمْ سَنْ کَراسِنْ بَنِمْ حالِمْ نِتَه‌دِرْ کَیْ بُلاسِنْ

اَکَرْ طَشْسِنْ اَکَرْ داءُوزْ بُونُورْدَنْ طُلاسِنْ بَلْكِ کَلِي نورْ اولاسِنْ

اِیکی عالَمْ اَکَرْ سأنوكْ اولوُرْسَه تُوياسِنْ عالَمی آنی دُوتاسِنْ

اَرَنْلَرْ کُوکَه اغدیلَرْ بُو یِرْدَنْ اَرَنْلَرْلا بِلا کُوکا آغاسِنْ

طَهُورْدُرْ حَقْ مُحَبْوسی اوچماقْ ایچْرَه اَکَرْ طاهِرْسِنْ اَنْدَنْ سَنْ ایچاسِنْ

یاوُقیلْ کَنْدُوزْنکی دالُو بیکی کِمْ آنی کِمْ دیلَرْسِنْ سَنْ بُلاسِنْ

وَلَدْ سِنِی کُونَشْدَنْ بَلّاو کُورْدی نیجَه آنْدَنْ سِرْونکی کیزْ اَیاسِنْ

— ٧ — وله مدّالله ظلّه و برکته

هَمْ سَنْ کَرْه‌سِنْ بِنِی اَلْدَنْ وَرَوْمْ بیرْ کُنْ

یولْدَه اوتورُومْ جانْ سُوزْ قانْ آغلَیومْ بیرْ کُنْ

کَرْ اولْمَیَسِنْ بانُمْ تَنْدَنْ چیقا تیزْ جانُومْ

بُو قایُو بَنِی دُوتا آنْکیمِزْ اُلُومْ بیرْ کُنْ [1]

سُوجُو ایچُومْ [2] سُوجُو دالُو اولَومْ [3] دالُو

نَمْ وارْ وِرَوَمْ بِیلا سِنِی دُوتَومْ بیرْ کُنْ

---

(١) بودرد بنی دوتا آنْسِزْ الوم برکن (٢) اچوم (٣) الوم

— ٦ — وله

آنی کیم بن کورورم سن کوره‌سك | بنم حالم نیته‌در کی بیله‌سك[۱]
اکر طاشسك اکر دمیر بو نوردن | طوله‌سك بلکه کلّی نور اوله‌سك
ایکی عالم اکر سنك اولورسه | قویه‌سك عالمی آنی طوته‌سك
ارنلر کوکه آغدیلر بو یردن | ارنلرله بیله کوکه آغه‌سك
ظهوردر حق سوجوسی اوچوق ایچره | اکر طاهرسه‌ك آندن سن ایچه‌سك
یاوی قیل کنندوزیکی دلی بیکی | کیم آنی کیم دیلرسك سن بوله‌سك
(ولد) سنی کونشدن بللو کوردی | نیجه آندن سریکی کیزلیه‌سك

— ۷ — وله

هم سن کوره‌سك بنی الدن وارەووم برکون | بولدەاوطوروم جانسز قان آغلایەووم بیر کون
کر اولمیه‌سك بنم تندن چیقه تیز جانم | بو قایو بنی طوته آنسز ئوله‌ووم بیر کون
سوجو ایچه‌ووم سوجو دلی اوله‌ووم دلی | نه‌موار ویره‌ووم یله سنی طوته‌ووم بیر کون

ایضاح : ـ ٦ ـ (قویاسن) بیراقه‌سین ترك ایده‌سین. (دوتاسین) طوته‌سین یعنی آله‌سین.(آغدیلر) چیقدیلر یوکسه‌لدیلر . (بلا) بیله ، معاً برابر . (یاوو قیل) غائب ایله . (دالو بیکی) دلی کیبی ، دیوانه‌لر مثللی . (سرونکی) سرٖیکی ، اسرارکی .

ایضاح : ـ ۷ ـ (الدن وارمق) الدن کیتمك، ضایع اولمق. (قایو) قایغی، درد ، غم ، قساوت . (قایو دوتمق) کدر بوغمق ، غمدن هلاك اولمق . (آنکسز الوم) آنسیز اولوره ، درحال هلاك اولورم .

(یله ویرمك) هوایه صرف ایتمك ، تلف ایتمك . (دوتوم) طوتاووم ، طوتام ، طوته‌جغم ، طوتمقلغم مأمولدر .

[۱] دوغروسی بیلدیکمز (بیلمك) مصدرندن (بلاسن = بیله‌سك) اولملیدر .
(المصحح)

سنی نشه ساورُوم یوز (۱) جان بکی دیلرُوم
اوله که قولی (۲) کالا سینُن اولوم بیزکُن

ذورزوم و آغلروم اوتوزوردم اینکاروم (۳)
آیله قمیا تنکری همبن کولُوم (٤) بیزکُن

کزلن سینی کورزسا عالم سینی بیلورسا
الوم دکیجك سانی بن کزلیوم (٥) بیزکُن

ولد یوزنکی کوردی کلدی قاپونکا (٦) ذوردی
ایتی که کله اول کم سنی (۷) اوپوم بیزکُن

— ۸ — وله

ای رشك مه وهم خور ای حسرت صد کاشن
چی کم شود از لطفت کر بنکری سوی من
ای آی و کُنش قولن الدن جانمی نوکُن
کز بیز باقسن بانکا (۸) اکنك نه اوله سندن

پرسیدم ای مه رو از کافر چشمانت
کز چه زدهٔ آتش دردین من ای پرفن

نسخه : (۱) یز (۲) قلی (۳) اوتور بن اِنلروم (٤) کاوم
(٥) کزلیوم = کوزله یه یم (٦) قپویا (۷) سینی (۸) بقسن بانا

سنی نیشه سه‌وه‌رم یوز جان بیکی دیلرم   اوله که قولای کله سنك اوله‌ووم بیر کون

طوروروم و آغلاروه‌م اوطورورم ایکلروه‌م   ایله [١] قومایه تکری‌هم بن کوله‌ووم بیر کون

کوزلر سنی کوروسه عالم سنی بیلورسه   الیم دکیجك سنی بن کیزلیه‌ووم بیر کون

(ولد) یوزیکی کوردی کلدی قاپوکه طوردی   ایتدی که کله اول کیم سنی اوپه‌ووم بیر کون

— ٨ —   وله

ای رشك مه وهم خور ای حسرت صد کلشن
چی‌کم شود ازلطفت کربنکری سوی من

ای آی وکونش قولك آلدك جانمی بوکون
کر بر باقه‌سك بکا اکسیك نه اوله سندن

پرسیدم ای مه‌رو ازکافر چشمانت
کزچه زدهٔ آتش دردین‌من ای‌پرفن

(نیشه) نیچه ، ناصل. (ساورم) سورم . (قلی کلا) قولایه کله ، تصادف‌ایده ، سهولت حاصل اولی ویره . (سینن الوم) سنك اوله‌یم . (ایله قیا) بویله بیراقمایه ، بوحالده ترك ایتمه‌یه .

(کزلر سینی کررسا الخ) بوبیتك معناسی شـودر : (کوزلر سنی کورمك ، عالم سنی بیلمك تحت امکانده اولنجه بلکه برکونده بنم المدن کلیر ، سنی کوزلرم وکورورم) .
(ایتی که کله ال کم) دیدی که اویله بیر زمان کله که :

ایضاح : ـ ٨ ـ (آلدن) آلدیك . (اکسك) اکسیك ، نقصان .

[١] همزه‌نك فتحیله (ایله) اناطولی دیلیدر . استانبولده (اویله) دینلور . بانك فتحیله (بیله) کله‌سی‌ده بویله‌در .   (لمصححه)

اول آی یوزونکی کوزدم کاوز کزنکا سوزدم
ایتم نه چقارزسن بزکزدا بنی دیندن

در حسن غنی تو من سخت فقیر ای جان
زان کنج فراوانت سویم جوکی افکن
سن یاسین وبن یوقسل[1] سن بکسن وبن برقل
تنکریچن[2] بزیالان دیغل که سنن وم بن

خواب از سر من بردی توجای دکر خفتی
این نیست روا بنکر ظلمیست قوی روشن
بیندن یوقوبی قابتن وازدن یالوز یاتتن[3]
ایتمل نه بلادز بو عشقك نه دلز بیندن

کر قصد نداری این کز عشق شوم مجنون
سر را زچه ای لیلی بیرون کنی از روزن
کزسن دیامز سن کم بینی دالو ایداسن
اول آی یوزلا کندوز طامده[4] یشه[5] کازسن

نسخه: (١) یقسل (٢) تنریچن (٣) بندن یقمی قبتن وردن یلنزیتن
(٤) دمدا (٥) نشا

اول آی یوزکی کوردم کاور کوزکه صوردم
ئه‌یتم نه‌چیقاریرسك برکزده بنی دیندن

درحسن غنی تو من سخت فقیر ای جان
زان کنج فراوانت سویم جوکی افکن

سن بایسك وبن یوقسول سن بکسك وبن برقول
تکریجون بریالان دیکل‌که سنك‌ومه بن

خواب ازسرمن بردی توجای دکر خفتی
این نیست روا بنکر ظلمیست قوی روش

بندن یوقومی [١] قایدك واردك یالاووز [٢] یاتدك
ایتکل نه بلادر بو عشقك نه دیلر بندن

کر قصدا نداری این کز عشق شوم مجنون
سرر ازچه ای لیلی بیرون کنی از روزن

کر سن دیله‌مزسه‌ك کیم بنی دلی ایده‌سك
اول آی یوز ایله کوندوز طامده نیشه کزرسن

(برکزدا) بیر لحظه‌ده ، بیر آنده .
(یقسل) یوقسول ، فقیر . (دیغل) دی ، سویله . (سنك‌وم بن) بن سنکم ، بن سکا عائدم ، باشقه‌سنك دکیلم . (بیسین) بایسین ، زنکینسین .
(بندن یوقومی الخ) یعنی بندن اویقومی قایدك . واردك یالیکیز یاتدك . (ایتغل) سویله .
(نیشه) نه ایشه . نچه کیبی ناصل دیمکدر . (کازرسن) کزرسین .

[١] بزمطرفلرده‌ده (اویقو) برنده (یوقو) دینلور . ضمه‌لر (یوموق) کلمه‌سنده‌کی ضمه‌لر کبیدر . [٢] (یالکنز) برنده لازلر ، کورجیلرده بویله (یالاووز) دیورلر .
بو غزلك وزنی (مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن) اولوب بعضاً اماله لازمدر . (لمصححه)

ای شاه همه خوبان محکوم تو انس و جان
کو زهره که کس کوید این بشکن وآن مشکن
ما شاسن ای حانم اَیتغل نه دیلر کونکلن
کم دُز که سکا ایده نونخشی و اول یامن
چون چرخ ولد کردن بر کرد مه رخشان
هر دم غزلی کویان با جان ودل وهم تن [١]

۹ — وله

کُنلی دِلمز بن نه اِدون جانی طرتمز بن نه ادون
اَیتم اِجغل سن بو سجونی اَیتی ر کمز بن نه ادون
اَیتم بو بجا سِنی قوجون ایتی المز بن نه ادون
ایله کم بن الدم انجن حالم کرمز بن نه ادون

(یامن) یامان .

ایضاح : ـ ۹ ـ (کنلی) کوکلی . (دلمز) دیله‌مز ، ایسته‌مز . (ادون) ایده‌یم .
(طرتمز) ! کلاشیلمدی . (طوروتمز) = طوردورمز دیمکمی ؟ .
(ایتم) ایتدم ، سویله‌دم . (اجغل) اچ . (سجونی) سوجونی ، شرابی .
(ایتی) ایتدی ، دیدی . (المز) اوله‌ماز .
(ایله کم) اویله که ، او صورتده که . (انجن) اونك ایچین ، اونك اوغرنده .

[١] بو غزلك تورکجه‌لری مفهوماً فارسیسنك ترجمه‌سیدر . یالکز بو بیت ترجمه‌سز قالمشدر ممکن که جناب ناظم بو بیتی ترجمه‌یه لزوم کورمش یاخود ناسخلر طرفندن سهواً اونودولمشدر . (لمصححه)

ای شاه همه خوبان محکوم تو انس وجان
کوزهره که کس کوید این بشکن و آن مشکن

پاشاسك ای جانم ایتکل نه‌دیلر کوکلك
کیمدرکه سکا ایده بویخشی واول یامن

چون چرخ ولدکردان بر کرد مه رخشان
هر دم غزلی کویان باجان ودل وهم تن

— ۹ — وله

کوکلی دیله‌مز بن نه ایده‌وون جانی طارتماز بن نه ایده‌وون
ئه‌ی‌تم ایچکل سن بو سوجویی ئه‌ی‌تی کرکمز «
ئه‌ی‌تم بو کیجه سنی قوجه‌وون ئه‌ی‌تی اولماز «
ئه‌یله کیم بن ئولدم آنکچون حالی کورمز «

بوغزلك وزنی ظنمجه (ایکی کره مستفعلاتن) اولوب بعضاً (فاعلاتن) لفظنه انقلاب ایتمشه‌بکزه‌یور. مع مافیه بو وزنده اولانلرك هپسنی خفیف تعدیل ایله (مستفعلاتن) وزننه قویمق قابلدرکه بنجه موافق اولانده بودر . مثلا (جانی طارتماز) عباره‌سنك باشنه بر (هم) علاوه ایدیلینجه وزن دوزه‌لیر . کذلك آلتنجی بیتك برنجی مصراعنده‌کی (اوله) کلمه‌سی (اولورسه) اولورسه بینه وزن دوزه‌لیر . دیکرلرنده ایسه علاوه‌سز فقط طرز تلفظی اماله ایله دکیشدیره‌رك اوقومق کافیدر . شو قدر وارکه آلتنجی بیتك ایکنجی مصراعنده‌کی (پاشادرباقاز)عباره‌سی یا(اول پاشا باقماز) اولملی یاخود (پاشُرُو باقیناز) اولملیدر (پاشُرُو) کیزلی دیمکدر . (شهٔ درٔ باقیناز) اولمقده ممکندر . برده سکزنجی بیتك ایکنجی مصراعنده‌کی (اول)لفظی باشده اوله‌رق دوغروسی (اول ینه قوماز) اولملیدر .
برنجی بیتك برنجی مصراعنده‌کی (طارتمز) کلمه‌سی چکمز معناسنه اولمق ممکندرکه جانی چکمز ، ایسته‌مز ، دیله‌مز دیمکدر (لمصححه)

انى دِلرُم انى سَوَرُم ‌ ‌ ‌ آل بنى سَومز بن نه ادون
بندن يك اكر آلا بِن لو ‌ ‌ ‌ پاشاذر بقمز بن نه ادون
اَيْم بن انا مالُم سنْن در ‌ ‌ ‌ قائمده ذرمز بن نه ادون
اَنُن الِندَن اَدا دُشيدُم ‌ ‌ ‌ يِنه آل قُمز بن نه ادون
ولد اَونا وَردى طپُويا ‌ ‌ ‌ قپسى اَچلمز بن نه ادون

— ١٠ — ‌ ‌ ‌ وله

قرا قشلرْ قرا كُزلرْ جَنمْ اَلدى جَنمْ اَلدى
مُسلمانلرْ نَدرْ بو كِم بَنا كَلدى بَنا كَلدى (١)
مُسلمانلرْ عَشِق اَلدُمْ سحو اِشدُمْ دَلو اَلدُمْ
ذكالى چاغِرُنْ كُوتُرُو دَوا قِلدى دَوا قِلدى

نسخه : (١) بعض نسخه ده برنجى بيت شويله‌در :

نه طاتلودر سنْن عشقُن كه بيندن كُنكامى آلدى
اَنكا بر جان فِدا قلدُم اِكى بِن جان بنكا كلدى

برده بو بيتدن صوكره شو بيت واردر :

انُن كه جانى نورلودى عيسى كيبى كوكا آغدى
قرانكو جانلو يير اُزره اشك كيبى كِرو قلدى

آنی دیلرم آنی سه‌ورم اول بنی سومز بن نه ایده وون
بندن یك اکر اوله بیکلر[١] پاشه‌در باقماز «
نه‌ی‌تم بن اکا مالم اوله‌سك قاتمده طورماز «
آنك النـدن اوده دوشیدم یینه اول قوماز «
(ولد) اوینه واردی طپویه قاپسی آچیلماز «

— ١٠ — وله

قاره قاشلر قاره کوزلر جانم آلدی جانم آلدی
مسلمانلر ندر بو کیم بکا کلدی بکا کلدی
مسلمانلر عاشـق اولدم سوجو ایچدم دلی اولدم
دوکالی چاغرك کوترو دوا قیلدی دوا قیلدی

(دلرم) دیلرم ، آرزو ایدرم .

(بنلر) بیکلرجه ، هزاران ، بیر چوق عاشقلر . (پاشه) پاشا ، امیر ، بویوك ذات .
(قاتمده) یانمده . (درمز) طورمز .

(ادا) اوده ، آتشه . (دشیدم) دوشه‌یدم ، دوشه‌جك اولسه‌یدم . (قمز) قویمز ، بیراقمز .

(اونا) أوینه ، خانه‌سنه . (وردی) کیتدی . (طپویا) عبودیته ، عرض خلوصه ، زیارته . (قپسی) قاپوسی .

ایضاح : ـ ١٠ ـ (بیندن) بندن . (کنکلمی) کوکلمی . (اکی بن) ایکی بیك .
(قراکزلر) قاره کوزلر . (جنم) جانیمی .

(سجو) سوجو = شراب . (اشدم) ایچدم . (دکالی) هپ . (کوترو) کوتورو = کاملاً ، جملةً .

[١] (بیکلر) یرنده بانك فتحیله (بكلر) اولمق دها مناسبدر . (لمصححه)

سَنی کُزْدُمْ سَنا کَلْدُمْ اَلَمْ دُتْغِلْ اُدا دُشْدُمْ (١)
اُسُمْ وَرْدی دَلُو اُلْدُمْ بَنی تَنْکری (٢) سَناسَلْدی
سَنی کُزْدُمْ لَچارِیدِنْ جَنْلَرَ (٣) یُولُنْ آچارِیدِنْ
عَشِقْلاری سَچارِیدِنْ قَلانِنْ یِلدرُم چَلْدی
اُلُو کیچی سَنی ساوَرْ سَنی اِسْتَرْ سُزِنْ سُیْلَرْ
کُنَشْ کیبی یُوزُنْ طُوغی (٤) قَمُو عالَمْ نُورُنْ طُلْدی
خَلایِقْلارْ جَنی ساچِنْ بُودُنْیادَنْ بَرُو قاچِنْ
کُزی آچِنْ کُزی آچِنْ کُرُنْ تَنْکری (٥) نَلَرْ قِلْدی
وَلَدْ کَلْدی سِزا اَیْدُرْ نَه اِسْتَرْ سِزْ سِزْ نَلادُرْ
کِمْ اُسْلیسا بَنی (٦) بِلْدی دَنیزْ اُلْدی کُهَرْ بُلْدی

---

(١) سنی بلدم سنا کلدم کزم آچتم یوزن کوردم
(٢) عشقن · (٣) جنم · (٤) طوغر · (٥) تنری (٦) بنی

(دتغل) طوتغیل ، طوت . (ادا) اوده = آتشه . (اسم) عقلم . (وردی) واردی = کیتدی ، زائل اولدی .

(قلانن) قالانینی ، باقیسنی . (چلدی) چالدی = یاقدی .

(الو کیچی) اولو کیچی = بویوك کوچوك . (یوزن طوغی) یوزکك طوغمه‌سی یاخود دوغروسی (یوزن طوغر) یعنی یوزك کونش کبی طوغار . (قمو) بوتون = هپ ، جمیعاً . (نورن) سنك نورك . (طلدی) طولدی ، قاپلادی ، احاطه ایتدی .

(خلایق‌لار) ای خلایق ای اهالی . (جنی ساچن) جانی سچیکز ، انتخاب واختیار ایدیکز ، تنی وهوای نفسانی‌یی التزام ایتمه‌یکز . (کرن) کوروکز .

سنی کوردم سکا کلدم الم طوتغل اوده دوشدم
اوصم واردی دلی اولدم بنی تکری سکا صالدی

سنی کوردم کچر ایدك جانم یولین آچار ایدك
عاشقلری سحر ایدك قالانین بیلدیرم چالدی

اولو کیچی سنی سه‌ور سنی ایستر سوزك سویلر
کونش کبی یوزك طوغار قو عالم نورك طولدی

خلایقلر جانی سچك بو دنیادن برو قاچك
کوزی آچك کوزی آچك کورك تکری نه‌لر قیلدی

(ولد) کلدی سزه ایدر نه ایسترسز سزکله‌در
کیم اوصلوسه بونی بیلدی دکیز اولدی کهر بولدی

(ایدر) سویلر . (نه استرسز سزنلادر) نه ایسترسه‌کز سزکله برابردر .
(اسلیسا) اوصلو ایسه ، عقللی ایسه . (دنیز) دکیز .

آلتنجی بیتده‌کی (سچن) کلمه‌سی صاچیکز معناسنه اولمقده ممکندر یعنی ای انسانلر جانکزی صاچیکز ؛ جانکزی جاناندن اسیرکه‌ییکز دیمکدر . (لمصححه)

— ١١ — وله

تَنْكرِ يچونْ كَلْ بَنْكا كِمْ اَنكسِنْ تَنْكرِ يِى (١)

وِرْ بُو جِهانى بُوكُنْ كِمْ اَلسِنْ تَنْكرِ يِى

باشْ (٢) نه اَلرْ بُو يلا وِرْ طاوَرِنْ (٣) سَنْ يِلا

باشْ سُوزْ جانْ كُوزْنْ (٤) آچ كِمْ كُورَسِنْ تَنْكرِ يِى

اُوسْنكِى (٥) قُوغِلْ بُو كُنْ يِله ده كور كل دوكنْ (٦)

دالُو بِكِى اُوينَه غِلْ (٧) كِمْ بُلَسنْ تَنْكرِ يِى

كَنْدُزْ نكا (٨) باقْمَغِلْ كَنْدُزْنكِى (٩) سَنْ قُوغِلْ

كَنْدُزْنكِى ياوْ قيلْ كِمْ بُلَسِنْ تَنْكرِ يِى

كُوكَه آغاسِنْ جانِمْ (١٠) كَرْ اَلسِنْ سَنْ بَنِمْ

آچْ اَلنكِى وِيرْ (١١) مالنكْ (١٢) كِمْ دُتَسِنْ تَنْكرِ يِى

نسخه : (١) تنكرى چِنْ كَل بَنا كم اَنسن تنكريى . (٢) بَش . (٣) دَوَرُنْ . (٤) بَش سُزاچ كوزنى . (٥) اَسّنى . (٦) يله ده كُر كل دُكُن . (٧) اَينه غل (٨) كندزكا (٩) كندزنى (١٠) جنم (١١) الْنى وِر (١٢) مالن

ايضاح : — ١١ — (انكسن) آكاسين ، ياد ايليه سين . (آكمق) دن . (طاوار) اسكيدن مال كلمه‌سى يرينه مستعمل ايدى . (الر) اولور . (يلا) يوله . (ور) وير .

١١ — وله

تکری ایچون کل بکا کیم آکه سك تکری‌یی
ویر بو جهانی بوکون کیم آله سك تکری‌یی

باش نه اولور بویوله ویر طوارك سن یله
باش‌سز جان کوزین آچ کیم کوره سك تکری‌یی

اوصکی قوغل بوکون یایلاده کور کل دوکون
دلی بیکی اوینه غل کیم بیله‌سك تنکری‌یی

کندوزیکه باقاغل کندوزیکی سن قوغل
کندوزیکی یاوو قیل کیم بوله‌سك تکری‌یی

کوکه آغه‌سك جانم کر اوله‌سك سن بنم
آچ الکی ویر مالك کیم طوته‌سك تکری‌یی

ایکنجی بیتك معناسی شودر : یالیکیز باشدن نه‌چیقار . سن باش ایله برابر حیوانات اهلیه‌کی ، مالکی بیله فدا ایت . فانی باش قایغوسندن آزاده اولدیغك حالده جان کوزینی آچ که تاکری‌یی کوره‌سین .

(اوسنکی ، اسنی) اوصوکی ، عقلکی . (قوغل) بیراق ، ترك ایت .

(بیله‌ده کر کل دکن) یایلاده کورکیل دوکون ، یایلاده دوکون کور . بو تعبیرك معناسی آکلاشیلمادی . اودوره عائد بیر تعبیر مخصوص اولسه کرکدر .

(دالوبکی اوینه غل) دیوانه کبی اوینا .

(کندزنکا) کندیکه . (کندزنکی) کندیکی . (قوغل) ترك ایله ، بیراق .

(یاوقیل) غائب ایله .

(اغاسن) چیقه‌سین ، عروج ایله‌یه‌سین . (دتسن) طوته‌سین ، آله‌سین .

قيمتنك آرتق اولا آى سنكا(١) يستق الا
سوه سني كوك ويير كز سوسن تنكريى

شيخ آجرسا كوزنك اتماق الا اوروزنك
طامودَه كوينَه اُزنك كز قيسن تنكريى

كوزميسن سن جانى بيلميسن جان قانى
يندن ايرق(٢) اى ايچى كز صانسن(٣) تنكريى

نجه ولد خلقچن بير قاج عاصى اچن
ييل اُن ايكاى(٤) اغليب يالورسن تنكريى

(١) سنا (٢) إرق (٣) سنسن (٤) ييل اُن اِكى .

(يستق) ياصديق .

(اوروزو) روزى ، رزق . (طامو) جهنم . (كوينه) كويونه يعنى يانه .
(كويونمك = يانمق) دن . (قيسن) قويه‌سين ، بيراقه‌سين ، ترك ايليه‌سين .

(قانى) هانى . (ايرق) آيرق ، آيرى ، باشقه ، خارج . (ايچى) افندى ،
بك كبى عنواندر . (سنسن) صانه‌سين ، ظن ايله‌يه‌سين .

(ايكاى) ايكى آى‌دن مخففدر . (ييل اون ايكى آى) قونيه‌ده حالا تعبير مخصوصدر
(بوتون سنه) يعنى هر وقت ديمكدر .

بو نظمك وزنى (مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن) اولديغنه كوره ايكنجى بيتك ايكنجى
مصراعى شويله اولمليدر :

قیمتك آرتق اوله آی سکا یاصدیق اوله
سوه سنی کوك ویر کر سوه سك تکری‌یی

شیخ آچارسه کوزك اوجمق اوله اوروزوك
طاموده کوینه اوزك کر قویه سك تکری‌یی

کورمیه‌سك سن جانی بیلمیه سك جان قانی
بندن ایراق ای ایجی کر صانه سك تکری‌یی

نیجه (ولد) خلق ایچون بیر قاچ عاصی ایچون
ییل اون ایکی آی آغلایوب یالواره سك تکری‌یی

(جان کوزینی باش سز آچ . . .) یاخود حالی اوزره ابقاسی‌ده جائزدر . فقط بوصورتده اماله ایله (ز) حرفنه برکسرهٔ خفیه ویرمك لازمدر .
اماله ایسه اسلافك آثارنده اولدقجه چوقدر . (لمصححه)

[١] ظن ایدییورم که (اوروزو) کلمه‌سنك صوکنده‌کی واو فضله‌در . دوغریسی (اوروز) اولمالیدر . بیتك وضعیتی بویله ایجاب ایدییور . چونکه (کوز ، اوز) کلمه‌لرینه (اوروز)اویار . معناسی‌ایسه مقام ، مکان ، مسکن ، مستقر ، اقامتکاه‌کبی برشی اوله جقدر . بو کلمه‌یه برهان قاطع ترجمه‌سنده (آ برون) کلمه‌سنده تصادف ایدیلیور . (لمصححه)

— ١٢ — وله

سَنَنْ اَوْنْ بوكيجه نوردوني [١]

آنسكچنْ [٢] كمْ اِچنْدَه [٣] آىْ ذشتى

قَرانكو [٤] قانْيَا [٥] آنْداكه بو آىْ

قَرانكوني نوريلا طاشرَه [٦] يپتى

اَوْ آيدِنْدَنْ طليجك [٧] بللوْ [٨] اولُرْ

كمْ اوغرِي اَوْدَه قلدي يوقسه [٩] كيتى

اَوْ آيدنْدَنْ بو كيجه آيله طلدي

كِشي كودَنْ دَكلدي واردي يِتى

نه ياغموزدُزْ [١٠] كه يَغدي جانْ اُزَرْنا

كِه جانْدَنْ بينْ [١١] كلَفْ بينْ [١٢] باغْ بيتى

نه كو هرْ الدي بو بزْ طاملَه جانمْ

كه يوزْ مينْ دَنكزْ [١٣] آنكا كِرْدي باتى

نسخه : (١) ذتى (٢) اَنْتجنْ (٣) اِچندا (٤) قرانو (٥) قلميا (٦) دشرا (٧) طليجق (٨) بنلو = بكلو ، خالدار ، نشانلى ، معين ، بللى . (٩) يقسا (١٠) يَغمردز (١١) بِن (١٢) بِن (١٣) داكيز

١٢ – وله

سنك ئەوك بو كيجه نور طوتدى ‏ ‏ آنكچون كيم ايچنده آى دوشدى

قرا كو قالمه آنده كه بو آى ‏ ‏ قرا كونى نوريله طشره بيتدى

ئەو آيدىندن طوليجق بللى اولور ‏ ‏ كيم اوعرى ئەوده قالدى يوقسه كيتدى

ئەو آيدىندن بو كيجه اويله طولدى ‏ ‏ كشى كودن دكلدى واردى يەندى

نەيا ئەوردركه ياغدى جان اوزرنه ‏ ‏ كەجاندن بيك كولەف بيك باغ بيتدى

نەكوهر اولدى بو بر طمله جانم ‏ ‏ كه يوز بيك دكز آ كا كيردى باتدى

ايضاح : ـ ١٢ ـ (سەن اون) سنك أويكى ، خانەكى . (نور دوتى) نورطوتدى. (دشتى) دوشدى ، نور قمر عكس ايتدى .

(ييتى) ييتدى ، ايتيردى ، ايلرى سوردى ، دفع ايلەدى .

(اوايدندن طليجك الخ) خانه مهتابله طولينجه خبرسيز خانه ايچندهميدر يوقسه كيتمشميدر بس بللى اولور .

(كشى كودن الخ) يعنى بر كيشى كيم احمق دكيل ايدى . واروب ايرشدى [واونورانيتى كوردى] .

(كلف) كلاب لفظندن توركلشديرمەدر . فقط (كل) مناسنه قوللانيلير . آنجاق فقيرجه (كل) لفظى توركچەدر و (كون = شمس) اصلندن مأخوذدر رنكندن ، دكيرميلكندن كونشه تشبيهاً توسيم قيلنمشدر .

برنجى بيتك ايكنجى مصراعنك صوكنده كى (دشتى) كلمەسى (ياتمق) مصدرندن (يتى = ياتدى) اولمق لازمدر . ‏ ‏ (مصححه)

بَنكا (١) سَرمَه نيشه (٢) اَنَرْكْ اُلُرْسِنْ

بُونى (٣) كُورْسَنْ نَه سُوجُو بَنى دُنّى

عَجايِبا قالُرْوَنْ اُولْ (٤) چابْدَنْ

اِكى جانْى بِنا بِرْ بِرْنَه قَتّى

اِكى يا قَشْلَرْنْدَنْ بِرْ سَرَيْدِمْ

قَرا كُوزْنكْ بَنكا نا اُوقْلَرْ آتّى (٥)

يُوراكمْدَه نَه طَتْلُو (٦) عِشْقِنْ اُودى

يَراكمْ غُودْبِيكى (٧) يانْدى ذَتّى

وَلَدْ بازارْ اِيتّى كَنْدُو بِرْلا

سِبِنى (٨) آلْدى جِهانى وِرْدى سَتّى

---

(١) بنا (٢) نشُن (٣) بنى (٤) اُل (٥) قرا كوزُن بَنا نا اُقلر آتّى .

(٦) يراكمدا نه دَتلو (٧) غدبِكى (٨) بِنى .

(بنكا سرمه نيشه الخ) بكا « ناصيل سرخوش اوليورسين ، نه‌دن بوقادار سرخوش اوليورسين » ديه صورمه بلكه بنى نه بجيم شراب سرخوش ايتمشـدر بونى كور وبونى كوزن قاچيرمه اووقت بومسئله‌نك حقيقتنه ايرشمش اولورسين .

(عجبايبا قالرون) تعجب وحيرتله محاط اولورم ، شاشار قاليرم .

بکاصورمه نیشه اسروك اولورسك	بونی کورسن نه سوجو بنی طوتدی
عجایبه قالیروهن اول چالابدن	ایکی جانی نیتـه بربرنه قاتدی
ایکی یاقاشلرکدن بر صورهیدم	قاره کوزك بکا نه اوقلر آتدی
یورکمده نه طتلی عشقك اودی	یورکم عود کبی یاندی توتدی
(ولد) بازار ایتدی کندی برله	سنی آلدی جهانی ویردی صاتدی

(یاندی دوتدی) یاندی وتوتدی یعنی دومانی چقدی .
(ستی) صاتدی .

مادهٔ اصلیه‌سنك صوکی (ت) اولان فعل ماضیلرده ماضی اداتی اولان دال مکسوره (ت) حرفنه دونه‌رك ادغام ایدلمك تلفظ ایچون برقاعدهٔ قطعیه‌در . مثلا (یاتدی) کلمه‌سنی هیچ برترك ادغامسز اوله‌رق سویلمز فقط بو ادغامی املاده کوسترمك املا قاعده‌سنی بوزه‌جغندن قبول ایدلمه‌ملیدر . بونکله برابر پك اسکی زمانلردن برو ادغامی املاده کوسترنلرده واردر .
(مادهٔ اصلیه) ترکیبینك یرینه (ابو حیان اندلسی) همزه‌نك ضمی و سینك تشدیدیله (اس) کلمه‌سنی استعمال ایدییورکه هم لفظ ، هم معنا اعتباریله اوته‌کندن چوق اییدر . بز ایسترسه‌ك بونك یرینه (تمل) یاخود (هیم) دیه‌بیلیرز . (لمصححه)

— ١٣ —　　　وله

کالن کرن بودکنی قتلو اذن آی وکنی
تنری یوزی برکرنز قونز آنی دوتن بنی
عد بکی یندی کونلم کورن کرن بودتنی
اسلویه ورکل سجمی آل بشندن اسنی
الْمه سمین یمقدن سومز تنکری یغنی
عمر ایکدر بلغل قو قصهٔ دت اُزنی

— ١٤ —　　　وله

کما کرك که دری قاله الْمیا هرکز
بنی اشتسن ودتسن قتی بوکی سوزی
کما کرك که الا ال جهاندا یوزی آق
بوبولا کلسن وکرسن بنم‌لا ال یوزی

ایضاح : — ١٣ — (کالن) کلیکنز . (کرن) کوروکز . (بو دکنی) بو دوکونی = سوری . (قتلو) قوتلو = مبارك . (تنری) تاکری . (کرنز) کوروکز . (قونز) قوییکز ، بیراقیکز . (دوتن) طوتیکز .
(عد) عود . (یندی) یاندی . (دتنی) توتونی ، دومانی . (اسلویه) اوصلویه ، عقللی‌یه . (ورکل) ویر . (سجمی) سوجومی = شرابمی . (اسنی) اوصصونی = عقلنی
(سمین) سمیز . (یمقدن) ییمکدن ، کثرت اکلدن . (یغنی) یوغون = قالین . (قصهٔ) قیصه‌نی . (دت) طوت ، آل . (ازنی) اوزونی ، طویلی .

— ١٣ — وله [١]

كلك كورك بودوكونی قوتلو ایدك آی وكونی
تكری یوزی بركورونور قوكز آنی طوتك بونی

عودبیكی یاندی كوكلم كورك كورك بو توتونی
اوصلویه ویركل سوجومی آل باشندن اوصونی [٢]

اوله سمین [٣] یمكدن سومز تكری یوغونی
عمرایكیدر بیلكل قوقصه‌یی طوت اوزونی

—١٤— وله [٤]

كیمه كرك كه دیری قاله ئولمیه هر كز
بونی ایشیتسون و طوتسون قاتی بوكه‌ی سوزی

كیمه كرك كه اوله اول جهانده یوزی آق
بو یوله كلسون و كورسون بمله اول یوزی

ایضاح : — ١٤ — (المیا) اولمه‌یه ، وفات ایتمه‌یه . (قتی) قاتی ، صاغلام ، محكم . (كی) یوكسك ، عالی .

[١] بوقطعه‌نك وزنی (٤ كره مستفعلن) در. شو قدروارکه ایكنجی بیتك ایكنجی مصراعنده‌كی (آل) كلمه‌سی (آلغل) اوللیدر. بونكله برابر هر مصراعده بر، ایكی اماله لازمدر .

[٢] (اوصنی) شكلنده یازمق لازم ایدیسه‌ده قافیه‌یی كوسترمك ایچون بویله یازمه‌یه مجبور اولدم .

[٣] دوغروسی (سمیز) اوللیدر . ممكن‌كه جناب ناظمك نسخهٔ اصلیه‌سندن یازان ذات (ز) حرفنی (ن) كبی كورمشدر .

[٤] بوقطعه‌نك وزنی (مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن) در. فعلن كلمه‌سی بعضاً عینك سكونیله ، بعضاً كسریله اوقونور .

- ١٥ - وله

سِی جاندن اِسْتَرْوَن سَنی هر لحظه دیلَرْون

دراندم کزدلت جویم نه معنی دُر که قاجر سن

کُزُم سَن سِن جَنُم سن - ن بو عالمدن بیم سن سن

چو پیشم به زخوبانی بنی سن کم نادُ تَرْسَن

تمت الکتاب علی یدی العبد الفقیر الضعیف الراجی رحمة ربه الالیف [۱] . . . الملقب بنور البخاری فی ثانی والعشرین من شهر ذی القعدة سنة اثنی عشر وسبعمایة [۲]

ایضاح : - ۱٥ - (استرون) ایسترم .
(کزم) کوزم . (جنم) جانم . (بنی سن کم نادترسن) سن بنی نیچین آشاغی وعادی عد ایدرسین .

[۱] اسم اوقونه‌مامشدر .

دیکر بیر (سلطان ولد) دیوانك خاتمه‌سی :
(تمام شد دیوان ولدی الهادی الی الصراط السوی والموصل الی عنایة الابدی وللسعادة السرمدی بعون الله وحسن توفیقه دردست فقیر حقیر نظام‌الدین الولدی المولوی . یازدهم ماه جمادی‌الاول سنه اربع وتسعین وستمائة) .

بو (نظام الدین) سلطان ولد افندمزك درویشیدر . (حضرت مولانا) نك درویشلری مولوی ، اولو عارف چلبی‌نککیلر (عارفی) ، کذلك عابد و عادل ا کبره منسوب اولانلرده بویله یاد اولونوب صوکره جمله‌سنه مولوی وصفی تقرر ایتدی .

— ١٥ —　　　ولە

سنی جاندن بن ایسترومن سنی هرلحظه دیلرومن
دران دم کزدلتجویم نه معنادر کەقاچرسن

کوزم سنسك جانم سنسك بوعالمدن بنم سنسك
چوپیشم بەزخوبانی بنی سن کم نه طوتارسن

بو (نظام‌الدین) حضرت مولانایه پك یقین بیر ذاتدر . (مراسلات) ده کندیسنه اوزون بر نصیحت نامه وار . بو (خاتمه) یی حاوی دیوان ، سلطان ولد افندیمزك حال حیاتنده ووفاتندن اون سنه قدر اول یازلمشدر . دیوانك چوق یرلری تصحیح ایدلمشدر . اوتصحیحلرك حضرت ولد افندیمزك دستخطلری اولمق محتملدر .

[٢] بوعبارەنك دوغروسی شویله اولملیدر (تم الکتاب علی یدی العبدالفقیر الضعیف الراجی رحمة ربه اللطیف . . . . الملقب بنور البخاری فی الثانی والعشرین من شهر ذی القعدة لسنة اثنتی عشرة وسبعمائة) .　　　(لمصححه)

بسم الله الرحمن الرحيم

جناب سلطان ولد قدس سره الاحد حضرتلرینك « ابتدا نامه » لرندەكی ابيات توركيه نقل اولنمشدر : [١]

كِمْ اَجَلْ سِزْ اُلُرْسا اُلْ قالُرْ ... اُجْمَقى بو جِهاندا نَقْد آلُرْ
كِمْ اُلُرْسا بو كُنْ دِري اُلا ... كِمْ اُلُرْسا(٢) يَرِنْ يُوزْ اُلا[ب]
دُنْيانْ دِرْلِكى كچَرْ قَلْمَزْ ... تَنْكرِيدَنْ كِمْ دِرِيسَه(٣) اُلْ اُلْمَزْ

نسخه : [١] بعض نسخەده اولا شو آتیدەكی دورت بيت يازلمش صوكره (كم اجل سز الخ) بيتلرى دوام ايتمشدر .

بُو حَدِيثى بُيُرْدِ پيغامبر ... قنغى(٤) كيشى كه دِرْلِكِنْ اِسْتَرْ
كَنْدُزُنْدا[ج] كرك كِم اول اولا ... دِرْلِكُكْ(٥) مَعْنِسِنْ اولبْ(٦) بولا
اُلْمَدِنْ اُلُكْ(٧) آغَكْ(٨) كوكا ... كِمْ سِزى آيِلا كُنَش اوكا
اول كِمْ اُلْدى اُلمَزْ اُلْ قَلْدى ... اُجْمَقى بوجهانده نقد آلدى

(٢) اُلْ كِمْ اُلْمَزْ . (٣) دِرِيسَه (٤) قنق . (٥) درلكن . (٦) اُلُبْ . (٧) اُلُنْ . (٨) آغن

ايضاح : (درلكن) ديريليكينى ، حياتينى ، معيشتنى .
(كندزندا) كنديسندن ، وارلغندن ، حياته مغرور اولمقدن .
(اولمدن) اولمەدن ، اولمزدن اول ، قبل‌الوفات . (تز) تيز ، چابوق . (آغك) آغيكز تعالى ايديكز . (اوكا) مدح وثنا ايده .

کیم اجلسز ئولورسه اول قالور اوجماغی بو جهانده نقد آلور
کیم ئولورسه بو کون دیری ئوله کیم ئولورـه یارین یاووز اوله
دنیـانك دیرلکی کچر قالماز تکریدن کیم دیریسه اول ئولمز
[۱]
بو حـدیثی بیوردی پیغمبر قنغی کشی که دیرلکین ایستر
کندوزندن کرك کیم اول ئوله دیرلکك معنیسین ئولوب بوله
ئولمدین تیز ئولك آغك کوکه کیم سزی آی ایله کونش اوکه
اول کیم ئولدی ئولومسز اولقالدی اوجماغی بو جهانده نقد آلدی

(المسز) اولومسز ، لایموت ، ابدی . (اجمق) اوجماغی ، جنتی . (نقد) پیشین .
(یوز) یاووز ، فنا ، غیرمقبول .

[ب] (کندزنداً) کلمه‌سنك صوکنده‌کی تنوین (ن) مقامنده یازلمشـدر . بویله نون ساکنه‌یی تنوین ایله کوسترمك اصولی پك اسکیدر . اوقدر اسـکیدر که دیوان لغات ترکده بیله بر قاچ کلمه بویله یازلمشدر بو اصول اونجی عصر هجریده یازلمش تورکجه اثرلرده دخی کورولمکده‌در .

[ج] اویله ظن ایدییورم که برنجی مصراعك صوکنده‌کی کلمه (ئولمك = موت) مصدرندن ، ایکنجی مصراعك صوکنده‌کی کلمه (اولمق = کون) مصدرندن مأخوذدر . ایشته بوفرقی آکلاتمق ایچون برنجیسنی (ئوله) ، ایکنجیسنی (اوله) شـکلنده یازدم . بو صورتده بیتك معناسی بوکون یعنی کندی اراده‌سیله ئولن دیری ایکن ئولمش اولور ؛ ابدی یاشار ؛ سعادت سرمدیه‌یه نائل اولور . فقط یارین یعنی اراده‌سز و تعبیر دیکرله اجلی کلوب‌ده ئولن حیات ابدیه‌یه مظهر اوله‌میه‌جغندن حالی فنا اولور ؛ معذب اولور دیمکدر . بویله برتفریق یاپیلمیه‌جق اولورسه قافیه بوزوله‌جقدر . (لمصححه)

کِرْتو[١]دِرْلِكْ اَجَلْ سُزْ اُلْمَكْدُرْ تَنْکرِی بِرْلَه هَمیشَه(١) اُلْمَقْدُرْ
بُو جِهانْ سَوْمَكِنْ كِمِشْمَكْدُرْ عِشْق اُدْنْدَنْ همیشه بِشْمَكْدُرْ
كَنْدُودَنْ یاوُزی كِدَرْمَقْدُرْ اُلْ كِمْ اِتْمَزْ بُنی نَه ایرَقْدُرْ
اُلْمَكِنْ مَعْنِسِی بُودُرْ كَیْ بِلْ نَفْسُنْ اُلْدُرْكِمْ اُلَسِنْ بِسْمِلْ
كَنْدُزُنْدَنْ یَوْزْلِغی سُرْغِلْ نانَسادَنْ كِه حَقْ دَكِلْ دُرْغِلْ
صَرْپ اِشْدُرْ بُنی اِدامَیَسِنْ یالِنُزْ بُو یُلا كِدامَیَسِنْ
كَنْدُزُنْلا اِچی چِقامَیَسِنْ كُزْسُزْ اُلْ آیْ یُزا بَقامَیَسِنْ
اِسْتَه آنی كِه یُولی وَرْمِشْدُرْ جانْنی حَقْ نُورِینا قَرْمِشْدُرْ
كِمْ سَنی اُولْ اُلُو حَقا دَكُرا قُرْقُلُو كُیرُدَنْ سَنی(٢) كُچُرا
صِدْقْلا بَرْكْ دُتْ آنْ اَتَكِنْ كِمْ سَنی اِلْتَه اُلْ چِلا بَدَكِنْ

نسخه: (١) اُلمسز (٢) ككز . كَنز .

ایضاح: (كیشمك) آتمق، ازاله ایتمك، طرح .

(المكن معنسی) صوفیه اصطلاحنده (اولمكدن اول اولمكلكك، «موتوا قبل ان تموتوا» نك معناسی . (كی بل) ایی بیل، كوزل آكاه . (بسمل) میصمیل، تمیز، پاك قوربان .

(سرغل) سور، دفع ایله، قوغ . (نانسادن) هانكی شیدن . (درغل) طور، توقف ایت، اجرا ایله‌مه .

[١] عاشق پاشا نك كتابنده ودیكر اثرلرده كافك اوزرنده اوچ نقطه كورولمكده‌در. (لمصححه)

کیرتو دیرلك اجلسز ئولمکدر | تکری برله همیشه اولمقدر [۱]
بوجهان‌سومکین کمیشمکدر [۲] | عشق‌اودندن‌همیشه‌بیشمکدر [۳]
کندودن یاوزی کیدرمقدر [٤] | اول کیم ایتمز بونی نه ایراقدر
ئولمکك‌معنیسی [٥] بودرکه‌ی بیل | نفسك ئولدور کیم اوله‌سك بیسمیل
کندوزکدن یاوزلنی سورکل | نانه‌سه‌دن‌که حق دکل طورغل [٦]
صارب ایشدر بونی ایده‌میه‌سك | یالکنز بو یوله کیده‌میه‌سك
کندوزکله ایچی چیقه‌میه‌سك | کوزسز اول آی یوزه باقه‌میه‌سك
ایسته آنی‌که یولی وارمشدر | جانی حق نورینه قارمشدر [۷]
کیم سنی اول اولو حقه دکیره | قورقولی کوررودن سنی کچیره
صدقله برك طوت آنك اتکین | کیم سنی ایلته اول چالابه دکین

(کـکنز) که‌نز = قولای .
(اچی) افندی ، بویوك آدم .
(استه) ایسته ، آره . (یولی وارمشدر) طریق عزمنی باشه چیقارمشدر منزل مقصورده ایرمشدر .
(ال الوحقادکرا) او بویوك حقه ایرشدیره .
(برك دت) بك ، صیق ، صاغلام طوت . (التە) ایلەته ، ایرشدیره .

---

[۱] کاف قافه قافیه اولمشدر [۲] (کمیشمك) کله‌سی دیوان لغت ترکده‌ده وار . دیمك‌که وقتیله کاشغردن قونیه‌یه قدر اوزانان تورکلرك دیللری چوق کله‌ده مشترك ایمش .
[۳] بو کله آنا طولی لهجه‌سنده بر نقطه‌لی (ب) ایله ایکن استانبول لهجه‌سنده اوچ نقطه‌لی (پ) ایله شهرت آلمشدر .
[٤] بوکله کوستریبورکه اسکیدن‌مصدرلرك خفیفی‌ده بعضاً (مق) ایله سویله‌نیورایمش .
[٥] صوکی الفلی عربجه کله‌لری ، ایرانلیلر کبی (ی) ایله سویلك تورکلرده کچمشدر
[٦] تورك کافنه (غ) حرفی قافیه اولمشدر .
[۷] (قارمق) قاریشدیرمق معناسنه‌در بزم طرفلرده حالا مستعملدر . (لمصححه)

دِکَنی تِزْ چِقَرْ کلَفْ [١] دِکْکِلْ (١) قمُو سینی قوغِلْ (٢) بَنا کَاْکِلْ

کِمْ سَنا اُلْ یُلا قلاوُزِنْ (٣) سَنْ بَنِمْ سُودُمْ اِچْ کِمْ اَغُوزِنْ (٤)

کُزْلَرِنْ بَنْ آچَمْ کِه کَیْ کُرَسِنْ دَکْمَلَرْدَنْ (٥) نِچا نِچا تُرَسِنْ

نَه کِه وَرْدُرْ جِهانْدَه بِلْدُرْوَنْ (٦) سَنی حَقْدَنْ تَمامْ طَلْدُرْوَنْ (٧)

اُلْ بِنَرْدَنْ کِه خِضْر سُو اِچْدی (٨) دِری اُلْدی (٩) وُ نَفْسِنی بِجْدی (١٠)

بَنْ سَنا اِنْجُرَمْ (١١) کِه قُرْتُلَسِنْ تَنْکْری یُولِنْ آنُنْ کِبی بُلَسِنْ

بُو یِری قُویَبَنْ (١٢) کَکا آغَسِنْ قَرْنُو بیرَه نُورْ کِبی یَغَسِنْ

بِجَهْ نُورِلَه کُنْ اَیْلَیَسِنْ قَدْرَتْنْ لا کُنی دُنْ (١٣) اَیْلَیَسِنْ

نسخه : (١) دِکَنی وُزْ بَرَقْ کُلَفْ اَلْغِلْ . (٢) قامُسینی قَغِلْ . (٣) اُلْ یُولا بن ایو قلاوُزْوَنْ . (٤) آغوزوَن . (٥) دکملری . (٦) بلدرون . (٧) طلدرون . (٨) اجتی . (٩) قَلْدی . (١٠) بجتی . (١١) ایجُرَم بن سنا . (١٢) یری قویو بنن . (١٣) رحمتْنله دُنی کُنْ

ایضاح : (کلف) یا کلش اولەرق « کلاب » دن تورکلشدیریلیب « کل » معناسنه اوزمان مستعمل ایمش . نفس الامرده (کل) تورکجەدر .

---

[١] بکا کلیورکه (کلف) کلمەسی فارسیدن دونمه اولمیوب خالص تورکجەدر همده کافی عرب کافیدر (کورك ، کوروك ، کوشنه ، کوتوك) کبی مرتجل بر کلمەدر . اشبو (کلف) کلمەسی (کلشهری) نك (فلك‌نامه) سنده ، (فرهنك نامهٔ سعدی) مترجمی (خوجه مسعود) ك یکنی (عزالدین احمد) ایله مشترکا یازدیغی (داستان سهیل و نو بهار) دەده کچمکدەدر . (فلك نامه) دن : [تاریخ تألیفی (٧١٧)]

تیکنی تیز چیقار کوله‌ف دیککل   قوسی قوغل بکا کالکل
کیم سکا اول یوله قلاووزین   سن بنم سودم اغ کیم آغوزین [١]
کوزلرك بن آچه‌م که که‌ی کوره‌سك   دکمه‌لردن نجه نجه صوره‌سك [٢]
نه که وار در جهانده بیلدوروه‌ن   سنی حقدن تمام طولدوروه‌ن
اول پیکاردن که خضر صو ایچدی   دیری اولدی و نفسنی یچدی
بن سکا ایچوره‌م که قورتوله‌سك   تکری یولین آنك کبی بوله‌سك
بو یری قویو بن کوکه آغه‌سك   قرا کو یره نور کبی یاغه‌سك
کیجه‌یی نور ایله کون ایلیه‌سك   قدرتکه کونی دون ایلیه‌سك

(آغوز) اینککك طوغورمه‌سی عقبنده صاغیلان صاریمتیراق سوددرکه طعمی‌ده بیراز عجایب اولور. (دکمه‌لردن) اولور اولماز شیلردن، بیر چوق حقایقدن. (سرسن) صوره‌سین دیمك ایسه سؤال ایده‌سین دیمکدر. (سوره‌سین) ایسه طرد ایده‌سین معناسنه. بومصراع قارانلقدر طاتلی برمعنی اکلاشیلمایور. (بلدرون) بیلدیره‌یم. (اول بنردن) اول بیکاردن، منبعدن. (بجدی) یچدی، ایکی‌یه بولدی. (قرنو) قارا کاق. (دن) دون، کیجه.

[١] بو کلمه بزم طرفدده غینك کسریله (آغیز) دییه سویلنور. اینککده، قویونده، کچیده مستعمل اولدیغی کبی یکی دوغوران قادین ایچونده مستعملدر.

[٢] بو مصراعك معناسی اویولی بن بیلیرم هرکسدن نجه برصوره‌سك کل بکاصور سکا کوستره‌یم الکدن طوتوب او یولده یوروده‌یم اویولی سکا کسدیره‌یم سنی ایسته‌دیکك قوناق یرینه کوتوره‌یم دیمکدر.   (لمصححه)

برزمانده کم کلنف تمشدی   بلبل آنك وصفن اشتمشدی

(داستان سهیل ونوبهار) دن: [(برلین) طبعی ص ٧. تاریخ تألیفی (٧٥١)]

بهار اولجق طکله کوزکی آچ   چلب رحمتن طکله کوزکی آچ
طتر یر یوزن درلو درلوچچك   ذکیلر کرو موسمی کاچچك
آنوك امری فی‌الحال ایرنجه‌در   قو اشلری یرلو یرنجه‌در

نَه كِه سَنْ حُكْمِ اِداسِنْ اُلاولْ [١]　　آزْ كَلُرْسـا سَنا اُلا اُلْ بُولْ [٢]

اَتَكِنْ ذُتْ كَسِلْمَه اَنْدنْ سَنْ [٣]　　كَنْدُزِنْ كُرْما اِتْمَغِلْ سَنْ بَنْ

كَنْدُزْنى اُنْتْ آنى [٤] بِلْغِلْ　　كَنْدُزْنْ ياوْقِلْ آنى [٥] بُلْغِلْ

كَنْدُزْنْدَنْ جِهانى كُزْ دْراسِنْ　　بِنْ جِهانْ اُلْ جِهانْداسَنْ كُرَسنْ

نَه بَاقْلَرْ [٦] وَرْ اُلْ دَنكِزْ اِچْرا　　كَرْ سَنكا تَنْكرى اُلْ سُدَنْ اِچْرا

دَنِزْ اِچْرا بَلِقْلَرِنْ كُرَسِنْ　　اُلْ بَلِقْ لارِلَه بِلا ذُرَسِنْ

طُرِ بَنْ [٧] آنْدا سَنْ بَلِقْ اُلَسِنْ　　نَه كِمْ اِسْتارِسَنْ بَيِقْ [٨] بُلَسِنْ

اُلْمَكِى اُلْ دَنِزْده كُرْمَيَه سِنْ　　كُرَسِنْ ناكه وَرْسَه سُرْمَيَه سِنْ

اَنْدَه سُرْلَرْ يِرِنْدَه كُرْمَقْدرْ　　اَنْدَه كِمْ كُزْ كُرا نَه سُرْمَقْدُرْ

اَنْدَه اَلْسُرْ آغِزْسُزْ اِچْمَقْدرْ　　اُلْ چَمَنْدَه [٩] قَنَتْ سُزْ اُچْمَقْدُرْ

نسخه : (١) ايداسن اُل اولا . (٢) قتنده بُل اولا . (٣) اتكِم ذت كسلمه بندن سن . (٤) بنى . (٥) بنى . (٦) بلق لر . (٧) ذرْبَن . (٨) بَيَق . (٩) چِمنده .

بر اَراده قزل كليله دِكَنْ　　يورَنْ كرو آنى يره دوكن

آنوك بيزغيدز و كَرْنى كَفْ　　زهى حيف كم اوليدى تلف

تلف اولمزاول خودجُوقالرْصوبى　　تخْوسينك اصلا كسلمز صوبى

كرك جناب ناظمك بيتنده‌كى ، كرك شو ايكى كتابده‌كى (كلف) كلمه‌سى (كل) معناسنى آكلادير كبى اوليورسه‌ده آريجه بر چيچك آدى اولمقده ممكندر بويله بر

نه که سن حکم ایده سك اوله اول　　آز کاورسه سکا اوله اول یول

اتکین طوت کسیلمه آندن سن　　کندوزك کورمه ایتمکل سن بن

کندوزیکی اونوت آنی بیلکل　　کندوزك یاوی قیل آنی بولغل

کندوزکدن جهانی کر سوره سك　　بیك جهان اول جهانده کوره سك

نه بالقلر وار اول دکز ایچره　　کرسکا تکری اول صودن ایچیره

دکز ایچره بالقلرین کوره سك　　اول بالقلرله بیله طوره سك

طوروبن آنده سن بالق اوله سك　　نه کیم ایستر ایسه‌ك بایبق بوله سك

ئولمکی اول دکزده کورمیه سك　　کوردسك نه کوارسه صورمیه سك

آنده سوزلر برنده کورمکدر　　آنده کیم کوز کوره نه صورمقدر

آنده السز آغزسز ایچمکدر　　اول جنده قنادسز اوچمقدر

ایضاح : (کسلمه) جدا اولمه ، آیرلمه . (ایتمغل) سویلمه . (سراسین) سوره سین ، طرد ایده سین . (بایبق) باباغی ، طبیعی برصورتده . (سرمیه سن) صورمایه سین . (آنده سوزلر برنده الخ) اوراده سوز یرینه کورمك قائم اولمشدر . کوز کوردکدن صوکره سؤاله حاجت قالیرمی .

چیچك ایسه موجود ایمش . نصل که وثائق ترکیه‌دن (جامع الفرس) آدلی اثرده (نسترن) کلمه‌سی (کل نسرین وزنبق و کلف چیچکی) دیه ترجمه ایدیلیور ؛ (صحاح عجمیه) ایسه یالکز ایکنجی ایله اوچنجی‌یی سویلیور . شو حالده (کلف چیچکی) که بکزر برچیچك اوللیدر . (کلشهری) نك سوزی بومعنایه پك مساعددر . بناءً علیه ظن ایدیورم که مقصد آغستوس کلی دخی دینیلن یبانی کلدر . (نسرین) ایچون لغتلر وان کلی ، مصر کلی ، کل ناصر ، که بکزر بیاض برچیچك دیبورلرسه‌ده (شکوفه‌نامه) مؤلفی (علی چلبی) مذکور اثرنده (وان کلی) اولمسنی تنسیب ایدیور . (المصحح)

تِمَكْ اِچْمَكْ بَهِشْتَه نُورْدُنْدُرْ　　خُوشْ لِغِنْ اُچْمَقْ اِچْرا حُورْ دَنْدُرْ

تَخُمِى اِچْمَغِنْ (١) نَمازْ اُلْدِى　　يَرْلَرِى اَوْلَرِى نِيازْ اُلْدِى

يِيمِشْ (٢) وَيَبْرَخْ (٣) اَنْدا سَيْلَرْلَرْ　　اِرْلَيُو بَنْ بُدَخْدَه (٤) اُيْنَرْلَرْ

ذِكْرْدَنْ طُنْدِى اَنْدَغِى قُشْلَرْ　　دُكَلِى اَنْدَه يَيْلَيُوبْ (٥) قِشْلَرْ

ذِكْرْ اُچْمَقْدَه قُشْ اُلْبْ اُوچَرْ　　بَخْتْلُو اُلْ كِشِى كَه ذِكْرْ ايدَرْ

كِمْ اَكَرْسَه دِلِمْ دَلِمْ كُتْرا　　اُلْ كِمْ اَكْمَزْ يَرِنْ اُدا اُتْرا (٦)

اُلْ كِمْ اَكْتِى بُوكُنْ يارِنْ كُتْرا　　اُچْمَقْ اِچْرا سَوِيِنِبَنْ اُتْرا (٧)

نسخه : (١) اُچْمَقِن . (٢) يمش . (٣) يبرق . (٤) بدقده . (٥) ييليب .

(٦) اُلْ كِمْ كَتِى دَلِمْ دلِمْ كُتْرا . اُچْمَقْ اِچْرَه سَوِنُبَنْ اُتْرا

(٧) اَزْ اكنلر يقين از كُتْرا . اُلْ كِمْ اكمز يَرِنْ اُدا اُتْرا

ايضـاح : (يبرخ) ياپراق . (ارليو بن) ايرلايوب ، تغنى ايدرك . (بدخده) بوداقده ، آغاجك دالنده . (اندغى) اونده‌كى . (دكلى) دوكه‌لى ، هب . (ييليوب) يايلايوب ، ياز حياتى سوروب .

(كم اكر سا الخ) هر كيم اكر ، زرع ايدرسه چوق چوق كوتوره‌جكدر . اكمه‌ين يارين حسرت وتأسف آتشينه اوتوره‌جقدر .

ییمك ایچمك بهشته [١] نوردندر — خوشلغك اوچمق ایچره حوردندر
تخمی اوچمغك نماز اولدی — یرلری ئەولری نیاز اولدی
یمش ویاپراق آنده سویلرلر — ایرلایوبن بوداخده اوینارلر
ذکردن طوغدی آنده‌غی قوشلر — دوکلی آنده یایلایوب قیشلار
ذکراوچمقده قوش اولوب اوچار — بختلو اول کشی که ذکر ایدر
کیم اکرسه دلیم دلیم کوتوره — اول کیم اکمز یارین اوده اوطوره
اول کیم اکدی بوکون یارین کوتوره — اوچمق ایچره سەوینو بن اوطوره

اول کیم آکدی دلیم دلیم کوتوره — اوچمق ایچره سەوینو بن اوطوره
آز اکنلر یاقین [٢] آز کوتوره — اول کیم اکمز یارین اوده اوطوره

(دلیم) چوق ، کثیر معناسنه .

[١] (بهشته) کلمه‌سی بویله قالورسه دوغری اوله‌ماز. دوغروسی یا (بهشتده) اولملی یاخود (ت) نك اوزرنده شده بولونملیدر . بو صورتده اصلی (بهشتده) اولوب قلب وادغام ایدلمش اولور .

[٢] بو کلمه پك یاقیشمایور. بونك یرنده (یقین = ییغین) اولسه دها خوش اوله‌جقدر.
(لمصححه)

دِينِنْ آرْتِزْ كه سَنْ دِرِي قَلَسِنْ　　كُفْرِنْ آرْتِزْمَه اِتْ كِبِي اُلَسِنْ

جانْلَرُنْ جانِي صِدْقْ و ايمانْدُرْ　　كِشِي بُو نُورِلَه مُسْلمانْدُرْ

كِشِنِنْ كِمْ دَكِلْ قَتِي عِشْقِي　　قِيْنَمَزْدُرْ بِنَرْ كِبِي صِدْقِي (١)

صِدْقْ سُوِي كه (٢) آزْدُرُ قُورِيا　　چُقْ دَكِل كِمْ دَنِزْ كِبِي بِرِيا (٣)

مَدَدِي كِرْ دَكَيْدِي تَنْكرِيدنْ　　همچو بركشت و قت باريدن (٤)

نسخه : (١) كِمْسَنْكْ كِمْ قتي دَكِل عَشْقِ . قَيْنَمَزْ خوش بِكِرْ كبي صِدقي . (٢) كِمْ . (٣) فرات كبي بُرِيا . (٤) مددى كر دكيدى اكسكمز . [١] يُزْيَيدِ اولَيدِ يبرى ذز [٢]

[١] اكسوكسز . [٢] يُورِيَيدى اُولَيدى ببرى يوز .

ايضاح : (بنر) بيكار ، منبع . (بريا) بورويه ، استيلا ايده .
(مددى كر دكيدى الخ) اكر اللهدن بير مدد ايريشيرسه . (همچو بركشت الخ) مصرعى آكلاشيلمادى . عجبا (ياغمور ياغديغى هنكامده قارهنك وضعيتى كيبى اولوردى) ديمكمى . يوقسه (همچو بركست) يعنى (ياغمور ياغنجه ياپراغك حاصل ايتديكى طراوت كيبيدر) ديمكمى .

(صدق سوبى كه الخ) جناب ناظمك مقصدى شويله اوملیدر : اكر سندهكى صدق صوبى آز ايسه قورور . دكز كبي چوق اولسيدى هم قوروماز همده بر چوق يرلرى بورووردى . (لمصححه)

دینك آرتیرکه سن دیری قالەسك   کفرك آرتیرمه ایت کبی اوله سك

جانلرك جانی صدق وایماندر   کشی بو نور ایله مسلماندر

کشینك کیم دکل قاتی عشقی   قیناماز در پیکار کبی صدقی

صدق صوینکه آز درر قورویه   چوق دکل کیم دکز کبی بورویه

مددی[۱] کر دکیدی تکریدن   همچو برکشت وقت باریدن [۲]

[۱] مددی کلمەسنك صوکندەکی (ی) ادات وحدتدر . جناب ناظم (بر مدد) دیەجك یرده (مددی) دیمشدر . (لمصححه)

[۲] ظن ایدیورمکه مصراعك ترتیب نثریسی شویله اولەجقدر : (همچو وقت باریدن بر کشت) . بورادەکی (بر) ادات استعلادر . (کشت) کلمەسی کافك کسریله اکین دیمکدر . شوحالده جناب ناظمك مقصدی (اکین اوزرینه یاغمور یاغدیغی وقت اولدیغی کبی) دیمکدر . (لمصححه)

برنجی بیتك صوکندەکی کلمه (اولمق) ، یاخود (ئولمك) مصدرندن آلنمق جائزدر . اوچنجی بیتده جناب ناظم مضارع منفیه (در) الحاق ایتمشدر . دوردنجی بیتده‌کی (سو) بیلدیکمز (صو) دیمکدر . (بورومك) قاپلامق معناسنەدر . (بورونمك) بوندن کلیر . عربجەسی (تدثر ، تزمل ، التحاف) در . بیت :

اوکل اندام برآل شاله بورونسون یوروسون

اوجی کوکلم کبی آردنجه سورونسون یوروسون

(لمصححه)

صِدقْ باغی بِتَیْدی کُولَنْدَنْ (١) قَرْما یَیْدی کُولی (٢) اُولُنْدَنْ
کِمْ مَدَدْ بُلْدی تَنکرِدنْ قَلْدی قِلِجِنْ (٣) نَفْسی بُویْنِنا چَلْدی
بِجْدی اَلْ نَفْسِنی که کاوُرْدی (٤) وَزْمَدِنْ (٥) تَنْکری یه یولُنْ اُورْدی
تَنْکرِدنْ (٦) اُلْدِری که جانْ وِرْدی تَنْکری یولُنْ ارانی (٧) طُپْ قِرْدی
کِمْ بُونی اِتّی قَرْقَدَنْ کَشْتی (٨) اُچمقا کَرْدی بِلْ سُجو اِشْتی (٩)
اَلْ سُجُودنْ که آن طهور بود اَنْدَنْ اِچْغِلْ که عین نور بود (١٠)

نسخه : (١) کُنْلَنْدَنْ . (٢) کوکی . (٣) قلجی . (٤) بجدی نفسن بَشِنْ که کاوردی . (٥) ذرمدین . (٦) تنکری دندر . (٧) اُرَنلری . (٨) چکتی . (٩) اجتی . (١٠) ال سجودن که تنکری نوریدر . ساقسی اچمق اچره حوریدر

ایضاح : (کولندن) یعنی غدیر ، بحیره دیمکمی ، یوقسه (کوکندن) یعنی اساسندن ، اصلندن دیمکمی ، یاخود (کوکلندن) دیمکمی . (اولندن) اول ، رطوبت ، نم .
(طوپ) هپ معناسنه : هپسی طوپسی .

(صدق باغی) ترکیب اضافی اولوب اضافتی لامیه‌در بیانیه دکلدر یعنی صدق صویی ایله وجوده کلن باغچه دیمکدر . (المصححه)

صدق باغی بیتیدی کولندن	قورومایدی کلی اولندن [۱]
کیم مدد بولدی تکریدن قالدی	قلیجین نفسی بوینه چالدی
بیجدی اول نفسنی که کاویردی	وارمدین تکری‌یه یولین اوردی
تکریدن اول دیری که جان ویردی	تکری یولین اورانی طوپ قیردی
کیم بونی ایتدی قورقودن کچدی	اوچمغه کیردی بیل سوجو ایچدی
اول سوجودن که آن طهور بود	آندن ایچکل که عین نور بود

(سوجو) شراب .

برنجی بیتك برنجی مصراعنده‌کی (کول) بیلدیکمز کولدر . جناب ناظم دیمك ایسته‌یور که : تکریدن مدد بولانلرك کوکلی کول کبی اولور ؛ صوکره بوکولك صوییله صوواریله‌رق صدق باغچه‌سی وجوده کاور ؛ صوبی چوق اولدیغی ایچون بو کول قورومامز ؛ قورومادیغی ایچون باغچه‌ده‌کی کللره دائما صو ویرمك قابل اولور ؛ باغچه‌ده‌کی کللر ایسه دائما صو کوردیکی ایچون کل اوجاقلرینك دیبلری دائما نملی اولور ؛ نملی اولونجه کللرده قورومامز . (لمصححه)

[۱] (اول) کلمه‌سنك همزه‌سی بزم قضاده هایه قلب ایدیله‌رك چوجوق معناسنه اولان (دول) کبی (هول) اوقونور . طوپراغك نملکنه مخصوصدر . بوندن آلینه‌رق یکی دوغان چوجوقلرك قونداغنه قونولان برنوع طوپراق ویاکیله (هوللك) دیرز . (لمصححه)

برنجی بیتك ایکنجی مصراعنده کی (قورومایدی) کلمه‌سی ضرورت وزن ایچون رانك سکونیله اوقونملیدر بو صورتده مصراعك وزنی (فاعلاتن مفاعلن فع) اولمش اولور . (لمصححه)

كُوزْدَه دَنْ چِقْ كِه جانُونِى بْلَسِنْ   جانْ كُزِنْ آچِ كِه جانْلِدَنْ (١) اُلَسِنْ

تنْكرِى ايدر اكر بنا كَلَسِن   نه كه كُنُلن (٢) دِلارِسَه اَلَسن

كَنْدزُنِى قْغِلْ بَنِى دْتْغِلْ   كَنْدزِنْ سَنْ انُتْ بَنِى بُلْغِلْ (٣)

كِمْ سَنُنْ بَنْ اُلَمْ كِه تَنْكرِوَنْ   بِرِنا بِن قِلَمْ كه تَنْكرِوَنْ (٤)

قَنْغِى طَمْلَه كِه بُو دَنِيزَه كَلَا   كَنْدُدَنْ قُرْتُلا دَنِيزْ (٥) اُولا

اِلَرُو اَلْ اِكِيدِى بِزْ اَلدِى   طَمْلَه كِمْ كَنْدُو دانزِنْ بُلْدِى

طَمْلَه كِمْ دانِزَه طُرُوبْ كَلْمَزْ   فَيْنَيُب عِشقْدَنْ دَرِنْ اُلْمَزْ

كُنَشُ وِيلْ آنِى پِيا بِلْغِلْ   يَشْلِغِى بَرْچِه (٦) قَلْمَيا بِلْغِل

نسخه : (١) جانلرك . (٢) كُكْلُك . (٣) مالُنى اُيْنه عشقْمى اُوتغل . [اتغل] . (٤) بِرُنابَن قلم كه تنكرى وَن . (٥) دنز . (٦) يشلغى كيده .

ايضاح : (مالنى اينه) مالكى قوماردە اوينا . (اوتغل) يوت يعنى قازان . قوماردە اوتمق ، اوتمك ، يوتمق = قازانمق . [١]

برنا بن قلم) سنك بير ايبلكك يبرينه بن بيك دانه قيلەيم .

---

(٤) نمرەلى مصراعك شمديكى املاسى شويله اولور : يرينه بن قالەمكه تكرى‌ون .
(لمصححه)

اوچنجى بيتك برنجى مصراعنك صولندەكى (دتغل) برندە (آلغل) اولمليدر .
(لمصححه)

کودەدن چیق کە جانکی بولەسك ‌ ‌ ‌ جان کوزین آچ کە جانلیدن اولەسك

تکری ایدر اکر بکا کلەسك ‌ ‌ ‌ نە کە کوکلك دیلر ایسە بولەسك

کنــدوزیکی قوغل بنی طوتغل ‌ ‌ ‌ کندوزك سن اونوت بنی بولغل

کیم سنك بن اولەم کە تکری وەن ‌ ‌ ‌ بریکە بیك قیلەم کە تکری وەن

قننی طمله کە بو دکزە کله ‌ ‌ ‌ کندودن قورتوله دکز اوله [٢]

ایلرو اول ایکیدی بر اولدی ‌ ‌ ‌ طمله کیم کندو دکزین بولدی

طمله کیم دکزە طوروب کلمز[٣] ‌ ‌ ‌ قینـایوب عشـقدن دکز اولماز

کونش ویل آنی ییە بیلکل [٤] ‌ ‌ ‌ یاشـلغی بارچـه قالیه بیلکل

(الرو) اسکیدن ، اولجه . (ییا) ییه ، اکل ایده ، هبا ایده .

(بارچه) هپ ، جمله ، موجودی .

[١] بزم طرفلرده یالکز (اوتمق) کلەسی مستعملدر مجهولنده ایســه (اوتولمق) دیمیوب شاذ اولەرق (ز) ایله (اوتوزمق) دیرلر .

[٢] برچوق متصوفلر کبی جناب ناظم دخی توحید وجودیی (طمله ایله دکز = قطرە ایله بحر) ی مثال کوسترەرك آکلاتمق ایستەیور .

[٣] (طوروب کلمز) قالقوب کلمز یاخود اولدیغی یردە طورور ؛ اورادن آیرلماز کلمز معنالرینه محتمل ایسەدە برنجی معنا دها مناسبدر .

[٤] طملەنك باشـلیجه دشمنی ایکیدر بریسی کونش ، دیکری روزکاردر . هر ایکیسیدە اونی بخار (بوغ) حالنه کچیرەرك اوچورورلر . ع :

آفتاب عالم آرا یردە قورمی شبنمی . (مصححه)

یرِ دَخی یِل کِبی آنی سُورا[۱] دَنز اُلْ طمْلَه قَچَنْ سُورا

نَسَه کِمْ قَلْمَدی کِمی سُرەلز یُق نَسابِی اَیِتْ نِتْا کُرەلز

شَهْرِی کِمْ سَنْ دُرُزْسِنْ اَنْدا وَرْ ناکِمْ اِسْتَرْ دِلَرْسِنْ اَنْدا وَرْ[۲]

کَنْدُزنْ بِلْ کە تَنکْرِی بِلَسِنْ اُلْمیَاسِنْ اَبَدْ دِرِی قَلَسِنْ

تَنکْرِدنْ سِنْ طُلُوْ اِرَقْ بَقْما سَنْدَنْ آیزُو دَکُلْ مَمانْ اَغْمی[۳]

نسخه : یر دقی یل کبی آنی صورا . (۲) شەمدی کم سن دِریسَن انده وَر . نه کم استارسن سن اندا وَر . (۳) قپو قمقما

بعض نسخەده بشنجی بیتدن صوکره آتیدەکی دورت بیت واردر :

جانْن اندن دری دُرُزْ کَیْ کُور کودَدَن کچ آنی جانْدن سُور

جانْن ایچنده ایسته آنی سَن کم بولەسَن اِشت بُونی بیندن

باقِرُون آلتُون ایده اُل کیمیا داقی یوز بین بُونْ کِبی آدَیا

ذکلی یازُغْی مُزد ایدَه نور اُولْسِن قَرانولق کِیده

ایضاح : (یردقی) ییرداخی ، طوپراق داخی . (صورا) صوره ، امه ، ایچینه چکه . طوپراق صوبی صوردی . ایکنجی (صوره) سؤال ایده ، آرایه دیمکدر . جناس تامدر .

(نسه) نسنه = شی . (نیته) ناصل .

یر دخی یل کبی آنی صوره   دکز اول طمله‌یی نچن صوره

نسه کیم قالدی کیمی صوره‌لر   یوق نسه‌نی ئه‌ییت نیته کوره‌لر

شهری کیم سن طورورسك آنده وار   نه کیم ایستر دیلرسك آنده وار

کندوزك بیل که تکری‌یی بیله‌سك   ئوله‌یه‌سك ابد دیری قاله‌سك

تکریدنسك طولو ایراق باقه   سندن آیرو دکل مماناعمی (قپوقمه)

جانك آندن دیری درر که‌ی کور   کوده‌دن کچ آنی جانکدن صور

جانك ایچنده ایسته آنی سن   کیم بوله‌سك ایشیت بونی بندن

باقرك آلتون ایده اول کیمیا   داخی یوز بیك بونك کبی آدایه

دوکلی یازوغکی مزد ایده[١]   نور اوله‌سك قراکولق کیده

(شهری کم سن دررسن الخ) شیمدی سنك بولونديغك شهر ومملکت اوراده موجوددر .

(قپو ققما) قاپو چالمه ، قاپو قاپو کزوب آرامعه قالقیشمه .

(جانك اندن دری الخ) جانك اوندن حیات بولمشدر . انی باق . جسمدن وازکچ . اونی جانکدن سؤال ایله . (آدایا) آدامق = نذر وعهد ووعد ایتمك : آدامقله مال توکنمز .

(دکلی یازغنی) هپ قصوریکی مکافات ایله‌یه . بوتون نور اوله‌سین . ظلمانیتك ، جسمانیتك زائل اوله .

---

[١] (هپ کناهلرك ثواب اوله) معناسی‌ده محتملدر . « فولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات » [سورة الفرقان] (لمصححه)

تن زجان زنده است وجان ازوی　　اِشتَه جانْ اِچِنْدَه وْصلَتِ حیْ

کرچه حق قادرست کز عدمی　　کند ایجـاد صـد جهان بدمی

بی عمل بخشـدت مقـام سـنی　　کندت مرد اکر چه کم زنی

مْرْددَنْ یکرَكْ اَیْلیا یَزْغِنْ　　بخشـدت بی جهـاد علم لدن

کمترین بنـده‌را کنـد جمشـید　　ذرّهٔ خوار را کند خرشید

دوزخی را کند بحکم بهشت　　هم کند کعبه‌را بتر زکنشت[1]

چَلَبْنْ قْدْرَتی عَظیمْ چُقْدْرْ　　اِکی عالَمْ کَشِنْدَه بِرْ اُقْدُرْ

دِله صِغمَزْ آنْ بیری اُودَمْ[2]　　ذْکَمَ[3] آزلَه قَناعَتْ اِدَمْ

تْرْكْ دیلِنْ بِلْرْمِسَیْدِمْ بَنْ　　سُوزلَه[4] بَنْلوْ[5] کَسْتَرَیْدِمِ بَنْ

بِلْدُرَیْدِمْ خَلایِقَه سُوزِلَه　　کُرَلَرْدی یَرَتْقَنی کُزِلَه

طَتْجَه اِیدَمْ نَه کِمْ دِلَرْ سِزْسِزْ　　بُلَسِزْ کِمْسَهِ کِه بْلْدُخْ بِزْ

نسخه : (١) وای کو دامنش زدست بهشت

(٢) سزی آدَمْ . (٣) دکتر .

(٤) سزِلا . (٥) بللو .

ایضاح : (کش) تیر کش ، اوق قابی .

(آدده) ای دده‌م . ای بویوك بابام . ای محترم . قافیه ایچین کتیرلشدر .

بن رجان زنده است وجان ازوی	ایسته جانك ایچنده وصلت حی
مزددن یکرك ایلیه یازوغنك	بخشدت بی جهاد علم لدن
حلالك قدرتی عظیم چوقدر	ایکی عالم کشنده بر اوقدر
ترك دیلین بیلورمسیدم بن	سوزله بللو کوستریدم بن
بیندیرەیدم خلایقه سوزله	کورەلردی یاراتقانی کوزله
طاتجه ایدەم نه کیم دیلرسز سز	بولەسز کیمسەیی که بولدق بز

(دکیم) توکەدەیم ، بیتیرەیم ، سوزیمی اکمال ایدەیم ، ختم کلام ایلەیەیم . یاخود (دکتورم) تك طورەیم . سکوت ایلەیەیم . مؤدب وضعیت آلەیم .

(بیلورمسیدم) بیلیر ایمشسه ایدم ، بیلمش اولەیدم . (بللو) بللی ، ظاهر ، نمایان .

(یاراتقان) خالق تعالی حضرتلری .

(طاتجه ایدم) فارسی سویلەیەیم .

فارسی بیتلری تکرار یازمغه لزوم کورمدم . (لمصححه)

گذر از گفت ترکی وورومی	چون اران اصطلاح محرومی
لیك از پارسی و از تازی	کوکه درهر دوخوش همی تازی
گرچه سر درسخن نمی گنجد	کی ترازوی عقل آن سنجد
نیست این‌را گران خموش ولد	بنه آینه را درون نمد
مطلع این بیان جان افزا	بود در ششصد و نود یارا
گفته شد اول ربیع اول	گر فزون گشت این مگو طوّل
مقطعش هم شدست ای فاخر	چارمین مه جمادی الآخر
شد تمام این نمط درین دفتر	تاچه آید ازین سپس دیگر
نیست این‌را نهایت وغایت	ختم کن چون تمام گشت آیت
زاتی می شود نماز تمام	چون‌شدم مست بنهم ازکف جام
نه نوازش کنم دگر نه عتاب	لب ببندم چو شد تمام کتاب

تمام شد دردست بندهٔ ضعیف محتاج برحمت حق تعالی محمد بن اسحق بن ابراهیم اللارندی الولدی فی‌تاریخ اواخر جمادی‌الآخر سنه سبع وتسعین وستمائة ٦٩٧ رحم‌الله لمن نظر فیه ودعا لکاتبه وجمیع المسلمین آمین یارب العالمین

بسم الله الرحمن الرحیم

حضرت سلطان ولد رضی عنه الاحد افندیمزك « رباب نامه » لرنده كی توركجه نظملردر .

مولانادر اولیا قطبی بلنك (١) — تا كه آل بونی بوردسا آنی قلنك

تنكریدن (٢) رحمتدر آن سوزلری — كوزلر اوقورسا آچیلا كوزلری

فانی كشی كه بو سوزدن یول ورا — تنكری آنك مردنی بانكا ورا

ویردی مالم طارم كه ویرم — دوستلغن مالیله بللو كوسترم (٣)

مال كه تنكری بانكا ویردی بودر — كه بو مالی استیا اول اسلودر (٤)

سو كشینك مالی سوزلر اولر — مالنی ویرر بو سوزلری آلور

مال طوپراقدر بو سوزلر جاندرر — اسلولر اندن قاچر بونده درر

سوز قلور باقی طورر فانی اولر — دیرنی طوت قوغل آنی كم اولر

نسخه : (١) بلنك . (٢) دان . (٣) دوستلغم مالله بللو كوسترم .
(٤) كی اسلودر .

مولانادر اولیا قطبی بیلك　　نه کیم اول بویوردیسه آنی قیلك
تکریدن رحمتدر آنك سوزلری　　کورلر اوقورسه آچیله کوزلری
قنی کشی کیم بوسوزدن یول واره　　تکری آنك مزدنی بکا ویره
یوق ایدی مال طوارم کیم ویره‌م　　دوستلغین مال ایله بللو کوستره‌م
مال کیم تکری بکا ویردی بودر　　کیم بو مالی ایشیده اول اوصلودر
اوصلو کشینك مالی سوزلر اولور　　مالنی ویرور بو سوزلری آلور
مال طوپراقدر بو سوزلر جندرر　　اوصلولر آندن قاچار بونده طورور
سوز قالور باقی طوارفانی اولور　　دیری بی طوت قوغل آنی کیم ئولور

ایضاح : (بلنك) بیلك ، بیلیکز . (قیلنك) قیلیکز . (یول ورا) قطع طریق ایلیه . (مزدنی) مکافاتی . (طاوار) حیوانات اهلیه . الیوم قویون کچی‌یه حصر ایدرلر . قدیمده علی الاطلاق (مال) کلمه‌سی یرینه‌ده قوللانیلیردی . (اسلو) عقللی .

تنکری ذات کہ قلاسن سن ابد　　کون و کیجه تنکریدن اشته مدد[1]
الورب زاری قلب دیکا[2] آکا　　رحمت ایتغل کند[3] لطفندن بنکا
کوزمی آچ کہ سنی بللو کورم　　طامله کبی دنکیزه کیرم ذورم
نیته کہ طامله دنکیزه قارلور　　ایکی قالمز طامله دنکز بیر الور
بن داقی طامله بکی دنکیز اولم　　المیم دانکز کبی دیری قالم
سلولر حیران قالور بو سوزلرا　　کہ خلایق خالقی نیتا کورا
بن بولارا ایذرم کہ اول یوزی　　کمسه کورمز کیزو کوزر کندزی
تنکری کندو نورنی آنکا وزر　　ال نوریله تنکری بللو[4] کوزر[5]

نسخه: (١) تنکری دوست اول فلاسن تا ابد. کون اچنده تنکریدن امته مدد
(٢) دیغل. (٣) ایتکل کندی. (٤) بلور. (٥) بعض نسخه‌لرده بو
بیتدن صوکره آتیده‌کی بیتلر واردر:

نور اکر اولا کوزکده نور کورا　　کونشك نوری اکا کلا دورا
نور بردر اکی کورمه سن آنی　　جان الورسا کشیده کوره جنی
هر نسکم سنده آندن یوقدرر　　اول نسا کزلی جهانده چوقدرر
اوص کرك کہ اوسلاری کوره بیله　　دالونك کم اوصی یق نتا کورا
بیل بونیکم اوصك آنی بیلمیا　　ایلکیم جانسز کشی جان کورمیا

تکری‌یی طوت کیم قاله‌سك سن ابد   کون و کیجه تکریدن ایسته مدد
یالواروب زاری قیلوب دیکل آکا   رحمت ایتکل کندی لطفکدن بکا
کوزمی آچ کیم سنی باللو کوره‌م   طمله کبی دکزه کیره‌م طوره‌م
نیته کیم طمله دکزه قاریلور   ایکی قالماز طمله دکز بر اولور
بن دقی طمله بیکی دکز اوله‌م   ئولمیه‌م دکز کبی دیری قاله‌م
اوصلولر حیران قالور بو سوزلره   کیم خلایق خالقی نیته کوره
بن بولاره ایدرم کیم اول یوزی   کیمسه کورمز کیرو کورور کندوزی
تکری کندی نورینی آکا ویرور   اول نور ایله تکری‌یی باللو کورور

نور اکر اوله کوزکده نور کوره   کونشك نوری آکا کله طوره
نور بردر ایکی کورمه سن آنی   جان اولورسه کشیده کوره جانی
هر نه‌سه کیم سنده آندن یوقدرر   اول نه‌سه کیزلی جهانده چوقدرر
اوص کرك کیم اوصلری کوره بیله   دلینك کیم اوصی یوق نیته کوره
بیل بونی کیم اوصك آنی بیلمیه   ئه‌یله کیم جانسز کشی جان کورمیه

ایضاح — (قارلر) قاریلیر، قاریشیر . (داقی) داخی . (اسلولر) اوصلولر، عقللیلر یعنی عقل معاش صاحبی انسانلر . (هر نساکه) هر نسنه که، هر شی که . (ایلکم) اویله کیم ، اونك کبی که . (اوص) عقل . (دالو) دلی .

حرف ایچنده بوقدر معنی سیغر　　بو سوزیلا سنلو یوقارو آغر

فهم ایدر کم تنکری کوزدی تنکری　　تنکری نوریدر که سوردی تنکری

مولانا کبی جهاندا اولمادی　　آنجیلاین کمسه حقدن طامدی

اول کنشدر ویالر یلدوزی　　ذوکلینا اول دکورر وزوزی

تنکریدن هر بر کشی بخشش بولور　　خاصلرنك بخششی آیزوقسی الر

بخششی کم وردی حق مولانایا　　آنی نه یقسولا وردی ناییا

سیز آنی بنم کوزملا کورنکز　　آنن اسرارینی بندن سورنکز(۱)

بن دیم سوزلر که کمسه دیمدی　　بن ویرم نعمت که کمسه ییمدی(۲)

بن ویرم خلعت که کیشی کیمدی　　کمسه بنم بخششمی صایمدی(۳)

سوزدلر بندن(٤) خلایق بو سری　　اولوی عیسی نیته قلدی دیری

نسخه: (۱) آنی بنم کوزم ایله کور کوز . آنوك اسرارنی بکا صور کوز

(۲) بن دیم سوز که کمسه دیمدی . بن ویرام نعمت که کمسه یمدی

(۳) صانمدی (٤) بیندن .

حرف ایچنده بوقدر معنی صیغار　　بو سوز ایله اوصلو یوقری آغار

فهم ایدر کیم تکری کوردی تکری‌یی　　تکری نوریدرکه صوردی تکری‌یی

مولانا کبی جهانده اولمدی　　آنجلاین کیمسه حقدن طوغمدی

اول کنشدر اولیالر یلدیزی　　دوکلینه اول دکورور او روزی

تکریدن هر بر کشی بخشش بولور　　خلقلرك بخششی آیروقسی الور

بخششی کیم ویردی حق مولانایه　　آنی نه یوقسوله ویردی نه بایه

سز آنی بنم کوزمله کوریکز　　آنك اسرارینی بندن صوریکز

بن دیه‌م سوزلر که کیمسه دیمدی　　بن ویره‌م نعمت که کیمسه یمدی

بن ویره‌م خلعت که کشی کیمدی　　کیمسه بنم بخششمی صایمدی

صوردیلر بندن خلایق بو سری　　أولوبی عیسی نیته قیلدی دیری

آنی بنم کوزم ایله کوریکز . آنك اسرارینی بکا صوریکز

بن دیه‌م سوزی که کیمسه دیمدی . بن ویره‌م نعمت که کیمسه یمدی

ایضاح : (آیرقسی) آیروقسی، باشقه تورلو . (نابیا) نه‌بایه، نه‌زنکینه . (صایمدی) تعداد ایده‌مدی، یعنی صاییلمز، حسابسز .

مصطفی کوکده نیته یردی آیی　　نیجه آیردی یوزلردن کیی

موسی الندن نیته الدی عصا　　دشمنین کورلکینا اژدها

نیته الدی غرق فرعون لعین　　ایله که ایشتتونك اول ایتون چاون[1]

قانلردی آری سو کافرلرا　　جانلری اولوردی آندن قرا

تنکری دن هر کون بونن کیبی بلا　　ذرلو ذرلو کلوردی آنلرا

اود خلیلچون نیته اولدی کاف　　اوده دوشیجك اودی بلدی کاف

بیز اوزلا نمردی قهر ایلدی　　آنکا دنیا نعمتن زهر ایلدی

قایر اون الوردی ابراهیما　　معجزه بونن کبی بین دایه

صالحچون دغدی طاغدن[2] بردوا　　امتی ایلتردی سود آندن اوا[3]

هودایچون یل قردی اول منکرلری　　طاغه طاشه اوردی اول کافرلری

آنلری که هود دیلردی قرمدی　　آنلرك آراسنا یل کرمدی

نو یچون طوفان قامو کافرلری　　بوغدی سوده[4] قومدی کنسه دری[5]

نسخه: (١) ایله که اول ایتون اشتدك حالن. (٢) دغدا. (٣) صو اندن یکا.

(٤) سودن. (٥) هرکز دری.

مصطفی کوکده نیته یاردی آیی	نیجه آییردی یاوزلردن کبی
موسی الندن نیته اولدی عصا	دشمنینك کورلکنه اژدها
نیته اولدی غرق فرعون لعین	أیله کیم ایشیتدك اول ایتك چاوین
قان اولوردی آری صو کافرلره	جانلری اولور ایدی آندن قاره
تکریدن هر کون بونك کبی بلا	درلو درلو کلور ایدی آنلره
اود خلیل ایچون نیته اولدی کاف	اوده دوشیجك اودی بولدی کاف
بر اویه‌زله نمرودی قهر ایلدی	آکا دنیا نعمتین زهر ایلدی
ویبیر اون اولور ایدی ابراهیمه	معجزه بونك کبی بیك دائمه
صالح ایچون دوغدی طاغدن بردوه	امتی ایلتردی سود آندن نه‌وه
هود ایچون ییل قیردی اول منکرلری	طاغه طاشه اوردی اول کافرلری
آنلری کیم هود دیلردی قیرمدی	آنلرك آره‌سنه ییل کیرمدی
نوح ایچون طوفن ڤو کافرلری	بوغدی صوده قومدی کیمسه دیری

ایضاح : (یوزلردن کبی) یاووزلردن = فنالردن . کبی = اینی .

(ایتون چاوون) کوپکك شهرتی . (آری صو) خالص صو .

(بیر اویازله) بیر سیوری سینك ایله .

(قیبیر) قوم . (اوا) أوه ، خانه‌یه .

ایکنجی بیتك برنجی مصراعنده‌کی (الندن) کلمه‌سی (النده) اولمق دها مناسبدر .
(المصححه)

قایْندی سُولر بِهانْ اولْدی دَنکیزْ　　نه آتا قودی سُو نه اوغلْ نه قِزْ

سُوتَنْزْدَنْ قایْنَدی بِنکارْ کِبی[1]　　بُویْزْغُنْ دُتی نوحْنْ قُولْلارْ کِبی[2]

کَنْدْزیچونْ بِرْکَمی نوحْ اَیْلَدی　　اُمَّتینی سُودَنْ اَنْدَه بکلدی

نوحْ آدَمْ کیبی اِکنْجی آتُوزْ　　آدَمْ آنی بیلُورُزْ بیزْ قامُومزْ

نواُوکُوتْ دُرْ حَقْ خُصینا سیغینَنْ　　کَمیدُرْ[3] آنِنْ اوکُوتی تیزْ بینِنْ

نْ نوْنْ کیبی کَرامَتْ خاصْلَرا[4]　　وِرْدی تَنْکْری کیرُو آنی اولْ بِلا[5]

تَنکْری اَیْتی[6] نا کَهْ آنلَرْ اَیْتلَرْ　　تَنْکْری حاضِرْدُرْ کَهْ آنْلَرْ کیتلَرْ

تَنْکریدَنْ کُوزْنا کَهْ اَنْلَرْدَنْ کَلُورْ　　تَنْکریدَنْ بِلْ نا کَهْ اَنْلَرْدَنْ قالُرْ

سَنْ وَلیدَنْ آیزُ کُورْما تَنْکْریی　　آنْدَنْ اِشْتَه خَلْق سُورْما تَنْکْریی

بَنْدَنْ ایشِتْ تَنْکر خاصِنْ اِشْتَه بِلْ　　اَتَنْکَنْ دُتْ جانْدَنْ اُلْغِلْ آنکا قُولْ

تَنْکْری خاصی حَقْ سِرّی دُرْ دُنْیادا　　سِرْ دِلُرْ سَنْ آنی دُتْغِلْ اَیْ دَدا

نسخه : (١) (٢) بِکی . (٣) کامیدُر . (٤) خاصلری . (٥) دیلریدی تنکر دایم دوستلری . (٦) ایتدی .

ایضاح : (سوتردن) صو طاندیردن . (بینکار) = بیکار ، منبع . (بویرغن دتی) بویروغینی طوتدی ، امرینه اطاعت ایتدی . (بکلدی) محافظه ایتدی دیمکدر . شیمدی (انتظار ایتدی) معناسنه قوللانیلمقده‌در . (حق خصینا) اللهك خاص قوللرینه ، اولیایه .

قينادى صولر جهان اولدى دكز　　نه آتا قودى صو نه اوغل نه قيز

صو تنوردن قينادى پيكار كبى　　بويروغين طوتدى نوحك قوللر كبى

كندوزيچون بر كمى نوح ايلدى　　امتينى صودن آنده بكلدى

نوح آدم كبى ايكنجى آتامز　　آدم آنى بيلورز بز قومز

بو اوكوددر حق خاصينه صيغينك　　كميدر آنك اوكودى تيز بينك

بيك بونك كبى كرامت خاصلره　　ويردى تكرى كيرو آنى اول بيله

تكرى ايتدى نه كيم آنلر ايتديلر　　تكرى حاضردر كر آنلر كيتديلر

تكريدن كور نه كيم آنلردن كاور　　تكريدن بيل نه كيم آنلردن قالور

سن وليدن آيرى كورمه تكرىيى　　آندن ايسته خلقه صورمه تكرىيى

بندن ايشيت تكرى خاصين ايسته بول　　اتكين طوت جاندن اولغل آكا قول

تكرى خاصى حق سريدر دنياده　　سر ديلرسه‌ك آنى طوتغل اى دده

(صيغينك) التجا ايديكز . (ايتى) سويله‌دى . (ايتلر) سويله‌ديلر .

(اى دده) اى بويوك بابا . قافيه ايچون كلمشدر . اسكى شعرلرده (اى ايچى ، اى پاشا) كبى كلمه‌لر كتيريرلردى .

(اوكوتى) اوكودى ، نصيحتى .

بَنْ نیتّه ایدَمْ اَرنْ سِرنْ سِزا اولْ قلقْ قانی که بو سِرلرْ سِغا

سِزْ دِلا سِغمَزْ قَلَقْلَرْ نه اولْ بو اِکیدَنْ کمْ چِقرسا(۱) اولْ بلرْ

اولْ نَسانی کمْ کِمَسنا بلْمدی اولْ کمْ آنی بولْدی جانی اولَمَد

اوسْنکی قوغِلْ دلو اولْ بو بولا بو یلا بزْ جانْ ویرن یوزْ جانْ آلا

تَنکری دَنْذرْ جانْ کیرو وزغِلْ آنکا کمْ عِوَضْ یرا اوکَشْ جانلرْ سَنکا

اولْ یِرا اَلْکْ جانی کمْ بیرْ یوزْ آلا(۲) اَکْمَیَنْ آنْدا حالی یاوْزْ اولا

اوقْدا کوزْ جانکی قانْدا کیدَرْ سَنْسَزْ آنْدا جانْ نیجا اِشْلَرْ ایدَر

سَنْ یَتیجَکْ(۳) کوْدَنْ جانکْ اچَرْ قشْ بکی قَنْدا دِلَرْسَه بیرْ اچَرْ

کَنْدزْنْدَنْ یوزْ صورَتْ بِزْ جانْ اولْ شَهْرْ اولْ بازارْ اولْ دکّانْ اولْ

کَنْدُدَنْ هَمْ بیرْ اولْهَمْ کوكْ اولْ جانْ ایانِقْدرْ کَرْ کوْدا یَتَرْ

نسخه : (۱) کندزندن کم چقرسا . (۲) یوز اولا . (۳) یتیجق .

ایضاح : (ارن) أر ، ارکك . بوراده مقصد (اولیا) . (سرن) سرنی ، اسرارینی . (بو اکیدن کم الخ) بوایکیسندن یعنی بشریت (کوکل) ندن ، بشریت (قولاق) ندن کیم چیقار ، یوکسه‌لیرسه ، بویله اعضای جسمانی قیدندن فارغ اولورسه اوحقیقتی بولور ، حقه ایریشیر .

(نسا) نسنه ، شی . (اوسنکی) اوصوکی ، عقلکی . (اوکوش) اوکوش = چوق معناسنه . (الدی) اولمه‌دی ، هلاك اولمادی ، فوت اولمادی . (یازیق) کناه ، جرم . (اول یرا اك) او محله زرع ایله . (کودا) کوکده ، جسم ، وجود . (سن یتیجك الخ) سن یاتجه جانك کوکده کدن ، جسمکدن اوچار .

بن نیته ایدەم ارن سرین سزه ٥ — اول قولاق قنی که بو سرلر صیغه [١]
سر داله صیغماز قولاقلر نه اولور — بو ایکیدن کیم چیقارسه اول بولور
اول نەسەنی کیم کمسنه بولمدی — اول کیم آنی بولدی جانی اولمدی
اوصکی قوغل دلی اول بویوله — بو یوله بر جان ویرن یوز جن آله
تکریدندر جان کیرو ویرکل آکا — کیم عوض ویره او کوش جانلر سکا
اول یره اك جانی کیم بر یوز اوله — اکمین آنده حالی یاوز اوله
اویقوده کور جانکی قنده کیدر — سنسز آنده جان نیجه ایشلر ایدر
سن یاتیجق کوکدەدن جانك اوچار — قوش بیکی قنده دیلرسه ییر ایچر
کندوزندن یوزصورت برجان‌اولور — شهر اولور بازار اولور دکان اولور
کندیدن هم ییراولورهم کوك‌اولور — جان اویانیقدر اکر کوده یاتور [٢]

(کندزندن یوز صورت الخ) بیر جان کندیلکندن یوز عدد صورت وشکل اولور (و یاخود) کندیلکندن یوز عدد صورت بیر دانه جان اولور دیمکدر . ایکی معناده صحیحدر . او لطیف عالمده کاه یوز جان بیر صورت ، کاه بیر صورت یوز جان اولور . یالکز (صورت) ده (جان) ه تحولله قالمز . هر جان اشیادن یوز تورلوسنك ، بلکه بیك تورلوسنك صورتنه کیرر . شهر اولور ، بازار اولور ، دکان اولور ، باغ ، باغچه ، قوش ، حیوان اولور ، هزاران شکل وصورته کیرر .

(صورت) لفظ عربیسی من‌القدیم خلقمزك لهجه‌سنده (صورات) شکلنده مستعملدر . بعضاً (تصویر) و (شکل) ، بعضاً‌ده والك زیاده (یوز) و (چهره) مقامنده قوللانیلیر .

[١] دوغروسی (سزمك = سه‌زمك) مصدرندن (سزه) اوللیدر . (لمصححه)

[٢] (ئولمك) مصدرندن (ئولور)اولمق‌ده‌ممکندر . « الله‌یتوفی‌الانفس‌حین موتها . . . »
[سورة الزمر] (لمصححه)

بویله بلغل سن الیجك جاننکی ‌‌ جان وزرکن کی ساقن ایمانکی
کم بلا ایلتا آنی جان تنکریا ‌‌ اوجمق اچرا حورلرلا یوریا
نختلو اول جان که جانی عشقدر ‌‌ قوللغی [1] بویولده صافی صدقدر
عشقسز جانی اولو بلماق کرك ‌‌ اول که عاشقدر آنی بلماق كرك
کم جاننکی عشقله دیری ایدا ‌‌ همم نوزندن بو قرانکولق کدا
کندزی بیکی سنی خاص ایلیا ‌‌ رحمتندن یازقنك باغشلایا
بوجهانده اول اری کی استغل ‌‌ آنی ذتغل آیرقن الدن قغل
آنی ذوتنلر جهان اسّی الر ‌‌ بللك انلردن جهان دیری قلر
بو جهان کوردا بکی آنلر جانی ‌‌ کوردیا باقما ایچی کور جان قانی
کوردکورنیر جانی کوز کورمدی ‌‌ جان نیتالیغینی اسلو سرمدی
جان کورنمز کم یوزن کوزلرکورا ‌‌ کورده داکل کم کلا قارشو ذرا
علم لا کورجان یوزن قو بو کوزی ‌‌ ایله کم اسنك کورزهر بیرسوزی

نسخه : (١) قواق .

ایضاح : (بیله ایلتا) برابر کوتوره . (ایجی) ای افندی ، ای بویوك آدم دیمکدر. (جن نیتالیغینی الخ) جانك ناصل اولدیغینی یعنی ماهیتنی عقلی باشنده اولان ، کامل انسانلر آراییب صورمدیلر چونکه جناب حق قرآننده « قل الروح من امر ربی » قول شریفیله (حیات) لك ماهیتی حقنده قیصه بیر جوابله اکتفا بویورمشدر که جانك بیر امر ربانی اولدیغنی حکایه ایلر . (اسنك) اوصوك ، عقلك .

بویله بیلکل سن ثولیجك جانکی　　جان ویریرکن که ی صاقین ایمانکی
کیم بیله ایلته آنی جان تکری‌یه　　اوچـق ایچره حوریلرله یورویه
بختلو اول جان که جانی عشقدر　　قوللغی بو یولده صافی صدقدر
عشقسز جانی ثولو بیلمك کرك　　اول که عاشقدر آنی بولمق کرك
کیم جانکی عشق ایله دیری ایده　　هم نورندن بو قراکولق کیده [١]
کندوزی بیکی سنی خاص ایلیه　　رحمتندن یازیغك باغیشلایه
بو جهانده اول اری که ی ایستکل　　آنی طوتغل آیروغین الدن قوغل
آنی طوتانلر جهان اسی اولور　　بلکه آنلردن جهان دیری قالور
بو جهان کوکده بیکی آنلر جانی　　کوکده‌یه باقه ایچی کور جان قانی
کوکده کورونور جانی کوز کورمدی　　جان نیته‌لکنی اوصلو صورمدی
جان کورونمز کیم یوزین کوزلر کوره　　کوکده دکل کیم که قارشو طوره
علم ایله کور جان یوزین قو بو کوزی　　اویله کیم اوصك کورور هر برسوزی

[١] (هم نورندن) یعنی او عاشقك نورندن دیمکدر . (لمصححه)

هر نسانك كوزلري آيرقسيدر   سنده يوز كوز وار ذكاليني كورز

سوزلرك كوزي بايق قولق الر   كي سوزي ياوز سوزي قولق بلز

طادماغك كوزي آغز دز كوددا   طاتلوي آجيدن اول كي فرق ادا

هر نسايا سن آننك كوزيله باق   كم كوراسن دشمياسن سن اراق

جان يوزينا جانلا باقمق كرك   جان دلرسن كوددن چقماق كرك

نوز دلرسن ور نوزا الغل نور چون   خوز دلرسن ور خور الغل خور چون

آتله بلغن دوا جفت اولمدي   ايله كم ياوز ايدن كي بلمدي

هر نسا[1] لايق كرك كم جفت الا   قاني اول اسلو كه بو سوزدن طولا

هر كم استر تنكري اول اسلودر   خلق آراسنده كنشدن بللودر

كوزكلو يوزي كمسيا هچ بنكزمز   تنكري قاتنده بنكي بيره سمز[2]

تنكري كورن كشي كوزلر آچر   قرانكو جانلار ازرنا نوز سچر

آي بكي عالمده آيدنلق ورز   يوز نورنده قارنكولق ورز

ديري ايلر اولوبي عيسي بكي   يول آچر دانكزده اول موسي بكي

نسخه: (١) هر كسا ؟. (٢) سيمز.

هر نەسەنك كوزلرى آيروقسيدر سندە يوز كوز وار دوكلينى كورور
سوزلرك كوزى بايبق قولاق اولور كەى سوزى ياوز سوزى قولاق بيلور
طادماغك كوزى آغزدر كوكدەدە طتلوىى آجيدن اول كەى فرق ايدە
هر نەسەيە سن آنك كوزيلە باق كيم كورەسك دوشميەسك سن ايراق
جان يوزينە جان ايلە باقمق كرك جان ديلرسەك كوكدەدن چيقمق كرك
نورديلرسەك وارنور اولغل نورايچون حورديلرسەك وارخوراولغل حورايچون
آت ايلە بيلكل دوە جفت اولمدى ايلە كيم ياوز ايدن كەى بولمدى
هر نەسە لايق كرك كيم جفت اولە قانى اول اوصلوكە بو سوزدن طولە
هركيم ايستر تكرى‌يى اول اوصلودر خلق آراسندە كونشدن بللودر
كوركلو يوزى كيمسەيە هيچ بكزەمز تكرى قاتندە برى بيكە صاماز
تكرى‌يى كورن كشى كوزلر آچار قراكو جانلر اوزرنە نور صاچار
آى بيكى عالمدە آيدينلق ويرور يوزى نورندە [۱] قرا كولق وارور
ديرى ايلر ئولوىى عيسا بيكى يول آچار دكزدە اول موسا بيكى

ايضاح : (آيرقسدر) آيريدر . باشقە باشقەدر . (سندە يوز كوز وار) سندە يوز عدد و بلكە داها زيادە كوز واردر . اونلر هر شيئى كورورلر . (بايبق) حقيقةً ، نفس‌الامردە . (طادماغك) ذوقك ، لذت آلمەنك . (حور دلرسن الخ) اكر حورى ديلر ايسەك ، جنتدە حوريلرك وصاليلە بكام اولەيم ديرسەك حورى ايچين يعنى حورى‌يى الدە ايلەمكلك ايچين وار خور وحقير اول كنديكى عبادات ومجاهداتدە انواع محن ومشاقە كرفتار ايلەكە مكافاةً حورى‌يى الدە ايدەبيلەسين . (بلغن) بيلكيل ، بيل ، معلومك اولسون . (بنكى برەسمز) بيكى برە صايمز يعنى بر اوغرندە بيكى فدا ايلر . (ورر) وارير يعنى كيدر وزائل اولور .

[۱] (نورندن) اولمق دها مناسبدر . (لمصححه)

بيكْ بُونونْ كيبى[1] اِدَرْ بيرْ دَمْدَه اُولْ   دَكْمَه بِزْ يوقْسُلَه ويرِرْ مالى بُولْ
نا كِه پيغامْبَرْلَرُنكْ وارْ[2] اولْ بِلورْ   كِمْ آنى ذوقْتى قامُوسينى بُلُرْ
نُورْ بِزْدِرْ مُومِلَرُكْ كَرْ يُوزِسا   ايكى كُورا هَرْ كِمْ اُولْ اوسْ سُوزِسا
سُوسَدِنكْسا[3] بازْدَقا باقْمَه صُو ايچْ   صُورَتا نَفْسِنكْ باقَرْ باشينى بيچْ
كُوزْدَنْ كيچْ قانى ذاتْ بُونْدَه جانى   كِمْ بُولاسِنْ جانكْ ايچِنْدَه آنى
جانُكْ ايچِنْدَه دُرْ اُولْ كَىْ اِسْتَغِلْ   آنى ذَتْغِلْ بِزْلَكْ آيرُوغِنْ قِغِلْ
كِمْ كُراسِنْ جانكْ اِچْرا تَنْكْرِيى   كُسْتَراسِنْ قامُوسينا تَنْكْرِيى
تُرْكْجَه بِلْسَيْدِمْ بَنْ ايدَيْدِمْ سِزا   سِزْلَرى كِمْ تَنْكْريدَنْ دَكْدى بِزَه
بِلْدُرَيْدِمْ سُوزِلَه بِلْدُوغِمى   بُلْدُرَيْدِمْ بَنْ سِزا بُلْدُوغِمى
دِلَرُمْ كِمْ كُورَه لَرْ قامُو آنى   جُمْلَه يوقْسُلْلَرْ اولا بِيْنْدَنْ غَنى
بِلْدُرَمْ دُكالينا بِلْدُوغِمى   بُولَلَرْ اولو كيچى بُلْدُوغِمى
يالوَزْ وَرَنْ تَنْكْرِيا بَنْ دُونْ كُونْ   كِمْ دُوكالِنْ يَرْلِغا بينِمچُونْ
آتا كيبى دُوكَلينى ساوَرُمْ   قامُويا تَنْكْريدَنْ اَيْلُكْ دِيلَرُمْ
سِيزْ دَقى بِنى سَوْنكْ ايلا كِه بَنْ   سِيزى سَوَرُومْ نيتا كِه جانى تَنْ

نسخه : (١) بونك بیکی . (٢) نا كه پیغامبر كركدر . (٣) صوسز ایسك.

بيك بونك كبی ايدر بر دمده اول دكمه بر يوقسوله ويرور مالی بول.
نه‌كه پيغمبرلرك وار اول بيلور كيم آنی طوتدی قوسینی بولور
نور بردر مؤمنلرك كر يوز ايسه ايكی كوره هر كيم اول اوصسز ايسه.
صوصادكسه بارداغه باقه صو ايچ صورته نفسك باقار باشنی بيچ
كوكده‌دن كچ‌قاتی طوت بونده جانی كيم بوله‌سك جانك ايچنده آنی.
جانك ايچنده‌در اول كه‌ی ايستكل آنی طوتغل برك آيروغين قوغل
كيم كوره‌سك جانك ايچره تكری‌يی كوستره‌سك قوسنه تكری‌يی [١]
ترجه بيلسيدم بن ايديدم سزه سرلری كيم تكريدن دكدی بزه
بيلديريدم سوز ايله بيلديكمی بولدوريدم بن سزه بولديغمی
ديلرم كيم كوره‌لر قامو آنی جمله يوقسوللر اوله بندن غنی
بيلديره‌م دوكلينه بيلديكمی بوله‌لر اولو كيچی بولديغمی
يالواوره‌ن تكری‌يه بن‌دون‌وكون كيم دوكلين يارليغه بنم ايچون
آتا كبی دوكلينی سورم قويه تكريدن أيلك ديلرم
سيز دقی بنی سوك ايله كه بن سزی سورم نيته كه جانی تن

ايضاح : (اوزسوزسا) اوصسزايسه ، عقلسز ايسه . (باردقا) بارداغه ، دستی‌یه . (بارداق) نفس‌الامرده كوچوك دستی ديمكدر. استانبولده صو قدحنه (بارداق) ديیورلر. (بيچ) ايكی پارچه‌ايله . (قاتی) قوی ، پك صاغلام . (آیروغن) باشقه‌سينی . (دكدی) ايرشدی ، واصل اولدی . (دكالينا) دوكه‌لی‌يه ، هپسينه ، جمله‌سينه . (اولو كيچی) بويوك ، كوچوك . (سيز دقی) سيز دخی .

[١] بو مصراع بويله قالورسه قافيه‌سز اوليور دوغروسی بلكه شويله اوله‌جقدر (كوستره‌سك قوسنه تغری‌يی) .(تڭری) دوغری‌نك اسكی املاسی اوله‌بيلور . بوصورتده بومصراعی (كوستره‌سك قوسنه دوغرويی) شكلنده يازه‌بيليرز . (لمصححه)

بَنْ سِزْ یکچُنْ کَیْ دیلَرُومْ سِزْ بَنکا　　کَیْ دیلامَزْ سزْ قاچَرْ سِزْ دُرْتْ یَنکا

کُوزیکُوزی تَنْکری آچَرْسا بَنی　　کُورَسِزْ ایلا کِه کُورُرْسِزْ کَنی

بِنی قاتی دْتَسِزْ بُو دُنْیادا　　اولْ کِه بیندَنْ آیرِلا قانْدَه کیدا

یُولْ بُودُرْ اولْ جانْ کِه بُو یُولْدَنْ چِقا　　دَکْمَیا کاوْزْ کِبی اولْ جانْ حَقا

تَنْکرِیی پَیغامْبَرِنْدَنْ اِسْتَغِلْ　　زِنْهارْ آنی حَقْدَنْ آیرُو سَنْمَغِلْ

اولْ کِه بُولْدی تَنْکرِیی کَیْدُوتْ آنی　　آنی بُولیجَقْ دیتا تَنْکری قَنی

تَنْکری آنْدَنْ آیرُوداکُلْ آجْ کُوزُنْ　　اولْ وِرْزْ سانکا هَمیشَه اورُوزُنْ

کِمْ کِه بیری ایکه کُورُرْ شاشی دُرْ　　سُوزْنی اِیشْتَمَغِلْ قلْماشی دُرْ

ای قَرِنْداشْ بُو سُوزی ایلا کِه وازْ　　اولْ بِلا کِمْ تَنکرِیی جانْدَنْ سَوازْ

کُوكْ و یَیرْ آننكْ قاتِنْدَه بِرْ الا　　تَنْکریدَنْ ایچی طاشی یُرْسِرْ الا

یُوزْ الُرْسا حَرْفلَرْ بِرْسُوزْ الُرْ　　سُوزْلَرْ ایلا عاقِبَتْ بِرْ کُوزْ الُرْ

ناکِه وَرْسا الُرْ اولْ بِرْ جانْ قلُرْ　　اولْ جِهانْدا قُولِلا سُلْطانْ قلُرْ

قُولُ وسُلْطانْ بِرْ دُرُرْ ایکی دَکُلْ　　اولْ سَرا اِیچْرَه بِرْ اولُوزْ باكْ وقُولْ

تَنْکری نُورُنْدَنْ طُلوذْ جانْلری　　ایکی کُورْما کُوزْلو یِسَنْ آنْلَری

صُورَتْ ایچْرا آنْلَرْ ایکی کُورُنُرْ　　مَعْنِیا باقْ کِمْ کُراسِنْ بِرْ دُرُرْ

اَوْلَرا باقَنْ نُوری ایکی کُورُرْ　　اَوَه باقْما نُورَه بَقْ کِمْ بِرْ دُرُرْ

بن سزچون کەی دیلرم سز بکا — کەی دیلمزسز قاچارسز دورت یکا
کوزکزی تکری آچارسه بنی — کورەسز ایلەکه کوروسز کونی
بنی قاتی طوتەسز بو دنیاده — اولکه بندن آیریله قنده کیده
یول بودر اولجانکه بویولدن چیقه — دکمیه کاویر کبی اول جان حقه
تکری‌یی پیغمبرندن ایستکل — زینهار آنی حقدن آیری صانمغل
اولکه‌بولدی تکری‌یی کەی‌طوت آنی — آنی بولیجق دیمه تکری قنی
تکری آندن آیری دکل آچ کوزك — اول ویرور سکا همیشه او روزیك
کیم‌که بیری ایکی کورور شاشیدر — سوزنی ایشتمکل قولماشیدر [١]
ای قرنداش بو سوزی ایلەکه وار — اول بیله‌کیم تکری‌یی جاندن سور
کوك و یر آنك قاتنده بر اوله — تکریدن ایچی طاشی بر سر اوله
یوز اولورسه حرفلر برسوز اولور — سوزلر ایله عاقبت بر کوز اولور
نەکه وارسه ئولور اول برجانقالور — اول جهانده قول ایله سلطان قالور
قول وسلطان بردرر ایکی دکل — اول سرا ایچره بر اولور بك و قول
تکری نورندن طولودر جانلری — ایکی کورمه کوزلی ایسەك آنلری
صورت ایچره آنلر ایکی‌کورونور — معنی‌یه باق کیم کورەسك بردرر
نەولره باقان نوری ایکی کورور — نەوه باقه نوره باق کیم بردر

ایضاح : (قاتی دوتسز) صیق طوتەسیکز . قویاً مرتبط اولەسیکز . (قالماش ، قولماش) یارامٰاز ، فنا آدم ، مسخره ، رند ، طالقاووق . (ایلاکه وار) اویله‌که واردر ، یعنی اولدیغی وجهله . (طاشی) طیشی ، خارجی . (باك و قل) بك یعنی افندی ایله قول .

[١] (قولماشیدر) لفظی (انسانلرك قولماشیدر) تقدیرنده‌در . (لمصححه)

أسلو اوَلَرْ ایچرا نوری بِرْ بِلا   قانْدَه کِمْ کورا حَقی آنْدَه قَلا

دُتمَدی سوزیله[۱] کِمْ کیرُو قَیا   بَرْ کِشُبْ دُرْ ایلَه کِمْ طاغدَه قَیا

خَلْق آنکا دِرْلَرْسَه بو یول حَق دَکُلْ   بُو یُولی قو حَق یُولِنْ کَیْ ایشتَه یُول

قولَقینا قَیمیا اول سوزلَری   حَق نورِنْ چُونْ بَللو کوردی کوزلَری

سوزلَرِنْ کوزْ سوزلَرِنْ سوزسَنمَغِلْ   ذوکلی یانکاشْ دُرُرْ ایشتمَغِلْ

سوز آنُنکدِرْ کِمْ آچِقدُرْ کوزلَری   اولْ نَه دِرسا تَنکریدَنْ دُرْ سوزلَری

اولْ کِشی کِمْ ایلَه اَلدی آزدُرْ   نا کِمْ اولْ ایدا قاموسی رازدُرْ

تَنکری رازِنْ آندَنْ ایشِتْ[۲] اَیْ ایچی   کَیْ الودِرْ کورمَکِلْ آنی کچی

تَنکری دیدی سَیرُ اَلدُمْ موسیا   کَندو ذوستِنْ کیشی بونیلا اِستَیا

اولو کیچی کلدی بینی کورمَغا   نیتَه دُرْ کِمْ کلمدُکْ سَنْ سوزمَغا

موسی دیدی حاشا سَندَنْ سَیرولِقْ   سَنْ خالِقسِنْ سانکا قَندَه سَیرولِقْ

بینَه دیدی سَیرو اولدُمْ کلمدُنکْ   دیدِکُمْ سوزی حِسابا آلمدُنکْ

موسی دیدی بو سِری آنکلامَزَمْ   مَقصُودُنْ نادُرْ بو سوزدَنْ بِلمَزَمْ

تَنکری دیدی سَیرو اولدی بِرْ وَلیمْ   دُنیا ایچره سَیرولِقْ دارتی دَلیمْ

بیزکُنْ آنی نیتشه وارُبْ کورمَدِنکْ   نیتَسِنْ دیبْ حالِنْدَنْ سوزمَدِنکْ

نسخه : (۱) طوتمدی سوزیله . (۲) اندن ایسته .

اوصلو ئەولر ایچره نوری بر بیله — قندەکیم کوره حق آنده قاله
دونمدی سوز ایله کیم کیرو قایه — برکیشوبدر ایله کیم طاغده قیا
خلق آکا دیرلرسه بویول حق دکل — بویولی قوحق یولین کەی ایسته بول
قولاغنه قویمیه اول سوزلری — حق نورین‌چون بللوکوردی‌کوزلری
سوزلرین کوزسزلرك سوز صانمغل — دوکلی یاکلیشـدرر اینانمغل
سوز آنکدر کیم آچیقدر کوزلری — اول نه دیرسه تکریدندر سوزلری
اول کشی کیم ایله اولدی آزدر — نه کیم اول ایده قوسی رازدر
تکری رازین آندن ایشیت ای ایچی — کەی اولودر کورمکل آنی کیچی
تکری دیدی صیرو اولدم موسایه — کندی دوستین کشی بویله‌ایستیه [۱]
اولو کیچی کلدی بنی کورمکه — نیته‌درکیم کلدك سن صورمغه
موسی دیدی حاشا سندن صیرولق — سن خالقسك سکا قندن صیرولق
ینه دیدی صیرو اولدم کلدك — دیدیکم سوزی حسابه آلمدك
موسی دیدی بو سری آکلامزم — مقصودك نەدر بو سوزدن بیلمزم
تکری دیدی صیرو اولدی بر ولیم — دنیا ایچره صیرولق طارتدی دلیم
بر کون آنی نیشه واروب کورمدك — نیته‌سك دیوب حالندن صورمدك

ایضاح : (دوکەلی) هپ ، جمله . (ایچی) افندی . (کیچی) کوچوك . (سیر) صایرو = خسته ، مریض. (استیا) ایسته‌یه یعنی آرایه ، تحری وطلب‌ایده . (اولوکیچی) بویوك ، کوچوك . (دارتی) طارتدی = آلدی ، طوتدی . (دلیم) چوق . (نیشه) نجه ، ناصل . (نیتسین) ناصلسین .

[۱] بو مصراعك معناسی (انسان کندی‌دوستنی بویله‌می آرار) دیمك اولوب‌استفهام استفهام انکاریدر . (المصححه)

بَنْ آنِكْ سَنْرُولِغِنْدَنْ صَنْرُوَمْ   سانْمَه كِمْ بَنْ اولْ وَلِي دَنْ آيْرُوَمْ

كِمْ آنِي كُورا بِيني كُورمُشْ دُرْ اولْ   كِمْ آنِي سُورا بِيني سُورمُشْ دُرْ اولْ

بِيني آنْدا آنِي بِنْدا كُورُنكُوزْ   بِيني آنْدَنْ آنِي بِنْدَنْ سُورِنكُوزْ

كُوْدَه دِرْ اولْ بَنْ جانِي بِلْنِكْ بَنِي   كُوكْ بِكي دُرْ كُوكْسِي آنُكْ بَنْ كُسْنِي

ايكِمِزْ بِيرُزْ ايكي كُورمانكْ بِزِي   ذُوتْكْ آنِي يَرْلِغايا اولْ سِزِي

كِمْ آنِي بَنْدَنْ[1] سَجِرْسا اولْ بايِقْ   دُشْمَنُمْ دُرْ اَونِي باشِينا يِقْ

بَنْ آنُونكِچُونْ يَرَتُمْ عالَمِي   اولْ وَلِيمچُونْ كَتِرْدِمْ آدَمِي

كِمْ دُغا آنْدَنْ ساغِشْسُوزْ كِيشِلَرْ   جُفْتْ اولالَرْ ايزْكَكيلا دِيشِلَرْ

هَمْ بُولَرْدَنْ دُوغَلَرْ خاصْ قُولْلَرِمْ   كِمْ بُولَرْ قانْتْلَرِمْ دُرْ قُولْلَرِمْ

بِيني اولْ خاصْلَرْ بِلا كِمْ بَنْ نَوَمْ   آنْلَرِي ساوَنْلَرِي بَنْ كَيْ سَوَمْ

خاصْ لَرِمْ بَنُمْ سِرُمْ دُرْ بِيلِنكَزْ   نا كِمْ اولْ ايدَرْسَه آنِي قِيلِنكَزْ

كِمْ سَوَمْ قامُونكُوزِي آنُونكِچُونْ   قامُونكُوزْ آچِنْ كُوزِي آنُونكِچُنْ

آنكَه باقِنكْ باقْما كُزْ آيْرُقْ يُوزا   كِمْ نُورُنْدَنْ نُورْ كِيرا كُوزُونكِزا

رَحْمَتِمْ اولْ دُرْ جِهانْدا كَيْ بِلُنكْ   اَتَكُنْ دُوتُونكْ بِيني آنْدَنْ بُولُنكْ

كِمْ سِزِي اُجْمَقَ اولْ خاصْ كُتُورا   نَفْسُنكِزْ كِمْ يُولْ اورُرْ بُويْنُنْ اُرا

نسخه: (١) بني آندن

بن آنك صيرولغندن صيروومم ‌ ‌ ‌ صانمه‌كيم بن اول وليدن آيروومم

كيم آنى كوره بنى كورمشدر اول ‌ ‌ ‌ كيم آنى صوره بنى صورمشدر اول

بنى آنده آنى بنده كوريكز ‌ ‌ ‌ بنى آندن آنى بندن صوروكز

كوكده‌در اول بن جانى بيلك بونى ‌ ‌ ‌ كوك كيدر كوكسى آنك بن كونى

ايكيمز برز ايكى كورمه‌ك بزى ‌ ‌ ‌ طوتك آنى يارليغايه اول سزى

كيم آنى بندن سچرسه اول بايبق ‌ ‌ ‌ دشمنمدر ئه‌وينى باشنه ييق

بن آنك ايچون ياراتدم عالمى ‌ ‌ ‌ اول وليم ايچون كتيردم آدمى

كيم طوغه آندن صاغشسز كشيلر ‌ ‌ ‌ جفت اوله‌لر اركك ايله ديشيلر

هم بولردن طوغه‌لر خاص قوللرم ‌ ‌ ‌ كيم بولر قانادلرمدر قوللرم

بنى اول خاصلر بيله‌كيم بن نه‌وه‌م ‌ ‌ ‌ آنلرى سونلرى بن كه‌ى سوه‌م

خاصلرم بنم سرمدر بيليكز ‌ ‌ ‌ نه‌كيم اول ايدرسه آنى قيليكز

كيم سوه‌م قاموكزى آنك ايچون ‌ ‌ ‌ قموكز آچك كوزى آنك ايچون

آكا باقك باقه‌كز آيروق يوزه ‌ ‌ ‌ كيم نورندن نور كيره كوزكزه

رحمتم اولدر جهانده كه‌ى بيلك ‌ ‌ ‌ اتكين طوتك بنى آندن بولك

كيم‌سزى اوچماغه اول خاص كوتوره ‌ ‌ ‌ نفسكز كيم يول اورور بوينين اوره

ايضاح : (سچرسا) آييرسه ، تفريق ايلرسه . (بايبق) باياغى ، حقيقةً ، نفس‌الامرده . (ساغشسوز) صايسز ، حسابسز . (نوم) نه‌وه‌م ، نه‌يم ، نه ذاتم .

قامونکزی اول طامودن کچرا   اوچمق ایچرا شربتندن ایچرا

حوریلرلا آنده ایچاسز سحبی   کرمیاسز کمسدن آندا کچی

اول سجودن کم طهوز اولدی آدی   تنکری قرآنده آدن ایلا دیدی

اوچماق ایچرا عدل الر کچ یوق درر   ناکم آندا سز دیلرسز چوق درر

یمك ایچمك آنده دایم ذر بلنك   جهدا یدنك کی اوچمقی(۱) بونده بلنك

کز وراسز بو جهانی اچمقی   آلسز بونده کوراسز(۲) هم حقی

کوزدلر بونده ارنلر ناکه وز   نقد بوکن یارنا بقمادلر

سن دقی اچماق بونده اشتغل   اچماقیچون دنیایی الدن قغل

بونده بولدیلر ارنلر بل بونی   دون ایچنده کوزدلر بللو کونی

قارنکوده کوزدلر حق نورنی   دیو ایچنده بلدلر هم حورنی

کفر ایچنده دین وایمان بولدلر   کندولردن الدلر حق الدلر

امله بکی اول دنکیزه کیردلر   کندولارنی دنکیزا ویردلر

طامله دیمه آنلره دنکیز دیغل   آنلری دوتغل قلانینی قوغل

نسخه : (۱) کیم اوچمقی بونده (۲) بولاسز .

قوکزی اول طمودن چیره　　اوچمق ایچره شربتدن ایچیره

حوریلرله آنده ایچه‌سز سوجی　　کورمیه‌سز کیمسه‌دن آنده کوجی

اول سوجیدن کیم طهور اولدی آدی　　تکری قرآنده آدین ایله دیدی

اوچمق ایچره عدل اولور کوج یوقدرر　　نه کیم آنده سز دیله‌سز چوقدرر

یمك ایچمك آنده دائمدر بیلك　　جهد ایدك که‌ی اوچمغی بونده بولك

کر ویره‌سز بو جهانی اوچمغی　　آله‌سز بونده کوره‌سز هم حقی

کوردیلر بونده ارنلر نه‌که وار　　نقد بو کون یارینه باقدیلر

سن دقی اوچمغی بونده ایستکل　　اوچمق ایچون دنیانی الدن قوغل

بونده بولدیلر ارنلر بیل بونی　　دون ایچنده کوردیلر بللو کونی

قرا کوده کوردیلر حق نورنی　　دیو ایچنده بولدیلر هم حورنی

کفر ایچنده دین و ایمان بولدیلر　　کندیلردن ئولدیلر حق اولدیلر

طمله بیکی اول دکزه کیردیلر　　کندیلرنی دکزه اوردیلر

طمله دیمه آنلره دکز دیکل　　آنلری طوتغل قالانینی قوغل

ایضاح : (سجی) سوجو = شراب . (کوج یوقدورر) ظلم یوقدر . (دون ایچنده کوردیلر الخ) (کوندوزی عیاناً کیجه ایچنده کوردیلر) دیمکدر . (دیو) شیطان ، آزغین اجنّی . (حور) حوری ، جنت قادینی .

رو ولد خامش مکش این سر دراز　　زانك کوته خوشترست اسرار وراز

شد تمام ازداد دادار این کتاب　　درسنه سبعمائه ای ذو لباب

درمه ذی‌الحجه شدهم این تمام　　تانماند بر خور معنی غمام

غرهٔ شعبان شد آغاز کتاب　　بس کنم والله اعلم بالصواب

در سنهٔ مذکور اندر پنج ماه　　شد تمام این مثنوی ای مرد راه

مقطع ومطلع درین مدت بدست　　درّ ها زان یم روان سفته شد ست

کفته شد درعشق آن مرد [١] این کتاب

یافت روح ازداد او صد فتح باب

[١] در عشق آن مرد = او مرد خدانك يعنى مولانانك .

بسم الله الرحمن الرحيم

مظهر عشق ابد ، مُظهر اسرار احد ، جناب محمد بهاءالدين سلطان ولد قدس سره‌الصمد حضرتلری حالاقضاء قاره‌مان اطلاق اولونان بلدهٔ لارنده‌ده صلب پاك حضرت مولانادن آلتی یوز یکرمی اوچ سنه‌سی ربیع‌الآخرینك یکرمی بشنجی جمعه كونی اول صبحده مهد آرای عالم‌شهود اولدی . منقبه‌نویسلرك شهادتندن و آثار علیه‌لرینك دلالتندن مستبان اولدیغنه كوره حضرت سلطان ولد صوری ومعنوی والد اعظمنه مشابهت تامه ایله بکزه‌مش ، ولادتندن مفارقتنه قدر علی‌الدوام حضور پاكندن ورضای اقدسندن آیرلمه‌مش بر ولی زاد ولایت نژاد ایدی . دها طفل نوزاد ایکن باباسنك قوجاغنده كزر وزبان وپستان پدر اكبری شیر مادره ترجیح ایلردی . اون یاشنه كیرنجه والد ماجدینك یانندن آیریلمز اولدی . واصل سن شباب اولدیغنده ـ آرالرنده همان اون طوقوز یاش فرق اولمغله ـ والد ایله ولدی ایکی برادر صانیرلردی . حضرت مولانا ـ كندیسنك تمثال تامی اولان ـ جناب سلطان ولده احیاناً « انت اشبه الناس بی خلقاً وخلقاً » خطاب جلیلیله تمثل بیوردقلری اولوردی . دیدار نورانیلری خوبان زمانه غبطه رسان اولوب جناب مولانانك عشق ومحبتی دخی درجهٔ كمالده ایدی .

هر چه ولدرا رسید از بد ونیك ای رشید   داد جلال حقست وزسخن چون زرش

و :

ولد كفت از من بجو عشق زیرا   كه فرزند قطب یكانه جلالم

و :

ولدرا نیست حاجت لاف و دعوی   كه در سیمای اوچون خور عیانست

و :

ولدرا نیست علم ونی ولایت   جز ان علم و ولایت كش پدر داد

و :

سایهٔ هر شخص چوبا او رود   هم توبی والد رو ای ولد

و :

قطب جهانت بداد ای‌ولد این نكتها   شیر چنان شیررا بی‌لب وپستان بنوش

و :

در روی ولد بنقص منكر   بی نخوت و كبر اكبرش بین

کبی بر چوق ابیات وآثار قدسیلرندن دخی مستبان اوله‌جغی اوزره والد اعظملرینك وارث تامی اولوب اثر پاکلرینه بحق اقتفا ایله‌دیکی جهتله افکار مولانایه تماماً واقف اولمش. والحاصل کندی وارلغنی بحرالعلوم مولاناده مستغرق ایله‌مکله نشر ایله‌دکلری لآلیٔ معارف بوتون او قلزم انوار وحدتك واردات غیبیه‌سندن عبارت بولنمشدر.

جناب سلطان ولدك علو شانته شو فقره کافیدرکه بر کون حضرت والد «ولدم. بنم بو عالمه کلمکلکم سنك ظهورك ایچوندر. تقریر وتحریر ایله‌دیکم بونجه حقایق بنم قوللدر حال بوکه سن بنم فعلمسك» بویورمشلردر. کما قال:

رمولانا منم مفلح ازانم در جهان مصلح رسولم از بر سلطان بسوی تخت می رانم

حضرت مولانا کنج ایکن پدرلری سلطان العلما حضرتلری تحصیل علوم ایچون لالاسی خواجه شرف الدین لالای سمرقندینك تحت نظارتنده حلبه وبعده شامه کوندرمش ایدی. کذلك حضرت مولانا دخی اوغوللری سلطان ولد حضرتلری ایله علاء الدین چلبی افندینی - اخیراً فاین پدری وبو ایکی نوباوهٔ حیاتنك والدهٔ طرفندن جدی اولان - مشارالیه خواجه شرف الدین ایله شامه تحصیل علوم ایچون کوندرمشدر. مشارالیه حضرتلرینه مطاوعة تامه‌یی امر حضرت مولانانك شامه کوندردیکی شومکتوب قیمتداریني تبرکاً بورایه درجی مناسب کوردم.

الله مفتح الابواب

فرزند عزیز مفضل مقبل محسن خوب اعتقاد بهاءالدین وفرزند عزیز امجد اسعد اشرف علاء الدین دامت سعادتهما سلام این پدر یاد دارند. و پدر عزیز جلیل ولی التربیة والخدمة شرف الدین را هیچ خشونت ودرشتی ومکافات ومجابات نکنند. وبنظر این پدرنکرند. وچنان پندارند که آن صفرا این پدر کرده تحمل کنند که پدر عزیز شرف الدین برین پدر حقوق بسیار دارد. فرزندان مقبل عظیم عظیم عظیم امید وارم بتحمل و لطف و رحمت وفرزندیٔ آن فرزندان هر کو تند کوید با او بلطف کوید. وجهت دل این پدر دروقت خصم دوسه کرت خودرا بخفتن وکشتن مشغول کنند. تا خبر بمن رسد. ودعای من در حق آن فرزندان افزون باشد. وشفقت بیشتر جوشد. وان شاء الله تعالی بزود ترین زمانی تبارکی وشادی باز آیند مسرور و برمراد. ان شاء الله. ان شاء الله. ان شاء الله.

عمر بباید دراز تا گذرد در پیاز   تا که شوی چون ولد شیخ کبیرای پسر

مصداقنجه حضرت سلطان ولد دوقسان سنه‌دن عبارت اولان او برکتلی ، میمنتلی عمر شریفلرینی بوتون علوم و معارفه ورزش و تعلیم و تربیهٔ اصحاب خواهش ایله امرار بویورمشلردر . کما قال :

بگذر از تکرار ودرس ولب ببند   زانکه فهم این طریق از صحبتست

سلطان العلماء بهاءالدین، مولانا جلال‌الدین، حضرت شاه شمس‌الدین، سید سردان برهان‌الدین ، شیخ صلاح‌الدین ، چلبی حسام‌الدین و شیخ کریم‌الدین [عظم‌الله ذکرهم و قدس‌الله اسرارهم] حضراتی، کبی بالکز نام قدسیلرینی یاد ایلمه‌مك کافی اولان اقطاب سبعهٔ مولویه‌نك توجهات تامه و همت جلیله‌لریله دور و دراز ریاضات و مجاهداته محتاج اولمقسزین مظهر یقین اولمش ، حیاتلرندن مماتلرینه قدر جمله‌سندن استفاده‌یی اصلا ترك وتأخیر ایله‌مه‌مشدر .

کندیلرندن مروی اوله‌رق بویوررلرکه : کنج ایکن حضرت والد مجده بکا آقینجی مدرسه‌سنده هدایه اوقودوب متنی ازبرلتمشدی . صوکره تکرارینی امر بویوردیلر . ینه باشلـه‌نیلدی . فقط بو ایکنجی بدأده فقهك اصول ولبنی تعریف و کنه اجتهاد و وسعی توصیف ایدرك تقریر بویورولردی . حقیقت فقه شریفه بر درجه اطلاع حصل ایلدم‌که بیلمه‌دیکم بر مسـئله‌یی لزومی حیننده کشف ایلردم . دفع شبهه ایچون محلنه مراجعت ایله‌دیکمده بیلدیکم کبی بولوردم . واقعا (الدرة المضیئه) و (تاج التراجم) کبی کتب طبقاتده جناب والد وولد اجلهٔ فقهای حنفیه‌دن اولمق اوزره کوسترلمشلردر . فقط بو : محضا شیرازهٔ اسلامده رصانتی تأمین ایچون اولیاء اللهك کیمیسی حنفی ، کیمیسی شافعی المذاهب حقهٔ مشهوره‌دن بیرینه منسوب کبی کوسترلمشلردر نفس الامرده مقام شهوده ایریشن بیر ذات تقلیددن عبور ایتمش دیمکدر اهل تحقیق و شهود ایسه شبهه‌سزدرکه دوغرودن دوغرویه مقام اجتهاده نائل اولمش دیمکدر . اولیاء الله کرام تقلید درکه‌سندن وارسته واجتهاداتی شهوده مقارندر .

آلتی یوز یتمش ایکی سال هجریسنده حضرت مولانانك عالم وصاله تشریفلری وقوع بولمغله بالجمله یاران کرام جانشین مولانا اولمه‌لرینی تنسیب وتکلیف ایله‌مشلر وحتی مریدی

اولان حضرت چلبی حسام‌الدین اللرندن طوتوب مقام مولانایه اقعاد ایله‌مك ایسته‌مش ایسه‌ده کندیلری شتاب ایدوب کزیدکان اصحاب مولانانك خاتمه‌سی اولان حضرت چلبی‌یی پوسته اقعاد ودست ارادتنی اخذ ایله‌مشدر . حضرت چلبی عمدهٔ شرائط مشیخت اولان تدریس مثنوی اصولنی وضع ایله‌دیکنده حضرت ولد اللی یاشنی متجاوز اولدیغی حالده حلقهٔ تدریسلرینه اوتوروب مشار الیه حضرتلرینك ختام عمرلرینه قدر قاریٔ مثنویلك خدمتندن [١] برآن جدا اولمه‌مشلردر . کسب کمالات بویله بیرا ادت وثبات ایله حصول پذیر اولور .

آلتی یوز سکسان برده حضرت چلبینك جانشینلری اولدیغی وقت ختام عمرینه قدر علی الاصول تدریس مثنوی و تعلیم انواع معارف و علوم و تألیف آثار ایله حیاتنی امرار ایله‌مشدر . [٢]

نه‌دم که مثنویٔ شریفدن درس حقیقت تقریر بویورسه‌لر قدمای یاران مولانا بعینه جناب مولانانك وعظ و تقریرینه مماثل بولوب تجدید ماتم اشتیاق ایدرلر ایدی . .

زمان عالیلرنده نفس قونیه ایله اکثر ممالك اسلامیه اهالیسندن برچوق ذوات داخل سلك طریقتلری اولوب بلاد مذکوره‌ده تکایا و زوایا احیا اولونه‌رق آیین نوین اجرا ایدلمشدر . نفس مبارکلری غایتله مؤثر اولدیغندن درکاه ملائك پناهلری ملتجای اصحاب حاجات اولمشدر . کرامات علیه‌لرینك الك بویوکی وارث اخلاق محمدی اولوب (و انك لعلی خلق عظیم) سرینه مظهریتی ایدی . حضرت مولانا مدرسهٔ مبارکه‌لرینك دیوارینه جلی خط ایله شو عباره‌یی یازمشلردر :

[١] بالجمله خانقاه مولویه‌ده پوست نشین اولان ذوات آیین شریف اجراسندن اول بر مقدار مثنویٔ شریف تقریر ایدرلر . قبل‌التقریر بر ذات درس ابتداسندن لااقل اوچ بیت اوقور . او ذاته (قاریٔ مثنوی) دیرلر .

[٢] حضرت سلطان العلمادن اولو عارف چلبی افندی‌یه کلنجه‌یه قدر بلاده نامی یاد اولونان اقطاب اصحاب مولانا کندیلرینه منسوب مدارس شریفه‌ده بندکانه علوم صوریه ومعنویه تدریس وآیین وعبادات وتسلیك وارشاد ایله امرار حیات ایله‌مشلردر . مطبخ شریف اصولی بیله زمان مولاناده وضع بیوریلوب حضرت سلطان ولد توسیع و تکمیل ایله‌دیکی مرویدر . الیوم درکاه شریف بولونان جوار مولانایه اولا نقل مکان ایدن اولو عارف چلبی حضرتلریدر .

بهاءالدین مانیکبختست خوش زیست وخوش میرد

جناب مولانانك همراز بی انبازلری اولان سلطان المعشوقین شمس الدین تبریزی حضرتلرینی دعوته مأمور اولدقلرنده شامدن قونیه یه قدر حضرت شمسك رکابنده ذره وار غاشیه دار اولمقلغی اختیار ایله دکلری وهر بار رکوبه اجبار ایلدکجه (شه سوار بنده سوار چه کونه باشد) کلامیله اعتذار بیوردقلری مشهور و بو مثللی خدماتی سببیله اعاظم طریقت جانبندن مظهر اولدیغی توجهات وهممات مفصلاتده مسطوردر .

بالاده عرض اولوندیغی وجهله حضرت سلطان ولدك مادی ومعنوی نائل اولدیغی کمالات ومقامات هر ولی کامله میسر اولان سعاداتدن دکلدر. یدی دانه کلینك اثر همتلریله صوری ومعنوی نائل آمال اولمشلردر .

عمر باید دراز تا کذرد در نیاز تا که شوی چون ولد شیخ کبیر ای پسر

بیت شریفلری مفادنجه دوقسان سنه بو عالم فانیده کمال بختیاری ایله امرار ایام ایله مش ویکرمی دوقوز سنه پوست نشین سجادهٔ ارشاد اوله رق صلب شریفلرندن اولو عارف چلبی افندی ایله عابد و زاهد چلبیلر حضراتی وجوده کلمشلردر . قولا وفعلاً طریقت علیه یه ایله دکلری خدمات مبرورهلرندن و وضع وتأسیس بیوردقلری نیجه اصول و احکامدن دولایی او قطب ربانی الیوم لسان خوانده (مجدد اول) و (مولانای ثانی) اولمق اوزره تلقی اولونور . عصر عالیلرندهکی امرا وعلمای سلجوقیه کندیلرینك علوم ظاهره وباطنهده فرید عصر اولدقلرینی بالاعتراف سرفرو بردهٔ تسلیم اولمشلردر . هیچ برمنکره روی عبرت کوسترمه یوب نیجه التفات شریفه وکلمات مؤثره لریله مطیع ومنقاد ایله مشلردر. خسته یلری عیاده ایدنلره و وصیتده افتراق خوفیله حزن والم کوسترنلره « شمشیر بران نیامندن بریان اولدقجه کار ایله مز ودانهٔ کندم خاك ایله یکسان اولمدقجه مطرا خوشه لر ویره مز. صوری قیرمه یجه ابی تظاهر ایتمز . اکرچه دیدهٔ دنیویدن پنهانم اما امداد یاران معنوی یه هر آن شتابانم . پیوسته قبای بقای معنوی یه بورونه رك تفرج و تصرفدن خالی قالمزم » کلام حکمت التیامیله قلوب اخوانی تسلیه وشادان بیورمشلردی . کما قال :

مرا یاران درین دوران مجویید چو بومان اندرین ویران مجویید
زصورت بکذرید ار مرد عشقید بجز در جان مرا پنهان مجویید

هجرتك یدی یوزاون ایکی سنه‌سی شهر رجب المرجبك اونجی جمعه ایرته‌سی کیجه‌سی مرکزاشباحدن عالم‌ارواحه انتقال ایله‌مشلردر. قدس‌الله روحه وافاض علی‌العاشقین فتوحه.

شو رباعی تاریخ وفاتلریدر :

سلطان ازل چو طالب مرغان شد	شهباز ولد بساعد سلطان شد
شنبه دهم ماه رجب سال (ذیب)	آن شیر خدا بمرغزار جان‌شد

۷۱۲

وفاتلری کیجه‌سی سویله‌دکلری صوك رباعیٔ شریفلری شودر :

چون من بجهان روح ناظر باشید	از عجز گذر کنید و قادر باشید
مردان طریق جمله یك یك رفتند	هم نوبت ما رسید و حاضر باشید

اشبو مناقب جلیله‌لرندن باشقه‌برخیلی کرامات قدسیه‌لری دخی کتب مولویه‌ده‌مسطور ایسه‌ده وارثان اسرار محمدی اولان اهل‌الله عظامك اکبر کراماتی وضع ایله‌دیکی طریقده ظهور ایدن کرامات مجسمه یعنی رجال صاحب کمال ایله کندیلرندن قالان آثار بی‌زوال اولمغله طالبان عاشقانه مناقب جلیله‌لرینی حاوی مفصلاتی توصیه ایدرك سطور آتیه ایله مؤلفات قدسیه‌لرینك وحیات علمیه‌لرینك تفصیلنه حصر مقال ایدلمشدر .

والد ذوالمحامدلرینك هر جهتله مظهر تامی ومقلد مشوار وکلامی اولان سلطان ولد حضرتلری اشهرآثار مولانا اولان (دیوان کبیر) ه مقابل نصفی قدر بردیوان ، آلتی‌جلد (مثنوی‌شریف) ه قارشی نصفی درجه‌سنده یعنی اوچ جلد مثنوی تألیف بویورمشلردر . غزلیات و مثنویات شریفه‌لرینی اویله بر صورت دلپذیرده انشاد بویورمشلر که افادهٔ کزینی و آهنك دلنشینی ارباب قلوبی سرمست ایلر .

بود روش سخنهای که کفتم	سحنرا مشکل و مغلق نکفتم
هزاران در دریای معانی	بر آورده برای خلق سفتم

بیت شریفلری‌ده شاهددرکه مشار الیه حضرتلری صعب التناول اولان حکمت عرشیه ولطائف غیبیه‌یی‌انجق کندیلرینه‌احسان‌بویوریلان‌برطرز بیمثالده‌غایت‌واضح، آچیق برصورتده انشاد بویورمشلردر . بر رتبه‌که برمقدار صحبت رجال‌اللهده بولونان بر درویش هرکس‌دان

آثار سلطان ولددن کافهٔ اسرار لاهوتیه و دقایق ناسوتیه‌یه کسب انتساب ایدر . زمان فقداندن بوآنه قدر آیین بهین مولویه و اسلوب دلنشین معنویه‌یه دائر فقرای طریقت غرّ شبهه‌یه دوچار اولسه‌لر آثار معانی دثار ولدیه‌یه مراجعتله حل اشکال ایدرلر .

کرامات فیضیهٔ مولویه‌دن بر موهبهٔ جلیله‌درکه حضرت سلطان ولدك اشعار جیده و گفتار آبدارینی مطالعه ایدن نهایت درجه‌ده غمگین اولسه مسرتیاب اولور ، بی‌تاب اولنجه‌یه قدر اوقور ، اوقودقجه صفاسی ازدیاد بولور . عظمت و علویت حضرت سلطان ولد قلبنه مستولی اولوب گیتدکجه تعالی ایدر . علوم ومعارفده بر دریای بی‌کران اولدقلری مثنویات و دیوانلرندن و سائر آثار منثوره‌لرندن نمایاندر .

علوم ادبیهٔ اسلامیه ایله مشتغل اولان ارباب تحقیق آثار سلطان ولدی تتبع ایله‌دکده تظاهر ایدرکه مشارالیه حضرتلرینك تنسیق کلام و تفهیم مرامده مسلك صوریلری والد اعظملری مثللی حکیم سنائی ، شیخ عطار ، شیخ نظامی وادیسیدر . یعنی الك اول وصاحت بیان وبلوغ معنی جهتنی درپیش ایدوب بعده صنایع وبدایعی اکا تابع قیلمقدر . بناءً علیه اشعار عالیه‌لرینك معنی جهتنده قطعیاً رکاکت و الفاظ جهتنده اصلا ضعف تألیف کورمه‌یوب انجق صنایع لفظیه و معنویه‌یه آز رغبتلری کوریلور .

جناب مولانا اشعار عالیه‌ری میاننده عربجه ، تورکجه و رومجه شعر سویله‌دکلری کبی سلطان ولد حضرتلری‌ده بولسانلرده نظم ابیات ایله‌مشلردر . جهات عدیده ایله موضوع رساله‌مزه تعلق جهتیله اشعار تورکیهٔ مولانایی بورایه درج ایله‌دك . هم بر طاقم غافللر مولانانك باجمله تورکجه اشعارینی بوراده کوروولرده بونك خارجنده اولان اسناداتی جناب مشار الیهه عزو ایله‌مکدن اجتناب ایلرلر .

حضرت مولانك تورکجه اشعاری :

اَکَرْ کَیْدُوزْ قَرِنْداشْ یوقْسا یاوُزْ   اوزُنْ یلدا سَنکا بُوذُرْ قِلاوُزْ

چِپانی بَرْلَطِتْ قِرْتلارْ اَکَشْدُرْ   اِشِتْ بَنْدَنْ قَراقُوزُمْ قَراقوزْ

اَکَرْ طِشَنْ وَکَرْ زومَسَنْ وَکَرْ تُرْكْ   زبان بیزبانانرا بیاموز

چو اسماعیل قربان شو درین عشق — که شب قربان شود پیوسته درروز

خمش آن شیر شیران نور معنیست — پنیری شد بحرف ازحاجت یوز

ولە عظم الله ذکره

دانی که من زعالم یالغزْ سَنی سُوَرْمینْ

کر در برم نیائی اندر غمت اُلرْمینْ

من یار باوفایم بر من جفا قِلْرْسَنْ

کر تو زمن نپرسی منْ خُودْسَنی صُرَرْمینْ

روی چوماه داری من ساده دل ازانم

زان شکر لبانت بیرْ اُپکینَه تیلَرْمینْ

تو همچو شیر مستی ،ینُومْ قَنِمْ اِچَرْسِنْ

من چون سکان کویت دنبال تو کَزرْمینْ

فرمای غمزه ات را تا خون من نریزد

ورنه سنُوكْ اَلِنکَدَنْ مینْ یَرَغُو یَزَرْمینْ

هردم بخشم کویی بارْکِتْ مینُومْ قاتِمْدِنْ

من روی سخت کرده نزدیك تو کلَرْمین

روزى نشسته خواهم يلغز سنوك قاتكده

همم مين چغز اچرمين همم مين تايش بلرمين

ماهى چو شمس تبريز غيبت نمود وكفتا

ازمن دكر مپرسيد من سويلدم يزرمين

وله رضى الله عنه

كلسن بنده سكا يك غرضم يوق اشيدزسن

قلسن آنده يوزدز كالكين قنده قلرسن

چابى دز قنو درلك چابا كل نه كزرسن

چابى قللرز اشتر چابى نه صنرسن

نه آغرزدز نه آغرزدز چلب آغرندن قغرمق

قولغنك آچ قولغنك آچ بله كم آنده ذكرسن

وله مد الله ظله

كچكنن اغلن هى بزه كالكل دغدنن دغدن هى كزه كالكل

ايضاح : (برك طت) صيقيجه صاريل . (اوكدش ، او كوش) چوق . (قاره قوزو) اولاده خطاب شفقتدر . (طاتسه‌ك) محم ايسه‌ك . (يالغوز) يالكيز ، انجاق . (اوپكينه) اوپوجك ، بوسه . (يارغو) دعوا ، عرضحال . (باركيت منوم فاتمدين) . واركيت بنم يانمدن . (چاغير) شراب . (تييش) ديديش ، شعر .

آيْ بَكِي سَنْسِنْ كُنْ بَكِي سَنْسِنْ　　 يَمْزَه كَلْمَا بَامَزَه كَلْسَكِلْ

وله كان الله له

اَچِلَرْدُرْ كُزْلَرِي خُوشْ نَسا اُلْ قَشْلَرِي
اَلْدُرُرْ يوزسوارِي كِنْدُزْ اُولْ آلْپ آرسْلانْ

وله قدّس الله روحه

اِيتْمْ بيكُمْ جانُنْ اُچُنْ بُو بَنْدَه‌يِي آزادْ قِلْ
اَيتُرْ يرِي كُبْ سَيْلَمَا آخر چه نادانيست اين

ايشته جناب مولانانك بالجمله (ديوان كبير) نده كوريلن تورکجه ابيات همان بونلردن عبارتدر . اشعاری آره‌سنده بعض تورکجه کلمات و ترکيبات دخی واردر . بونلردن باشقه مولانانك صرف تورکجه تام بر بيتلری دخی يوقدر .

شو نمونه‌دن آكلاشيليورکه جناب مولانايه اسناد اولونان « کلامندن اولور معلوم کيشينك کندی مقداری » مصرعنی حاوی بولونان غزل مشهور ايله ديکر اشعار معلومه حضرت مولانانك اولمه‌دقدن باشقه زمان مولاناده تکلم اولونان تورکجه دخی اولميوب بلکه ايكی عصر صوکره تجدد ايدن عثمانلی تورکجه‌سی اوزره انشاد اولنمشدر . کذلك حضرت سلطان ولده اسناد اولونان :

بن بيلمزايدم كيزلی عيان هپ سن ايمشسك　　 تنلرده و جانلرده نهان هپ سن ايمشسك
سندن بو جهان ايچره نشان ايسترايدم بن　　 آخر بونی بيلدم كه جهان هپ سن ايمشسك

ايضاح : (كلكين) كلسكل ، كل . (قيغيرمق) چاغيرمق . (يمزه) مناسبتسز . (خوش نسا اول) کوزل شيدر ديمكدر . اسكی شعرلرده (اول) كلمه‌سی ادات خبر ديديكمز (در) مقامنده قوللانيليردی . (ايتم) سويلدم . (كوب) چوق .

نظمنی کوردیکم زمانده حضرت سلطان ولدك اولمەدیغنه حکم ایتمشدم . چونکه او زمانده بوقدر دوزکون عثمانلی تورکجەسی قونوشیلمەدیغی سلطان ولدك کندی تورکجه اشعاریله مثبتدر . صوکره بر مجموعەده :

پیدا و نهان تو بودهٔ من غافل　　اندر دل و جان توبودهٔ من غافل
من در دوجهان ترا نشان می جستم　　خود جمله جهان توبودهٔ من غافل

رباعیسنی کورنجه نظم معهودك بوندن مترجم اولدیغی تظاهر ایدوب اسکی حکمم تقویت بولدی . بالآخره شیخ غالبك مجموعەسی الیمه کچدی . اونده کندی دستخطیله مذکور تورکجه شعری یازوب اوستونه (بوشعر صمتی ددەنکدر) دیبه اشارت ایلەدیکنی کوردم . ارتق عیاناً بیلدمکه حضرت سلطان ولددن تام اوچ عصر صوکره ترجمه صورتیله سویلەنیلمش بر رباعیدر .

کلەلم سلطان ولدك آثارینه :

دیوان شریف ایله (ابتدا نامه ، انتها نامه ، رباب نامه) نامنده اوچ جلد مثنویلری و (معارف) نامنده منثور تصوفدن بر اثرلری خط قدیم ایله نزد فقیرانەمده محفوظدر .

تورکجه اشعاری بورایه نقل ایلەدیکم دیوان شریفك یدی یوز اون ایکیده ـ یعنی سلطان ولدك سال وفاتنده ـ یازلدیغی خطاطك کتابەسندن منفهم اولور .

(ابتدا نامه) نك تاریخ و سبب تألیفیله موضوعی حقنده مقدمهٔ نفیسەسنده معلومات کافیه بولندیغندن و مثنویٔ شریفك موضوعنه وکندی مناقب عالیلرینه دائر فوائدی حاوی اولدیغندن بورایه عیناً نقل ایدییورم :

بسم الله الرحمن الرحیم

سبب انشای مثنوی ولدی دربیان اسرار احدی آن بودکه حضرت والدم و استادم وشیخم مولانا جلال الحق والدین محمد بن محمدالحسین البلخی قدسناالله بسره العزیز درمثنوی خود قصهای اولیای گذشتەرا ذکر کرده است وکرامات ومقامات ایشانرا بیان فرموده غرضش ازقصهای ایشان اظهار کرامات ومقامات خودبود وازان اولیایی که همدل وهمدم

و همنشین اوبودند مثل سلطان الواصلین سید برهان الدین محقق ترمذی وسلطان المحبوبین والمعشوقین شمس الدین تبریزی وقطب الاقطاب صلاح الدین زرکوب قونوی وزبدة الاولیاء والسالکین حسام الدین ولد اخی ترك قونوی عظم الله بذکرهم احوال خودرا و احوال ایشانرا بواسطهٔ قصهای پیشینیان درانجا درج کرد چنان که فرموده است :

خوشتر آن باشدکه سر دلبران — کفته آید درحدیث دیکران

لیکن بعضی را آن بزرکی نبودکه مصدوقهٔ حال‌را فهم کنند و غرض اورا بدانند درین مثنوی مقامات وکرامات حضرتش‌را و ازان مصاحبانش‌که همدم اوبودندکه :

مقصود زعالم آدم آمد — مقصود ز آدم آندم آمد

شرح کرده‌شد تامطالعه کنندکان ومستمعان رامعلوم شودکه‌آن‌همه احوال‌اوومصاحبانش بوده است وحکمتی دیکر آنستکه آنچه مولانا قدسناالله بسره‌العزیز فرمود قصهای اسلافست درین مثنوی قصهای آنستکه درزمان‌ما واقع شده است و غرض دیکرآنکه مرید بایدکه باخلاق شیخ خود متخلق کردد و متابعت شیخ کند همچو مأموم بامام و مقتدی بمقتد مثل خرقه پوشیدن وسرستردن و سماع کردن و غیره از اعمال شیخ آن قدرکه تواند چنانکه می‌فرماید (تخلقوا باخلاق‌الله) وهم حضرت والدم عظم‌الله ذکره مرا ازبرادران و مریدان و عالمیان مخصوص کردانید بخلعت و تاج (انت اشبه‌الناس بی‌خلقاً و خلقاً) این ضعیف نیز بروفق اشارت حضرتش بقدر وسع و طاقت اجتهادکه (لایکلف‌الله نفساً الا وسعها) وبر مقتضای (من‌اشبه اباه فما ظلم) درموافقت و متابعت ومشابهت حضرتش سعی‌کردم حضرتش دواوین‌را دراوزان مختلف ورباعیات انشافرمود بطریق متابعت دیوانی کفته شد آخرالامر دوستان التماس کردندکه چون بمتابعت پدر دیوانی ساختی درمثنوی هم متابعت لازمست بنابران وجهت آنکه خودرا مانندهٔ پدر کردانم از اول ماه ربیع‌الاول سنه تسعین و ستمائه (۶۹۰) درین‌مثنوی شروع رفت تاهم ازین ضعیف بعد از رحلت یاد اوری بماند فی‌الجمله درهرچه توانستم ودسترسی بود خودرا بحضرتش تشبیه‌کردم باقی حضرتش‌را مقامات و مراتب دیکر بودکه آنجا نتوان رسید مکر حق‌تعالی بعنایت برساند چنانکه بدین مقدار رسانید وهیچ نوع امید از حضرتش نمی برم وهمچو بدکمانان که (یظنون بالله ظن‌السوء) نیستم که (انه لاییأس من روح‌الله الا القوم‌الکافرون)

غایت آچیق بر فارسی ایله یازیلان شو مقدمه‌دن (ابتدا نامه) نك (۶۹۰) ده تألیف بیورلدیغی و مندرجاتی حضرت مولانا و اصحابنك مناقب علیه‌لری ضمننده سیر و سلوکه متعلق برچوق معارف وحقایق حاوی اولدیغی نمایان اولور . کذلك دوردنجی آی اولان جمادی‌الآخرده ختام بولدیغی اشبو رساله‌ده‌کی ابیات تورکیه خاتمه‌سنده کوروولور .

(رباب نامه) دخی سیر و سلوکدن باحثدر . مجباندن برینك (ابتدا نامه‌ی حکیم سناینك الهی نامه‌سی وزننده یازدیکنز . حال بوکه اخوان باصفا مثنوی شریف وزننه آلیشقیندر . بو وزنده ده بر مثنوی یازسه‌کز وزناً دخی حضرت والدکزه متابعت اتمش اولورسکز) دیمه‌سی اوزرینه یازمشدر . مثنوی شریفك :

بشنوازنی چون حکایت می‌کنند　　از جداییها شکایت می کنند

دییه باشلامه‌سنه نظیره اوله‌رق سلطان ولد حضرتلری دخی جناب مولانایه منسوب اولان ربابی [۱] موضوع مقال ایدرك :

بشنوید ازناله وبانك رباب　　نکته‌ای عشق درهرکونه باب

ایله افتتاح بیورمشلردر . بوکتابده‌کی ابیات تورکیه خاتمه‌سنده مسطور اولدیغی وجهله (۷۰۰) سال هجریسنده ــ ابتدا نامه تألیفندن اون‌سنه صوکره ــ غرهٔ شعبانده بدأ ایدوب ذی‌الحجه‌ده یعنی بش آیده اکمال بیورمشلردر .

(انتهانامه) ده دیکرلری کبی حکمت عرشیه واسرار تصوف‌وسیر وسلوکدن باحثدر. حکمت ومواعظك تکراری‌لازم اولدیغنی مقدمه‌ده‌اثبات‌ایدرك بوجهتله دیکرمثنویلرنده‌کی احکامی طرز دیکرده‌نظمه کتیردکلرینی‌بیان ایدیورلر . بوکتابه تاریخ‌وضع بیورمه‌مشلردر. نزدمده‌کی نسخه فرزند اکبرلری اولو عارف چلبی درویشاندن (محمد بن محمد خیرالدین زرکر العارفی المولوی) طرفندن (۷۲٤) ده یازلمشدر . دیکر مثنویلرك اواخرنده تورکجه ابیات شریفه وارسه‌ده بونده یوقدر .

(معارف) منثوردر. جابجا اشعارایله مزیندر . موضوعی مثنویلری کبیدر . مباحث فصوله تقسیم ایدلمشدر .

---

[۱] جناب مولانانك علم موسیقی‌یه عملی و نظری اوله‌رق مکملاً واقف اولدیغی وکندیسی بالذات رباب وطانبور چالدیغی وربابه طرف مولانادن برتل دها علاوه‌اولوندیغی مناقبده مفصلاً مسطوردر . سلطان ولد حضرتلری‌ده ربابزندر .

كتهلا توركجه اشعاره :

سلطنت سلجوقيه تشكل ايتمه‌دن اول ـ شيمدى آناطولى تعبير ايله‌ديكمز ـ ديار رومه آقين آقين تركمنلر كلوب يايلالر ، قيشلاقلر اتخاذ ايله‌مشلردى . صوكره سلجوقيلر قونيه شهرينى پايتخت ايله‌دكلرنده كنديلريله حواشيلرينك لسانى اولان قابچاقچه قونيه‌ده وقبچاقيلرك ساكن اولدقلرى محللرده شايع اولمشدى . حضرت مولانانك وجناب سلطان ولدك اشعارندن نمايان اولديغى وجهله كنديلرى‌ده قابچاقچه متكلم ايمشلر .

بو ايكى لسان بربرينه پك ياقيندر انجق توركمنجه‌يه نسبتله قابچاقچه‌ده دها اينجه‌لك واردر . توركمنجه‌ده‌كى الفلر قابچاقچه‌ده اكثريا (ى) يه ، (ب) لر بعضاً ميمه ، (خ) لر قافه ، داللر (ت) يه ، صادلرسينه ، (ط) لر (ت) يه ، كاف يائيلر (ى) يه ، كاف نونيلر نونه ، واولر بعضاً (ب) يه تبدل ايدرلر .

برده توركمنجه‌ده جوهرلره لاحق اولان ادوات وضمائر جوهرك آهنكنه تابعدر . جوهر قالين سسلى صائتلردن برينى حاوى‌ايسه لواحق‌ده اويله اولور وبالعكس . قابچاقيده ايسه بو قانونه چندان رعايت ايدلمز . مثال :

توركمانى	اولموش ، بولوصار ، باخصه ، وارير
قابچاقى	اولميش ، بوليسر ، باقسه ، بارور

آناطولينك اكثر بلادنده توركمنجه و استانبول ايله روم ايلى جهتنده قابچاقچه غلبه ايله‌مشده‌ده اسكى زماندن برى بو ايكى لساندن باشقه ديكر شعبه‌لردن دخى قاريشمغله بوكون قابچاقچه‌دن تبدل حروف ومخالفت آهنك شيوه‌سيله بر قاچ لغاتدن باشقه بر شى قالمه‌مش كبيدر .

يشته بوكون الك نازك ، الك كبار لسان ديديكمز استانبول شيوه‌سى قابچاقچه‌دن آزمشدر .

حاصل بوبرقاچ شعبه‌دن متشكل اولان اشبولسانمزده شعرك ايلك مؤسسى‌اولدقلرى جهتله سلطان ولد حضرتلرينه (شيخ شعراى روم) ديمه‌لى‌يز (١)

---

(١) بوسوز بوكون ايچون دوغريدر فقطاويله اميد ايديورم‌كه آناطوليده انشاءالله سلطان ولدحضرتلرندن دها اول‌توركجه شعرسويلين‌شاعرلر ميدانه چيقه‌جقدر (المصحح)

[بوندن تخميناً اوتوز سنه اول يازيلان شو لاحقه ـ بومثللى كمليتك مناقب جليه‌سنه ال ويرشلى كورولديكندن ـ بو كونكى شيوه‌يه نقل ايدلمه‌دى . عيناً ابقا اولوندى]
سلطان ولد حضرتلرينك فارسى ديوانلرندن بر چوق دفعه تلاوت نتيجه‌سنده اختيار ايله‌ديكم برمقدار اشعارى داخى بورايه الحاق ايله‌دم .

غزليات

خداوندا مرا بيدار كردان　　زغير حضرتت بيزار كردان
نخواهم كار دنياى دنى را　　مرا زين كار دون بيكار كردان
عزيزى چون حجاب عزت تست　　عزيزى را نخواهم خوار كردان
شكسته چون محل رحمت تست　　مرا دائم شكسته زار كردان
ازين كورى برحمت وارهانم　　چو احمد قابل ديدار كردان
چو از هجرم چنين بيمار كردى　　بوصلم باز خوش تيمار كردان
ولد را همچو والد بخش حكمت　　سراسر معدن اسرار كردان

وله

سماع ما چو روحانيست اى جان　　مشو اينجا بنفس وكبر رقصان
سماع ما برن و از جسم و روحست　　بزن چرخى وراى كفر و ايمان
سماع ما برد از سينه كينه　　كند پاكت زكبر و حرص آسان
سماع ما نهد خوان خدايى　　خنك جانى كه از دل كشت مهمان
سماع ماست آن نادر امانت　　نپذرفت آن امانترا جز انسان
سماع ما امانت بود و آدم　　پذيرفتش ز جان از كف رحمان
سماع ما نصيب جان پاكست　　اكرچه شد نصيب جان مانان
سماع ما از ان رستمانست　　زنانرا نيست اينجا جاى جولان
سماع ما همه ديدار حقست　　كجا كنجد در آنجا مكر شيطان
سماع ما چو مولاناست دروى　　جنيد وبايزيد آنجا ند حيران

سماع ما نموده رو بعاشق ز چشم منکران کشتست پنهان
سماع ما بهایی خود ندارد ولد مستان بها مفروش ارزان

وله

بود روشن سخنهایی که کفتم سخنرا مشکل و مغلق نکفتم
هزاران در دریای معانی بر اوردم برای خلق سفتم
شدی عالم چو آب ونیست کشتی اکر پیدا بدی سر نهفتم
مرا آکاه دان درنوم و یقظت مشو کستاخ و مغرور از بخفتم
ولد کوید بروب از سینه کینه بدان جاروب کز جان من برفتم

وله

مرا یاران بدین دوران مجویید چوبومان اندرین ویران مجویید
ز صورت بکذرید از مرد عشقید بجز در جان مرا پنهان مجویید
برون از کفر و ایمانم همیشه مرا درکفر و در ایمان مجویید
نه در جسمم بدانید و نه در جان مرا جز در بر جانان مجویید
جهان زندان تاریکست و دلکیر چو دزدانم درین زندان مجویید
ولد کوید مرا ای جمع یاران جز اندر ظل آن سلطان مجویید

وله

شمارا عید ومارا جان عیدست شمارا ساغر ومارا نبیدست
شمارا کاسها مارا طعامست شمارا صحنها مارا ثریدست
شمارا شد مقام این فرش ادنی مقام ما بران عرش مجیدست
شما درخون پاکان چون یزیدید سر ما خاك پای بایزیدست
شما هریك جدا خوبی کزیدید خدا مارا برای خود کزیدست
شما جسمید وما دریای روحیم جهان دل شمارا نابدیدست
بجهد این راه را نتوان بریدن بسوی خویش مارا حق کشیدست

به ازوالد شنیدی ای ولد این (بیا کامروز مارا روز عیدست)

ولە

ای کاشن باغ لایزالی بر چرخ صفا مه کمالی
این مجلس واین سماع پرنور ار حضرت تو مباد خالی
این باده که می خوری حلالست بی ترس بخور می حلالی
زین خورد کلیم و هم مسیحا زین خورد جنید و هم غزالی
ازخم و سبو و کوزه بکذر ای تشنه روآب خور زلالی
مقصود ز کاسها طعامست چون طفل چه طالب سفالی
زاحمد چو برفت میم احدماند بی میم خودیست ذوالجلالی
سلطان ازل نمود رورا تو مانده هنوز در سؤالی
رو درپی والد ای ولد خوش چه بستهٔ خویش و عم وخالی

ولە

مرغ غریبم بچمن پر زنان بر مثل باد صبا ام وزان
مغز دل و جانم در نقش تن زبدهٔ افلاکم در خاکدان
کرچه ازین خاك زمین رسته ام لیك کذشتم زنهم آسمان
کس نکند فهم که من کیستم زانکه برونم ز جهان کمان
من نه چنینم که تو پنداشتی نیست مرا مثل که کویی چنان
هستیٔ من بود قدیم ازازل تا ابد باشم هم جاودان
جان نبود قابل مرك و فنا مرك و حیاتست زحکمم روان
حق که مرا ساخت هم اوداندم از جز حق هستم دائم نهان
بو دولد بی نظرش سخت خرد شد چو وا دید بزرك وکلان

ولە

امروز نکارست وسماعست وصراحی یك ساقیٔ سرمست ویکی جمع مباحی

جز شاهد وجز باده نخواهیم چو امروز ‌ ‌ رندیم ونداریم سر زهد و صلاحی
دیوانهٔ آن روی چوماهیم توازما ‌ ‌ زنهار مجو عقل وسرانجام و فلاحی
هر چندکه ازبادهٔ دوشینه خرابیم ‌ ‌ بر خیز وبکردان می رواق صباحی
چون ازکف ساقی رسدم جام مشعشع ‌ ‌ در جلوه بتان بینم چون مه زنواحی
ما مایهٔ سودا و جنونیم طبیبا ‌ ‌ شربت نکند سود ونه معجون نجاحی
می نوش ولد باده ومی جوش چودریا ‌ ‌ جز راح مدان قوت اکر سرده راحی

وله

منم منم که بدیدم جمال جان پیدا ‌ ‌ جو کرد سرمهٔ عشقش دودیده را بینا
هزارصورت بیچون بدیدم اندر جان ‌ ‌ مرا مجوی درنجا که هستم از بیجا
جهان سخت لطیفم درین جهان پنهان ‌ ‌ روانه همچو روانم درون ارض و سما
مثال من تو نیابی میان انس وملك ‌ ‌ نبوده است ونباشد مرا کسی همتا
مثالم ار تو بیابی بدانکه من باشم ‌ ‌ بصورت دکری آمده برون عمدا
یکم مبین هزاران هزار بیشم من ‌ ‌ مجوی حد وکناری شمار حسن مرا
زجیب هر ولیی دانکه سرکنم بیرون ‌ ‌ که هرکه بیند کوید نبود مثل ورا
سواد شمع وچراغم مثال شعلهٔ نور ‌ ‌ دویی مبین که همیشه یکیست نور خدا
ولد دراز مکش راز را وکوته کن ‌ ‌ که این به کفت نکنجد جزاین رهی بنما

وله

خیره میابی خبر درصف مردان حق ‌ ‌ تا ببری ای کدا نقد زر از کان حق
نور جلالند بس عین وصالند بس ‌ ‌ هریك همچون نهنك رسته زعمان حق
چرخ وزمین پیششان هست چوذره مهان ‌ ‌ هریك چون مهروماه برسرکیوان حق
بوده یك آن نورخورکشته دوصددرنظر ‌ ‌ در یکیٔ حق شده هر یك برهان حق
عشق بود باغ جان میوه وبرکش نهان ‌ ‌ هست ولداندران چون کل خندان حق

وله

ای جمع منافق هین من رستم دستانم ‌ ‌ برم سر و پایانرا بی تیغ بدستانم

آ گاه شوید ازمن ورنه ز کمینه فن   خشك وتر هر یك را نابود بگردانم
زان بیشهٔ بی‌پایان چون‌شیرشدم غران   تا گرگ تباهی را بی پنجه بدرانم
هستم چو علی‌دانا در حمله شدم که تا   شمشیر خدایی را بر گردنتان رانم
خواهم که‌شودظاهر دینی‌که‌بدان‌درسر   تا دردوجهان‌چون‌خورظاهرشودایمانم
گردان همه‌گردمن حیران‌همه‌گرد من   من گرد مه‌بیچون چون چرخهٔ گردانم
بشنو زولد این‌را بپذیر ازو دین را   پیداست مکن پنهان یعنی که نمیدانم

وله

چون بیند جان تو مه بیچون را   با آن نظری که دیدهٔ هر دون را
کی از سخن کلیم لذت یابی   در گوش چوکردی سخن قارون‌را

وله

حاجت نبود مستیٔ مارا بشراب   نی مجلس مارا طرب از چنك ورباب
بی مطرب وبی‌شاهد وبی ساغر می   هر شام وسحر فتاده مستیم و خراب

وله

برخیز تو ای قطره وجورا بطلب   وان عزت وفخر و آب رورا بطلب
گر حق دهدت بهر قدم ملك ابد   خرسند مشو بدان واورا بطلب

وله

شاهی که نه‌زیرست ونه‌بالاست‌کجاست   کنجی‌که نه‌باماست نه بی‌ماست کجاست
آنجا اینجا مگو بگو راست کجاست   عالم همه اوست آنکه بیناست کجاست

وله

بیرون زتن وجان‌وجهان درویشست   برتر ززمین و آسمان درویشست
مقصود خدا نبود ازین خلق جهان   مقصود خدا ازین جهان درویشست

وله

بی وصل تو بندهٔ تو مهجور نماند رفتی و خیال تو ازو دور نماند
زان روزکه رفت از جهان مولانا افسرد جهان دکر ورا نور نماند

وله

کر دهر بتو لطف ووفا خواهدکرد می دانکه همه جور وجفا خواهد کرد
بنکرکه فلك با من مظلوم چه کرد تا باتوکه ظالمی چها خواهد کرد

وله

چون هیمه ترا مقام درنار بود مانند شتر غدای تو خار بود
صد کونه غمست در درونت زیرا غار سیهی ودر تو صد مار بود

وله

مه خاص اکرچه آسمانرا باشد نورش زکرم جمله جهانرا باشد
من ذکر تو ویاد تو جانا نکنم زانروی که ذکر غایبانرا باشد

وله

یا بلبل یا ساکن فی الاشجار تبکی و تنوح فی هوی الازهار
غن طربا وقل یا سحار من نار خدودکم اتتنی نار

وله

ای مایهٔ هربدی وای اصل سقر رویت بد وخوی زشتت ازوی بدتر
هرچندکه دیده ام بعالم زشتان مانندهٔ تو ندیده‌ام زشت دکر

وله

پیوسته زحق مست شوو باقی باش مستغرق عشق وسوزو مشتاق باش
چون باده بجوش درخم قالب خود وانکاه بخود حریف وهم ساقی باش

وله

کر کشتهٔ آزاد بزن انکشتك   در مجلس ما شاد بزن انکشتك
بربادمده عمر وبخور باده ازانك   جز باده بود باد بزن انکشتك

وله

ما جان لطیفیم ونظر درناییم   در جای نماییم ولی بیجاییم
از چهره اکر نقابرا بکشاییم   عقل و دل و جان جمله را برباییم

وله

دل نقطهٔ معنیست درون تن وجان   در سینهٔ نقطه بین تو آن کنج روان
دل آینهٔ عالم معنیست بدان   در آینه پیدا شود آن نقش نهان

وله

کردیدنت از خاك بخاك ای رهرو   راهیست قوی راست دران آ که رو
بودی بشر وملك شدی آخرکار   هم از ملکی بکذر ودر الله رو

وله

کار تو چونیست مسجد وسجاده   برخیز چرایی تو درین افتاده
یزدان زتو چون عیش وطرب میخواهد   تو نیز برو بکیر برکف باده

وله

هنکام اجل چو جان بحق بسپاری   امید زبعث خود چرا برداری
هردانه که نیست کشت صد چندان شد   دردانهٔ انسان چه کمان میداری

قطعه

بنکر تو که والد وولد چون   بی پای ره خدا بریدند
جامی که درین جهان نکنجد   بی کام و لب و دهان کشیدند
شیری که بدان غدای شیران   از مادر عشق جان مکیدند

مفردات

ماز جهان فارغیم از دل وجان فارغیم　　کر ره ما می روی کیر ز ما خوی ما

وله

قطب منم بی‌کمان برفلك لا مکان　　لیك زشمس ای‌ولد می بکریزدخفاش

وله

لاف زخود زن اکرت حاصلیست　　فخر چه آری بپدر یا بجد

وله

میر زحال بد خود نی زتن　　کن سفر از خویش بسوی وطن

وله

هرکه بود تقوی و دینش فزون　　از همکان اوست بزرك وکزین

وله

پرسند مراکه حق کدامست　　من خود بجز او دکر ندیدم

— برنجی علاوه —

جناب افلاکی دده صاحب مناقب العارفین

هر کمه کم برنفس عشق سلام ایلدی   کوکلی الشد[۱] حقا جندا مقام ایلدی
سود عنایت انی بلد هدایت یجنی   جانی ال عاشقک اوده حرام ایلد
عشق بکی کیمیا کرمد هیچ اولیا   عاشق اولن بی ریا نفس غلام ایلد
ال جهنا کتمکا جهد وجهاد اتمکا   جانلر انترتمکا[۲] عشق مدام ایلدی
عشق نجا شرح ادم بیلمزم ای ددم   عاملر خاص ادر رحمت عام ایلدی
دار بلادر جهان رنجده کنجی نهان   یوسفه زندان عشق دار سلام ایلدی
ی نجه خام آدمی[۳] عشقله بلدمی   نفسه اوین پختهلر کندنی خام ایلدی
کمسنه نفس زبون قلمد ای ذوفنون   دامر اود قینذر[٤] عشق آنی رام ایلدی
عشقله موسی کلیم عشقله عیسی کریم   عشقله حق احمد بحر کلام ایلدی

مقصودن افلاکنن بر نظر ایله بکن
قطب جهان مولانا وردی تمام ایلدی

— افلاکی —

زهی کزلو که کزلر آنی کزلر   اکا بکزر کزل کرمادی کزلو
نکم دیلارسا قیلر جهاندا   قلن هپ کندو بیز نایه بزلو[٥]
بزم کزل اشومز آنکا معلوم   قتندا آشکاره قامو رزلو[٦]

جناب افلاکی دده صاحب مناقب العارفین

هر کیمه کیم برنفس عشق سلام ایلدی — کوکلی اولاشدی حقه جانده مقام ایلدی
سودی عنایت آنی بولدی هدایت جانی — جانی اول عاشقك اوده حرام ایلدی
عشق بیکی کیمیا کورمدی هیچ اولیا — عاشق اولان بی ریا نفسی غلام ایلدی
اول جهانه کیتمکه جهد وجهاد ایتمکه — جانلری اسریتمکه عشق مدام ایلدی
عشق نیجه شرح ایدەم بیلمزم ای ددەم — عامیلری خاص ایدر رحمتی عام ایلدی
دار بلادر جهان رنجده کنجی نهان — یوسفه زندانی عشق دار سلام ایلدی
ای نیجه خام آدمی عشقله بولدی دمی — نفسه اویان پختەلر کندونی خام ایلدی
کیمسنه‌نفسی زبون‌قیلمدی ای ذوفنون — داموری اود قایناديرعشق آنی‌رام ایلدی
عشقله موسا کلیم عشقله عیسا کریم — عشقله حق احمدی بحر کلام ایلدی

مقصودین (افلاکی) نك برنظر ایله بوکون
قطب جهان مولانا ویردی تمام ایلدی

افلاکی

زهی کوزلر که کوزلر آنی کوزلر — آکا بکـزر کوزل کورمدی کوزلر
نه کیم دیلر ایسه قیلور جهانده — قیلان هپ کندو بیزی نه‌یه بیزلر
بزم کیزلی ایشمز آکا معلوم — قاتنده آشکاره قامو رزلر

---

(۱) (اولاشدی) واصل اولدی . (۲) (اسریتمك) سرخوش ایلەمك . (۳) (آدمی) آدم کروهندن ، بنی آدم . (٤) دمیری آتش یوموشادیر ، نفسی‌ده عشق کندینه رام ایلر .

(٥) (بیز) چووالدیز . (بیزی نه‌یه بیزلر) بیزی نه ایچون چوالدیز مقامنده ابتلالرله رنجیده ایدر . (٦) (راز) ستر .

فدا اولسن اکا جنلر ککلر　　اياغى طپراغينا قندُ يزلر

انك برليكنا بكلر طنقدر　　اکا کاتردِ يزلر نچه يزلر (٧)

سزيله عالمى دزد عدمدن　　عجبدر قيلمس شرحينى سزلر

دکال (٨) قولدر ال پادشاهك　　سوز آن اولر هم يوزلر

چلبى عارفا افلاكى قلدك (٩)

نصيب التر جنى غيبى ارزلر

دستور

اى كه هزار آفرين بو نجا سلطان الر　　قول اولان كيشلر خسرو خاقان الر

اياغنك توزنى سرما چكن كوزنه　　نسنه كورر كوزكم واله حيران اولر

شربتنن قطره سن هر كم اجرجرعه سن　　ككل كهر طولبن سينسى عمان الر

سن مالوكاطپمغل كشك سراى يمغل　　شول چاپشيب پيديغوك صولك اوجى ويران الر

اشبو صورتدر قو اول طايدر بو عمو　　شرط مسلمانلغك صدقلا ايمان الر

سانه درماى ددا صنمه ديوى دنيه دا　　نفس ديون ضبط ادن دنده سليمان الر

بسلما كل تنوكى نعمت بر يانلا　　بر كن الر بوتنوك طامده بريان اولر

---

(٧) نچه يوز عدد و داها پك چوق عاشقلر . (٨) (دوكلى) هپ . (٩) بو بيتدن اضطراب وار (افلاكى اولو عارف چلبينك قولى ودرويشى اولمغله جهان غيبه عائد روزى ورزقدن جانى نصيبه‌دار اولور) مألنده اوله‌جق. كنديسى اولوعارف چلبينك درويشيدر .

فدا اولسون اكا جانلر كوكلر آياغى طوپراغينه قوندى يوزلر
آنك برلكنه بيكلر طانيقدر آكا كتوردى يوزلر نجه يوزلر
سوزيله عالمى دوزدى عدمدن عجيدر قيلاماس شرحينى سوزلر
دوكالى قوليدر اول پادشاهك سور آنى ايولر هم ياووزلر
چلبى عارفه (افلاكى) قولدك
نصيب اولتور جانى غيبى اورووزلر

دستور

اى كه هزار آفرين بونجه سلطان اولور قولى اولان كيشيلر خسرو وخاقان اولور
آياغنك توزينى سورمه چكن كوزينه نسنه كورور كوزى كيم واله وحيران اولور
شربتينك قطره سين هر كيم ايچر جرعه سين كوكلى كهر طولوبن سينه سى عمان اولور
سن مالكه طاپمغل كوشك وسراى ياپمغل شول چاليشوب ياپديغك صوك اوجى ويران اولور
اشبو صورتدر قو اول طاپيدر بو عمو شرطى مسلمانلغك صدقله ايمان اولور
سكا ديرم اى دده صانمه ديوى دنياده نفسى ديوين ضبط ايدن دينده سليمان اولور
بسله مكل تنكى نعمت و بريانله بر كون اولور بو تنك طامودە بريان اولور

ايشبو ايكى غزل حضرت خالد جامعنده اسكى كتابلر طولابنده كى قديم بير مثنوى شريف ظهرندن استنساخ ايدلدى .

وفات افلاكى دده سنه ٧٤٥ .

قونيه ده دركاه مولانا جوارنده جهت شرقيده طوپ باش خوجه خانه سنده مدفوندر مزار طاشنده محترم نامى عالى عنوانلرله ثبت اولونمشدر .

توتر اِسَك بُیروغِن ترك اِده كور آیروغِن [1]   طاش دمُر موملاین حكمكه فرمان الر
بر كشی كِمال بولر صنمه كه دولت بولر   دولتِ بولن كشی اللهی بولن الر
خالقنی اِستَین ناخلف اولمش دكل   خلقه كوكل بَغلَین صكرا پشیمان الر
ای بشوكادر اوكن اللهی اسْتَه بكن   اصل سزدر یكن بندا نه یالان اولر [2]
هر كه بكن ولدا اینانبن یز سرا   یخشلسا بای اولر بایسا سلطان الر

طوتار ایسه‌ك بویروغین تركایده كور آیروغین   طاش ودمور موملایین حكمكه فرمان اولور
بركشی كیم مال بولور صانمه كه دولت بولور   دولتی بولان كشی اللهی بولان اولور
خالقنی ایسته‌ین ناخلف اولمش دكل   خلقه كوكل باغلایان صوكره پشیمان اولور
ای باشكه دیر اوكك اللهی ایسته بوكون   اوصلو سوزیدر یوكون بونده نه‌یالان اولور
هركه بوكون ولده ایناتو بن یوز سوره   یوخسول ایسه بای اولور بای ایسه سلطان اولور

---

(١) (آیروغن) باشقه‌سنی . (٢) ای درویش ! عقلكی باشكه طوپله فرصتی غنیمت بیلیب بوكون اللهی آرا وطالب اول بو سوز عاقل سوزیدر [مولوی اصولنجه] ركوع ایت ، اطاعت و تواضع كوستر ، بو كلامی قبول ایله و ایمان ایت ، بو سوزده یالان اولمه سنك احتمالی وارمی) دیمكدر .

اشبو منظومه دخی حضرت افلاكینك اولدیغی غایت دقتلی موازنه‌دن نمایان اولور شو اوچ منظومه‌نك بیرنده مولانایی ، بیرنده حضرت سلطان ولدی ، بیرنده اولو عارف چلبی افندی‌یی مدح ایتمش اولیورلر .

« ولد چلبی »

— ایکنجی علاوه —

تورك دیللرینه دائر کنیش بیلکیسیله هپمزه اوستاد اولان ولد چلبی افندی عموجه‌مزك ـ بیللرجه سوره‌ن برچالیشمه وآراشدیرمه‌دن صوکرا ـ باصدیرمغه موفق اولدقلری شو تورکجه و قیمتلی دیوانه عاجزلری ده دیوانه‌کیلر قادار ده‌کرلی ایکی غزل أرمغان ایدجکم . بو غزللر فارسی اولوب سلطان ولد حضرتلرینك ینه کندی دیوانلرنده مقیددر .

برنجیسی اوقونجه آکلاشیله‌جقدر که بو ، بوتون معناسیله بویوك و یوکسك روحلی عالی ذات یوردینی هرکسدن فضله سوه‌ن بر وطن پرور ایمش . دیکر بر غزلده ایسه وطنداشلرینی اوکویور . همده نه‌علوی براحتساله سوکیسنی افاده ایدییور . سلچوق تورکلری وقتنده ، [لارنده ـ قرامان] شهرنده دوغان [۶۲۳ـ۱۲۲۶] سلطان ولد قونیه‌ده ، بو تورك شهرنده بویومشدر .

اوزمان قونیه ، شیمدیکی کبی سوقاقلری توز ، چامور دریاسی ، اولری کرپیچ ، ایکری ، بوکری دکل ، شن ، سعادتلی برمملکت ایمش . .

او قونیه که ، کوچوك آسیا شهرلری آره‌سنده قالین سورلر ایله یابانجی هجوملرندن قورونمشدی . کنیش جاده‌لری ، طاشدن تمیز اولری ، علاءالدین تپه‌سنده‌کی سوسلی حکمدار سرایلریله بوتون سیاحلری زیارتجیلری حیرتده براقیردی .

تورك ملی صنعت ذوقنك پك کوزل اورنکلری اولان سورلرك عظمتلی قاپولرندن شهره کیرنلر ، دوز بر اووا اوستنده‌کی یکنسق منظره‌نك روحلرینه ویردیکی صبقینتی‌یی اونوتورلردی .

کل باغچه‌لرینك خوش قوقولری ، جامعلرك ، مدرسه‌لرك ، تربه‌لرك ، . . . موزائیقلی قبه‌لری . . . باققله دویولمایان کوزه‌للکلر ایدی .

کوکلرك درین مائیلکلرینه اوزانان ظریف چینی قاپلی اهرامی قبه‌لرله ، یوکسك مناره‌لر ، حیات ویرن براق صولریله چشمه‌لر . . . شهره ابدی برسرینلك ویریردی . .

ایشته سلطان ولد بو قونیه‌نی ، بو کوچوك آسیانك پرلانطه‌کبی پارلاق کوزل شهرینی ، سویملی ، عزیز یوردینی شو غزل ایله اوکه اوکه بیتیره‌میور :

ای قونیهٔ که پر سپاهی	در خطهٔ روم تختکاهی
هر شهر بزرك چون امیر یست	تو برسر شهرها چو شاهی

هر قلعه چو اختریست تابان   تو بر سر اختران چو ماهی
چون حضرت شیخ ما گزیدت   تو مکه و کعبهٔ الهی
بودت ز وجود شیخ رونق   و اکنون تو بتربه در پناهی
ای قونیه جنتی و حوری   ای قونیه دولتی و جاهی
هم پیرهنی وهم قبایی   هم نوکری وهم کلاهی
هم ساقیٔ ما وهم شرابی   هم منزل وصل وهم که راهی
هم معدن عشرتیٔ و شادی   هم مایهٔ گریهٔ و آهی
ای مصر به پیش این چنین شهر   بس خرد وحقیر همچوکاهی
نوریست روان دران سوادش   دا دست خدا دو صد گواهی
در قونیه ای ولد نشین خوش   تا دفع شود ازو تباهی

تورکجه‌سی :

عبدعاجز اولجه بو غزلی نشر ایتدیکمده تورکجه‌سنی شویله یازمشدم :

ای عسکرله دولو قونیه ؛ سن روم قطعه‌سنك تختگاهیسك . هر بویوك شهر بر امیرکبیدر ، سن او قوماندانلرك باشنده شاهسك . هر قلعه پارلایان بر یلدیز کبیدر ؛ سن او یلدیزلرك باشنده آی کبیسك . سنی بیزم شیخمز بکندی ، سن مکه و کعبهٔ الهیسك . اولجه شیخمزك وجودیندن رونق آلیوردك ، شیمدیده تربه‌سنك حمایه‌سی آلتنده سك . [یعنی اولجه بالذات اوقونیه‌نك علمنه ، عرفاننه درس ویره‌رك ، تدریس ایده‌رك خدمت ایدییوردی . شیمدی‌ده مثنویسیله ، براقدیغی کامل افندیلرله چالیشیور دیمكدر] ای قونیه ! سن جنت وحوریسك ؛ ای قونیه سن دولت و جاهسك . کوملکم ، وخرقه‌م ، وکمرم ، کلاهمسك . بزم ساقی وشرابمزسك . . وصلت منزلی ، یولمزسك . ذوقك ، مسرتك معدنی ، گریه وآهك مایه‌سیسك ! ای مصر ؛ سن بوقونیه شهرینك اوکونده صمان چوپی کبی کوچوك وحقیرسك . قونیه قارالتیسنده ، ایکی سیاه کوزك ضیاسی کبی برنور روان وار . قونیه شهرینك قوروایشنده‌کی کوزه‌للکلره الله ، ایکی یوز شاهد یراتمشدر .

ای ولد ! قونیه‌ده خوشجه اوطور ، تاکه اوندن صیقینتیلر اوزاق اولسین . . .

* * *

سلطان ولد حضرتلرینك یوقاری‌یه ترجمه‌سیله برلکده یازدیغمز غزلی دقتله‌اوقویانلر

حس ایده‌جکلردر که بو بویوك ذاتك قلبی وطن‌حسلریله چارپار ، یورد دویغوسیله ضربان ایدرمش . ایشته یوردینی بویله علوی احتساسات ایله سوه‌ن بوعالی قدر ذات همشهریلرینی، باقکز ، ناصل تقدیر ، تبجیل وحتی تقدیس ایله مدح ایدییور :

ای مردم قونیه بدانیـد	که زاده شما ز شهر جانید
چون لانهٔ آن هماست این شهر	مرغان زمانه را نمانید
پرواز کنیـد چـون همایان	درخاقت وخلق چون همانید
چون حشر کنند شهرهـا را	بر جملهٔ شهرهـا روانید
چی شهر که هریکی ازین کوی	در قیمت وقدر صد جهانید
هسـتید زر تمـام هر یك	چی زرکه هزار کنج وکانید
مخصوص برحمت الهیـد	محفوظ زکنج شـایکانید
در بنـد کی خـدا فریدید	بی چتر شهـان جاودانیـد
دارید جنـان پاك و روشن	باحور روانه در جنـانید
از خرد و بزرك اولیـایید	از پیر وجوان همه شهانید
دیدی نظر از شما نشـانی	افسوس وغبین که بی‌نشانید
کفتست «ولد» که والد من	می داد خبر که جمله آنید

مآلاً تورکجه‌سی :

قونیه‌لیلر ، عالم ارواحدن دوغدیغکزی بیلیکز . بو شهر اوت او همانك لانه‌سیدر . زمانه مرغانه بکزه‌مزسکز . شهبالکزله فضای لایتناهیده اوچوکز ، یارادیلیشـده ، اخلاقده مبارکسکز . شهرلری حشر ایتسه‌لر ، اونلرك هپسنه روح سز اولورسکز .

یارب ، بو ناصل بر شهر که هر محله‌سی یوز جهان قدر وقیمتنده‌در . قونیه‌لیلر ، هر بررلریکز عیـاری تام برر آلتونسـکز . اووخ ، آلتون نه ؟ بیك خزینهٔ غیب ، بیك کان فضائلسکز . اللهك نور رحمتنه مظهر ، خدا ویرکیسی خزینه‌لردن نصیبه‌دارسکز. اوت صورتده بوارض سفلیدن ، ناسوتدن‌سکز ، خایبر خایبر اسرار وصفاتده ملکوتدن، عالم علیادن‌سکز .

تاکری‌یه قول اولمقده فرید ، سرایسز، اوتاغسز پادشاهلرسکز . تمیز ، پاك ، روشن قلبکز وار ، روحانی حوریلرله جنتده‌سـکز کوچوککز ، بویوککز اولیا کبی‌در . کنجکز ، اختیاریکز شـاهلر کبی‌در . کندکدن بر نشـانی کوردك ، هیهات الداندك ،

بی‌نشـانسکز . [یعنی دنیانك بوقادار آلایشنه قاپیلما ، و بنم مدحلریمی ایشـیدیپده غرورلانمه ؛ اونوتما ، لاموجود الاهو !]

ولد : بابام سویلشدی ، قونیه‌لیلر سز اوسکز . . . . . .

سـلطان ولد بو ایکی غزلی ایله بوتون قونیه اهالیسنك ابدی شـکرانلرینی ، لایزال حرمتلرینی قازانمشدر .

. ° .

سلطان ولد حضرتلرینك بویوك مخدومی اولو عارف چلبی‌ده حساس بر شـاعردر . بوتون آنادولویی ، کوچوك کوچوك بکلکاره آیریلن کوچوك آسـیانك سـویملی شهر وقصبه‌لرینی بیر بیر کزه‌رك ، هپ بکلر طرفندن حرمت کورویوردی . ایرانه ، الجزیره‌یه دخی سیاحت ادن بو قیمتلی شاعر بویوك پدری مولانا کبی بویوك بر صنعتکار ایدی . تذکره‌لر ایله ، مناقبنویسلرك اهمال ایتدکاری بوکزیده خصلت شاعرك دیوانچه‌سی غرامی شعرلرله دولودر .

دیدم اندر خواب مولانای ما

سور شهر قونیه میزد الصلا

بیتیله ابتدار ایدن بر غزلی جداً الهامکارانه یازلمشدر. آق جکر ورمندن هنوز قرق طقوز یاشنده ایکن وفات ایدن اولو عارف چلبی باشلی باشنه برعصر آدمیت ایدی‌یازیق‌که یاریم عصر یاشامدن کوزلرینی صنعت دنیاسنه قاپادی .

. . .

افلاکی دده : اولو عارف چلبی‌نك اك عزیز مریدی ، سوکیلی ندیم وبنده‌سی ایدی. اصلاً قونیه‌لی « اخی ناطور » اسملی برصنعتکارك اوغلیدر. کنجلکنده علم، فن، هیئت، کیمیا تحصیل ایتمش ، نجوم ایله ، سیمیا ایله اوغراشمشدی . هیئته اولان مراقندن دولایی افلاکی مخلصی ایله تزین ایتمشدر .

قونیه‌نك علاءالدین تپه‌سنده (افلاطون)ه نسبت ایدیلن وبیزانتینلردن قالمه برقله‌ده رصدله اوغراشدیغی مرویدر . (بوقله‌یه، عبدالعزیز زماننده بویوك برساعت قونولمش، اوزرینه‌ده بونی حاکی بر کتابه وضع اولنمشدی. کتابه‌نك صوك مصراع تاریخیسی شوایدی: [رصدکاه فلاطونکن یاپلدی قلهٔ ساعت] بوقله بالآخره برعصیانده ییقلمشدر .

افلاکی افندیسیله برلکده بوتون آنادولی‌یی کزمشدر . ولی‌نعمتی نامنه یازدیغی

« مناقب‌العارفین » اسملی اثرده آناطولینك اودوورده‌کی حیاتی حقنده پك قیمتلی معلومات واردر . افندیسنك وفاتندن یاریم عصر صوکرا قونیه افقلرینه ابدیاً وداع ایتمشدر (٧٦١) قبری درکاه مولانا جوارنده برخانه درونده‌در . کتابهٔ مزاری تاریخ انجمنی مجموعه‌سنده ولطفی پاشا تاریخنك حاشیه‌سنده موزه حافظ کتبی عالی بك طرفندن نشر ایدلمشدر .

اوچ غزلیله تورك ادبیاتنه‌ده خدمت ایتمشدر . (١)

افلاکی ده‌ده‌نك ترجمهٔ حالی سفینهٔ مولویه‌نك جلد ثالثنك ایلك قسمنده مقیددر.

مذکور اوچ غزل بی بدلدن یالکز سلطان ولد وصفنده اولانی مولویلرجه معلوم اولوب حتی آیین شریفلرده دخی مقام معروفیله اوقونوردی . بو غزل مولوی مشایخ عرفاسندن سفینهٔ مولویه صاحبی ثاقب دده طرفندن تخمیس ایدلدیکی کبی ولد چلبی افندی طرفندن دخی لهجهٔ قدیمنه موافق بر لسان نزیه وساده ایله تخمیس ایدلمشدر .

جناب مولانا و حفیدلری اولو عارف چلبی وصفنده اولانلری ایسه چلبی افندی حضرتلری ١٣٠٦ تاریخلرنده استانبولده بولندقلری زمان ایوبده « شاه سلطان » کتبخانه‌سنده‌کی عتیق بر مجموعه‌دن استنساخ ایتمشلردر . بو غزللر شیمدی‌یه قدر کیمسه طرفندن کورلمامش ونشر ایدلمه‌مشدر . بو کشف علمی‌ده ولد چلبی افندینك نامنه قید ایدلملیدر . املای قدیمنی محافظه ایده‌رك یازلمشدر . فقط سلطان ولده عائد بولنانی اوزرنده ایچه « روتوش » یاپیلدیغی آکلاشیلیور. ولدچلبی افندینك رسمی‌وخصوصی مولوی کتبخانه‌لرندن، حضور معلا کتبخانه‌سندن تصحیح و تهذیب ایتدیکی بو اوچ شعر افلاکی دده کبی دور سلجوقی‌یه یتشمش ، قرامانیلر زماننده قونیه‌ده (٧٦١) سنهٔ هجریه‌سنده وفات ایتمش قونوی‌الاصل بر تورك متفنن و شاعرینك اثراری اولمق حیثیتیله ، سلطان ولد دیوانننك صوکنه درجی جداً مناسبدر .

همان اولو تاکری تورك یوردینی ، وطننی عشق ومحبت ایله سوه‌ن فضیلتلی اولادلرله دولدیرسین آمین .

مسعودیه ١٨ تشرین ثانی ١٩٢٥ « دوقتور فریدون نافذ »

(١) بو اوچ غزل برنجی علاوه‌ده موجوددر . (لمصححه)

افادۀ مصحح

شو دیوان شریفی شو حالده طوپلادیغمدن دولایی اولافضل محترم ولد چلبی افندی‌یه ، نفیس بر صورتده طبع اتدیردیکندن دولایی ثانیاً معارف وکیلمز خطیب ادیب حمدالله صبحی بك افندی‌یه چوق چوق تشکرلر ایدرم .

شو اثری عبد عاجز آریجه بر قاچ جهتدن سویورم : ١ ـ صاحب اثر خالص مخلص تورك اوغلی تورکدر . ٢ ـ صاحب اثر تورکی ، تورکلکی ، تورك ایلنی ، تورك دیلنی ایلك سونلردن‌در . ٣ ـ صاحب اثر اجدادی اعتباریله (بلخ) لی ایسه‌ده کندیسی مبارك آناطولینك کوبکنده سوکیلی (قونیه) مزده طوغمش همشهریمزدر .

شو اثره بنم برقاچ صورتله حدمتم کچدی : ١ـ ولد چلبی افندینك اوکوزل ، سوتلی یازیسیله یازمش اولدیغی نسخه‌یی صولدورمامق ایچون مرتبلره ویریله‌جك کاعدلری بن یازدم. ٢ ـ ترتیب تصحیحلرینی بن یاپدم . ٣ـ صحیفه باغلار وحاشیه‌لری صحیفه‌لره توزیع ایدرکن حرکه‌لی یازی دیزمکده ، تعلیق دیزمکده « مطبعۀ عامره » نك قرق سنه‌لك امکداری ، یکانه صنعتکارمز (دیوان لغات ترك) ایله (ابن‌المهنا) کتابلرینك مرتبی مرتب (مهاجر محمد افندی) ایله برابر چالیشدم [١] . ٤ ـ بعضاً کندیمجه فائده‌لی ظن ایتدیکم اوفق تفك علاوه‌لر یاپدم وبونی نفس حاشیه‌دن تفریق ایچون صحیفه‌نك آلتنده‌کی یاریم چیزکیدن صوکره قویدوردم ؛ یاننه برده (لمصححه) کلمه‌سنی قوندوردم . یازدیغم شیلرده یا کلیشم وارسه ارباب کمال بنی عفو بیورسونلر .

شو دیوان شریف ظاهرده بر نسخه ایسه‌ده حقیقتده ایکیدر: دائما صحیفه‌نك صاغ طرفنده حرکه‌لی ، صول طرفنده حرکه‌سز اوله‌رق باصیلمشدر .

بونك سببی شودر: (ولد چلبی) افندی بونسخه‌یی یازدقدن صوکره برطاقم ادیبلرمزه کوسترمش . بعضلری املانك اسکی حالنی محافظه ایتمسندن دولایی اوقومه‌ده کوجلك چکمش وبناءً علیه برده شیمدیکی املا ایله یازلمسنی رجا ایتمشلر . بونك اوزرینه مشارالیه برده حرکه‌سز اوله‌رق شیمدیکی املا ایله یازمغه مجبور اولمشدر .

---

[١] (فرهنکنامۀ سعدی) ترجمه‌سنی قابلیتلی کنج مرتبلرمزدن مرتب فتحیه‌لی کوجوك (اسماعیل افندی) دیزمشدی .

یالکز بوراده عرض ایده‌جکم شیلر وار : (ولد چلبی افندی) املامزك اصلاح وتعدیلی طرفداری اولدیغندن حرکه‌سز اوله‌رق یازارکن پك یکی بر صورتده یازمشدی ؛ واولرك ، کافلرك هر بریسی ایچون بر اشارت قویدیغی کبی قالین اوقونان ، اینجه اوقونان حرفلری‌ده آییرمشدی . حالبوکه مذکور اشارتلر مشارالیه طرفندن ایلك دفعه اوله‌رق دوشونولمش ، بولونمش شیلر اولدیغی ایچون او اشارتلره کوره یکیدن حرف دوکدورمك لازم کلیوردی . بوده زمانه ومصرفه محتاج‌اولدیغی ایچون بوآرزوسندن واز کچمکه مجبور اولدیلر : برده مشارالیه حروف املاینی پك مبذول صورتده قوللانمش و بر طاقم کلمه‌لری یکی بر شکلده یازمشدی . عبد عاجز بونك شیمدیلك زمانی اولمدیغنی مشارالیهه عرض ایتدم تنزلاً بو بابده‌کی مطالعه‌می قبول بیوردیلر . بناءً علیه حرکه‌سز اولان قسمی صرف کندی عادتمه کوره یازدم . وبوبابده اکثریتله نسخهٔ اصلیه‌نك صاغ صحیفه ایچنده‌کی کلمه‌لری نظر دقته آلدم . یالکز بعضاً حاشیه‌ده (نسخه) دیه کوستریلن بر کلمه‌یی دها موافق بولدیغمدن اونی ترجیح ایتدم ؛ برده (بلغیل) کبی بعض کلمه‌لر آهنکه مغایر اولدیغندن واعتقادمجه بونك بویله یازلمسی ناسخ خطاسی بولوندیغندن بونی اسکیدن برو عادت اولدیغی وجهله (بیلکل) طرزنده یازدم . یالکز اصحاب مطالعه‌یه شونی عرض ایدرمکه حرکه‌لی قسمده هیچ بر تبدیل ، تغییر ، تعدیل یاپمدم و عادتا اونی فوطوغراف ایله آلینمش برصورتده ترتیب وتمثیل ایتدیردم . اصحاب مطالعه امین اولسونلرکه ولد چلبی افندینك ال یازیسیله اولان نسخه نه‌ایسه شومطبوعده‌تماما اودر . بن‌بوخصوصده تبدیل ، تحریف ، تصحیفدن بری‌یم .

ممکندرکه اصحاب مطالعه‌دن بر ذات (شواثره برده لغت جدولی قونولسه ایی‌اولوردی) فکرنده بولونور . بو سؤال مقدره جوابم شودر : ولدچلبی افندینك حاشیه‌ده‌کی یازیلری یالکز لغته‌عائد اولمیوب لغتدن زیاده شرح وتفسیر ماهیتنده‌در . ایشته بونکته‌دن دولایی حاشیه‌ده (لغت) کلمه‌سنك یرینه (ایضاح) کلمه‌سنی قوللاندم .

کلیسلی معلم رفعت

دیوان شریفك ایکی‌ده علاوه‌سی واردر برنجی علاوه (ولدچلبی) افندی طرفندن، ایکنجی علاوه (مسعودیه) حکومت طبیبی (دوقتور فریدون نافذ) بك طرفندن کوندرلمشدر .

ك . م . ر .

ایی چیقمایانلر

صحیفه	سطر	
٥	٣	(اسکی) کلمه‌سی ایی چیقمامشدر
٦	٦	(بقنه) » »
٨	١	(دکتر) » »
١٣	٦	(بویوردن) » »
١٣	١١	(یا که) » »
١٤	١	(پاشا) » »
١٤	١١	(بیی) » »
١٥	١	(پاشا) » »
١٦	١	(یار) » »
٢٨	٣	(پاشا) » »
٢٨	٤	(هیچشی) » »
٢٨	٥	(کردان) » »
٢٨	٩	(کرکز) » »
٣٦	٦	(بیندن) » »
٤٣		صوك سطرده (لمصححه) اوبودولمشدر
٤٩	٩	(کوپرودن) کلمه‌سی ایی چیقمامشدر
٥٢	١٤	(تورن) » »
٧٠	٢	(دیکل) » »
٧٠	٧	(کورمز) » »
٧٢	١	(اسلو) » »
٧٤	١٢	(نوحبجن) » »
٧٦	٨	(انلردن) » »

صحیفه	سطر			
٧٦	٩	(آيرو)	»	»
٧٨	٣	(المدى)	»	»
٧٨	٤	(يولا)	»	»
٧٨	٥	(ويرا)	»	»
٧٨	١٠	(اكر)	»	»
٨٨	١٠	(كلمدنك)	»	»
٩٠	٥	(كورمانك)	»	»
٩٠	١١	(بيلنكنز)	»	»
٩٢	١٢	(طامله)	»	»
٩٩	٢٣	(اصحاب)	»	»
١٠٠	٢	(بى انبازلرى)	»	»
١٠٢	٢٣	(ططس)	»	»

— ياكليشلر —

صحیفه	سطر	
١١٠	١٥	(برزو) اولمش . (برون) اولەجقدر
١١٢	٢١	(وا) اولمش . (ورا) »

